LOOMINGU

RAAMATUKOGU 1995

Eesti Kirjanike Liidu ajakiri
Ilmub 1957. aastast

LOOMINGU
RAAMATUKOGU 1995

TRUMAN CAPOTE

SÜNNIPÄEVALAPSED

INGLISE KEELEST TÕLKINUD
AIVE RAUDKIVI

„Loomingu Raamatukogu"
1995 8–9
Tallinn
Kirjastus „Perioodika"

Tõlgitud raamatust
Truman Capote
The Grass Harp
and
A Tree of Night
AND OTHER STORIES
New American Library

Aastakäigu kujundus: Anne Linnamägi

Toimetaja: Terje Kuusik
Toimetuse aadress:
Pk. 66 EE0090 Tallinn
Harju t. 1
Tel. 449 254
Tallinna Raamatutrükikoda
EE0006 Tallinn
Laki tn. 26
Tellimus nr. 111

MEELEHEITE ISAND

Läbi marmorfuajee kõpsuvad kõrged kontsad tõid talle meelde klaasis klirisevad jääkuubikud, ja lilled, need sügisesed krüsanteemid seal sissekäigu kõrval urnis, mis puudutamisel kindlasti jäiseks tolmuks pudeneksid; maja oli küll soe, isegi üle köetud, ent Sylvial oli külm — ta värises, see külm mõjus samamoodi nagu rohke lumekarva puudri riismed sekretäri, preili Mozarti näol, kelle rõivastus oli üleni valge nagu hooldusõel. Võib-olla ta oligi hooldusõde, tõepoolest, see oleks kõik ära seletanud. Teie, härra Revercomb, olete hull ja see on teie hooldusõde, ta mõtiskles selle üle veidi — siiski ei. Juba tõi ülemteener ta rätiku. Tüdruk ei jäänud mehe ilu suhtes külmaks: neeger oli nõtke, isegi õrn, tal oli tumedatäpiline nahk ja punetavad mittemidagiütlevad silmad. Kui ta ukse lahti tegi, ilmus preili Mozart, kelle tärgeldatud vormirõivad üle saali kahisesid. „Ootame teid edaspidigi," ütles ta ja ulatas Sylviale pitseeritud ümbriku. „Härra Revercomb jäi teiega väga rahule."

Väljas hämardus, õhk tundus olevat tulvil kurblikke helbeid, Sylvia jalutas mööda novembrikuiseid tänavaid läbi linna, kuni jõudis üksildasesse linnajakku Viienda avenüü alguses. Tal tärkas mõte jalutada koju läbi pargi — kasvõi trotsist Henry ja Estelle'i suhtes, kes oma suurlinnatarkuses olid alati sisendanud: Sylvia, sa ei kujuta ette, kui ohtlik on pimedas läbi pargi minna; vaata, mis juhtus Myrtle Calisheriga. See ei ole Easton, kullakene. Nad ei väsinud seda kordamast. Jumal, kui tüdinud ta sellest oli. Samas, keda peale teiste masinakirjutajate oma töökohas Snug Fare'i pesukompaniis ta üldse New Yorkis tundis? Kõik oleks korras olnud, kui ta vähemalt poleks pidanud nendega koos elama, kui ta oleks saanud ise toakese üürida, kuid selles läikiva sitsriidega üle tõmmatud korteris tundis ta, et võiks nad mõlemad ära kägistada. Milleks oli ta New Yorki

tulnud? Mis tahes — nüüd juba ähmaseks muutunud — põhjus see ka oli, põhiliselt oli ta Eastonist lahkumisega tahtnud vabaneda Henryst ja Estelle'ist, või õigemini küll nendega seonduvast; tegelikult oli Estelle pärit Cincinnatist põhja poole jäävast Eastonist. Tema ja Sylvia olid koos üles kasvanud. Tõeline probleem Henry Ja Estelle'i puhul oli nende painajalik abielu. Lapsiku sentimentaalsusega olid nad igale asjale nime pannud: telefon oli Heliseja Helene, diivan Meie Nelli, voodi Suur Karu, ja mida pidi ta arvama Tema ja Temakese patjadest ja käterättidest? Sellest on küllalt, et inimest ogaraks ajada. „Ogaraks," lausus ta valjusti ning vaikne park võimendas häält. Siin oli mõnus, ta oli teinud õigesti, et siitkaudu kõndis; tuulsahistas lehtedes ja äsja süüdatud ümmargused lambid heitsid valgust lastekriidijoonistustele: roosad linnud, sinised nooled, rohelised südamed. Kuid äkki nagu rõve sõnapaar ilmus rajale kaks poissi: vistrikulised näod irvel, terendasid nende kujud läbi hämaruse nagu ähvardavad tulekeeled ning neist möödudes oleks Sylviast nagu kuum jutt läbi käinud, otsekui oleks ta leeke läbistanud. Poisid pöörasid ümber ja järgnesid talle üle tühja mänguväljaku, üks tümistas keppi mööda raudaeda, teine lasi vilet. Nagu tema poole liikuva veduri mürin kumisesid need helid Sylvia kõrvus, ja kui üks poiss hõikas: „Kuhu neiu kiirustab?", jäi tal hing rindu kinni. Ainult mitte seda, mõtles ta, valmistudes rahakotti maha viskama ja jooksu pistma. Sel hetkel tuli kõrvalteelt nähtavale koeraga jalutav meesterahvas ning tema kannul kõndis Sylvia pargi lõpuni. Kui rahul oleksid Henry ja Estelle, kui ta neile sellest jutustaks: kas-me-sulle-ei-öelnud! ja muidugi kirjutaks Estelle koju ja peatselt oleks tervel Eastonil teada, et ta Central Parkis ära vägistati. Kogu ülejäänud kodutee avaldas ta New Yorkile oma põlgust: anonüümsus, ähvardav terror, kiunuv kanalisatsioon, öö läbi põlevad tuled, lakkamatu sammude kõmin, metrootunnelid, äranummerdatud uks (3C).

„Tasa, kullake," sõnas Estelle vaikselt köögist välja tulles, „Bootsy õpib." Kindla peale küürutas Columbia ülikooli juuratudeng Henry elutoas raamatute kohal. Sylvia võttis Estelle'i palvel kingad jalast, enne kui kikivarvul üle põranda tippis. Tuppa jõudnud, viskus ta voodile ning kattis silmad kätega. Oli see tõesti olnud ilmsi? Preili Mozart ja härra Revercomb selles 78. tänava kõrges majas — oli see tõelus?

„Noo, kullake, mis sa täna tegid?" Estelle oli koputamata sisse tulnud.

Sylvia nõjatus küünarnukile. „Mitte midagi. Peale nende üheksakümne seitsme kirja äratippimise."

„Mis kirjad need olid?" küsis Estelle, võttes Sylvia juukseharja.

„Issakene, mis sa ise arvad? SnugFare'ist ja püksikutest, mis turvaliselt meie teadus- ja tööstuskorüfeede tagumikku katavad."

„Oi, kullakene, ära siis kohe pahaseks saa! Ma ei saa aru, mis sinuga vahel lahti on. Sa oled nii pahur. Oih! Miks sa uut harja ei osta? See on puha karvu täis..."

„Põhiliselt sinu omi."

„Mis sa ütlesid?"

„Ei midagi."

„Aa, mulle tundus, et sa ütlesid midagi. Igatahes ma ei tahaks, et sa peaksid iga päev kontoris käima ja koju tulles tujust ära ja pahur olema. Mina isiklikult arvan, ja kui ma seda eile öösel Bootsyle ütlesin, oli ta minuga sada protsenti nõus, et sina, Sylvia, peaksid mehele minema: sinusugune tundlik tüdruk peab saama oma pingeid maandada. Ma ei näe mingit põhjust, miks sa ei võiks mehele minna. Sa ei ole võib-olla tavalises mõttes kena, aga sul on ilusad silmad, siiras ja arukas ilme. Tegelikult oled sa seda tüüpi tüdruk, kes iga kindla töökohaga mehe õnnelikuks võiks teha. Ja minu meelest peaksid sa ise ka tahtma... Vaata, kuidas mina olen teiseks inimeseks muutunud pärast seda, kui Henryga abiellusin. Kas sa ei tunne end meie õnne nähes üksildasena? Kullakene, usu mind: midagi ei anna võrrelda sellega, mis tunne on öösel mehe käte vahel lebada ja..."

„Estelle! Jumal hoidku!" Sylvia ajas end voodis tikksirgelt istukile, põsed pahameelest lõkendamas. Järgmisel hetkel hammustas ta huulde ja lõi pilgu maha. „Vabandust," ütles ta, „ma ei tahtnud häält tõsta. Aga ma ei taha, et sa nii räägid."

„Pole midagi," ütles Estelle kohmetult naeratades. Ta tõusis ja suudles Sylviat. „Ma saan aru, kullake, sa oled lihtsalt omadega läbi. Kindla peale pole sa midagi söönud. Tule kööki, ma löön paar muna pannile."

Kui Estelle munad tema ette asetas, oli Sylvial päris piinlik: lõpuks püüdis Estelle ju tema vastu kena olla, ning otsekui olnut heaks teha püüdes ütles Sylvia: „Tead, mis täna juhtus." Estelle istus kohvitassiga teisele poole lauda ja Sylvia jätkas: „Ma ei oskagi sellest rääkida. See on nii kummaline, käisin täna sööklas söömas ja minu lauas istusid kolm meest. Just nagu oleksin nähtamatu olnud — nad rääkisid kõige intiimsematest asjadest. Üks mees ütles, et tema sõbratar on rasedaks jäänud ja ta ei kujuta ette, kust saada raha, et

aborti teha. Teine küsis, miks ta midagi maha ei müü. Esimene vastas, et tal pole midagi müüa. Mille peale kolmas mees, kes paistis olevat peenekoelisemega jätnud muljet, et on teistega mestis, ütles, et ta saaks siiski midagi müüa: *unenägusid.* Minagi naersin, kuid tema raputas pead ja ütles täiesti tõsiselt, et tõsijutt: tema naise tädi preili Mozart töötab ühe rikka mehe juures, kes ostab inimestelt unenägusid — tavalisi öiseid unenägusid, kellelt tahes. Ta kirjutas selle mehe nime ja aadressi üles ning andis sõbrale, kuid too jättis paberi niisama lauale vedelema. Tema meelest olevat see liiga jabur."

„Minu meelest samuti," poetas Estelle tõsimeelselt vahele.

„Ma ei tea," sõnas Sylvia sigaretti süüdates, „kuid minul ei läinud see meelest. Paberile oli kirjutatud A. F. Revercomb ja aadress oli 78-ndal Ida tänaval. Heitsin sellele vaid hetkeks pilgu, kuid... Ma ei tea, tundus, et ma ei suuda seda unustada. See hakkas mind kummitama. Lahkusin varakult kontorist..."

Aeglase rõhutatud liigutusega pani Estelle kohvitassi lauale. „Kullakene, sa ei taha ometi öelda, et sa selle segase Revercombi juurde läksid?"

„Ega ma ei tahtnud sinna minna," ütles Sylvia kimbatusse sattudes. Ta taipas, et oli teinud vea, kui püüdis sellest Estelle'ile kõnelda. Estelle'il pole vähimatki kujutlusvõimet, ta ei mõistaks iialgi. Sylvia silmad tõmbusid pilukile nagu ikka, kui ta mõnd valet sepitses. „Ja muidugi ma ei läinudki," sõnas ta endisel toonil. „Hakkasin juba sinnapoole minema, aga sain siis aru, kui tobe see on, ja tegi hoopis väikese jalutuskäigu."

„Väga mõistlik," ütles Estelle nõusid kraanikaussi tõstes. „Mõelda vaid, mis oleks võinud juhtuda! Unenägusid osta! On sellest enne midagi kuuldud! Oeh, kullakene, siin pole ju Easton."

Enne magamaminekut võttis Sylvia unerohtu; seda juhtus harva, kuid ta teadis, et muidu ei laseks ärevalt ringi uitlev meel tal üldse puhata; ja siis korraga tundis ta kummalist kurbust ja kaotusvalu, otsekui oleks ta olnud mingi tõelise või moraalse varguse ohver, otsekui oleksid pargis vastu tulnud poisid tal koti käest kahmanud (järsu liigutusega pani ta tule põlema). Preili Mozarti antud ümbrik — see oli kotti ununenud. Ta rebis selle lahti. Sees oli raha, mille ümber volditud sinine paberileht: *Tasu ühe unenäo eest* 5 $. Nüüd jäi ta uskuma: see oli tõsi, härra Revercomb oli ostnud tema käest unenäo. Kas võis kõik nii lihtne olla? Tuld kustutades naeris ta tasakesi. Kui ta kasvõi kaks korda nädalas unenägusid

müüks — mõelda vaid, mida ta selle raha eest saaks; unne vajudes kujutas ta ette omaette tuba; nagu kamina kuma voogas rahu tema üle ja korraga oli ta üha sügavamalt esile kerkivate ähmaste une-eelsetekujutluspiltide lummas. Sellemehe huuled ja käed lähenemas ja kaugenemas nagu läbi pikksilma vaadates; vastikusega heitis ta teki pealt. Kas nendest külmadest mehekätestoligi Estelle rääkinud? Härra Revercombi huuled riivasid tema kõrva, kui ta raskelt magama jäi. „Räägi!" sosistas mees.

Möödus nädal, enne kui ta meest ühel detsembri alguse pühapäevasel pärastlõunal uuesti nägi. Kodust lahkudes oli Sylvia kavatsenud kinno minna, kuid millegipärast — otsekui oleks ta enese teadmata sinna jõudnud — leidis ta end Madisoni avenüül, kahe kvartali kaugusel härra Revercombi majast. Ilm oli külm, taevas hõbedane, tuul lõikavalt terav nagu tokkroos; kaupluse-akendel, litritest lumehangede vahel helkisid jõulude puhul kassikuldsed jääpurikad — kõik see tekitas Sylvias ainult ahastust, sest ta vihkas pühi — aegu, mil inimene oli täiesti üksi. Ühel aknal nägi ta väljapanekut, mis sundis teda peatuma. See oli elusuuruses mehaaniline jõuluvana, mis raevuka elektrilise rõõmsameelsusega vastu kõhtu tagudes edasi-tagasi kiikus. Läbi paksu klaasi oli kuulda tema kriiksuvat ja rõkkavat naeru. Mida kauem tüdruk teda silmitses, seda tigedamana jõulumees talle näis, viimaks pööras ta värisedes ümber ja suundus härra Revercombi maja poole viivale tänavale. Väljast vaadates oli see harilik linnamaja, ehk veidi vähem toretsev ja silmahakkav kui mõni teine, kuid siiski küllalt suurejooneline. Talve närvutatud luuderohi väänles mööda aknaraame ja kõlkus üle ukse nagu kaheksajalgne köis; kahel pool sissekäigu kõrval olid kaks väikest äratäksitud silmadega pimedat kivilõvi. Sylvia hingas sügavalt sisse ja helistas siis kella. Kavalerliku naeratusega tundis härra Revercombi kahvatu ning võluv neeger ta ära.

Eelmisel külaskäigul ei olnud vestibüülis, kus ta härra Revercombi vastuvõttu ootas, peale tema enda kedagi. Seekord istus seal teisigi inimesi: mitmesuguse moega naisterahvaid ja üks vaheda pilguga erakordselt närviline noor mees. Kui see grupp oleks moodustunud (nagu pealtnäha oleks võinud arvata) tohtri ootetoas viibivatest patsientidest, oleks teda võinud pidada kas tulevaseks isaks või korea tantstõve ohvriks. Sylvia seati tema kõrvale istuma ja mehe kibelev pilk nööpis ta kärmelt lahti; see, mida ta nägi, ilmselt erilist huvi ei pakkunud ning Sylvia oli tänulik, kui närvitsemine taas mehe põhitegevuseks muutus. Aegamööda

adus ta, millist huvi tema isik kõigi sinnakogunenute seas näis tekitavat; hämaras värelevas valguses olid ootajate pilgud jäigemad toolidest, millel nad istusid; üks naine oli eriti vaenulik. Mõnes tavalises olukorras oleks tema küll veidi labane nägu võinud sümpaatne tunduda, kuid nüüd Sylviat vaadates tegid umbusk ja kadedus selle inetuks. Just nagu taltsutaks ta mingit olendit, kes, mürgihambad irevil, iga hetk välja võiks söösta, istus ta koide näritud karusnahast kraed silitades ja pilguga Sylviale kallale kippudes, kuni preili Mozarti sammude kõmin ooteruumi kuuldus. Nagu kohkunud koolilapsed, igaüks iseenda eest väljas, muutusid kõik tähelepanelikuks. „Palun tulge teie, härra Pocker, järgmisena," ning käsi väänutades, silmad ähmi täis, järgnes härra Pocker naisele. Hämaras ruumis koguneti taas kokku nagu tolmukübemed päikese käes.

Hakkas sadama, seintel värelesid ühtesulanduvad helgid ning vaikselt üle ooteruumi libisenud noor ülemteener segas kaminaresti peal tuld ja pani teetassid lauale. Sylvia, kes oli tulele kõige lähemal, jäi selles soojuses ja vihmarabinas uimaseks; pea vajus küljele ja silmad kinni, ta ei jäänud küll magama, kuid polnud ka päris ärkvel. Tükk aega kriipis härra Revercombi maja häilitud vaikust vaid kella kristalne pendeldamine. Ja siis korraga tekkis ootetoas kohutav tohuvabohu, ruumi tulvasid helipöörised, elajalikult räme hääl, vulgaarne nagu punane värv, möirgas: „Või Oreillyt ei taheta sisse lasta? Baleriinipoisu, ja kes veel?" Selle hääle omanik — toobrikujulise kere ja tellisekarva juustega lühike mees — murdis tõugeldes teed ootesaali läve poole, ning jäi sinna joobnult kõikudes seisma. „Nii-nii," ütles ta džinnist kähedal häälel juba tasasemalt. „Kas kõik need daamid on enne mind? Oreilly on härrasmees, Oreilly ootab oma korda."

„Siin küll mitte," lausus preili Mozart mehele selja tagant ligi hiilides ja tal kraest kõvasti kinni haarates. Mehe nägu tõmbus veelgi punasemaks ja silmad läksid pungi. „Te pigistate mu kõri kinnni," oigas ta, kuid preili Mozart, kelle käed olid tugevad nagu tamme juured, sikutas üha kramplikumalt tema lipsu ning lükkas teda ukse poole, mis peagi kinni prantsatas, nii et teetassid tilisesid ja kuivanud daalialehed oma kõrgustest alla pudenesid. Karusnahkse kraega naine poetas suhu aspiriinitableti. „*V a s t i k*," ütles ta ja kõik peale Sylvia kihistasid imetlevalt, kui preili Mozart käsi pühkides mööda kõndis.

Kui Sylvia härra Revercombi juurest lahkus, sadas väljas tihedat

sünget vihma. Ta vaatas tühjal tänaval taksot otsides ringi — neid ei olnud, isegi inimesi ei olnud; siiski — too purjus mees, kes segadust oli tekitanud. Nagu üksildane linnalaps toetus ta vastu autot ja põrgatas kummipalli. „Tule vaata, laps," ütles ta Sylviale, „tule vaata, ma just praegu leidsin selle palli. Mis sa arvad, kas see toob õnne?" Sylvia naeratas selle peale, mehe bravuurist hoolimata pidas ta teda ohutuks; ja midagi oli selles näos, mingi irvisui nukrus, mis Sylviale ilma grimmita klouni meelde tõi. Palliga žongleerides kargles mees tüdruku kannul, kui too Madisoni avenüü poole kõndis. „Võin kihla vedada, et ma ennast seal sees narriks tegin," ütles mees. „Kui ma juba sedasorti tükke olen teinud, tahaksin tegelikult lihtsalt maha istuda ja nutta." Pikka aega vihma käes seismine oli meest märgatavalt kainestanud. „Aga niimoodi kägistada ta küll ei tohi, kurat, ta on liiga jõhker. Ma tean teisigi jõhkraid naisi, mu oma õde Berenice võiks kõige metsikumale pullilegi häbi teha, aga too seal — too on kõige jõhkram. Oreilly sõna selle peale, et ta lõpetab veel elektritoolil," ütles mees huuli matsutades. „Neil pole mingit õigust mind niimoodi kohelda. Igatepidi on kõik selle mehe süü. Mul polnud alustadeski kuigi palju, aga tema on kõik võtnud ja nüüd pole mul enam *tuhkagi*, lapsuke, *tuhkagi*."

„Väga kahju," sõnas Sylvia, kuigi ta täpselt ei teadnud, millele ta kaasa tundis. „Kas te olete kloun, härra Oreilly?"

„Olin," vastas mees.

Nad olid juba avenüüle jõudnud, kuid Sylvia ei otsinudki taksot; ta tahtis kõndida läbi vihma koos endise klouniga. „Kui ma väike olin, meeldisid mulle ainult klouninukud," ütles ta, „mu tuba oli nagu tsirkus."

„Ma olen muudki teinud kui kloun olnud. Näiteks kindlustuspoliise müünud."

„Jaah?" ütles Sylvia pettunult. „Ja millega te praegu tegelete?"

Oreilly luksatas ja tegi iseäranis kõrge heite, pall oli juba kinni püütud, aga pea jäi ikka kuklasse. „Ma uurin taevast," ütles ta. „Rändan, kohver käes, läbi laotuse. Seal rännatakse siis, kui mujale enam minna ei ole. Aga mida mul siin planeedil teha oleks? Ma olen varastanud, kerjanud, unenäod maha müünud — et aga viskit saada. Laotuses ei saa ilma pudelita rännata. Ja see viib mind ühele mõttele: kuidas oleks, kui ma sult ühe dollari laenuks küsiksin?"

„Mis siis ikka," vastas Sylvia ja tegi pausi, teadmata, mida öelda. Nad kõndisid aeglaselt tihedas vihmasajus. Tüdrukule tundus,

nagu kõnniks ta ringi koos mõne lapsepõlve nukuga, kes imepäraselt andekaks on kasvanud; ta võttis mehe käe pihku — tema kallis kloun, kes laotuses ringi rändab. „Aga mul ei ole dollarit. On ainult seitsekümmend senti."

„Ega ma pahaks ei pane," ütles Oreilly, „aga ausalt, kas see on kõik, mis ta tänapäeval maksab?"

Sylvia teadis, keda mees mõtles. „Ei-ei, õigupoolest ma ei müünud talle unenägu." Ta ei püüdnud selgitada; ta ei saanud sellestisegi aru. Jäädes vastamisi härra Revercombi hallika, otsekui nähtamatu kujuga (laitmatu ja täpne nagu kaal kesk medikamentide lõhnapilve; isikupäratu nägu, mille terastuhmidest läätsedest vaatasid läbi lamedad hallid seemnetaolised silmad), ei meenunud tüdrukule ükski unenägu ja ta rääkis kahest vargapoisist, kes teda läbi pargi ja laste mänguplatsi kiikede vahel olid jälitanud. „Aitab küll, käskis ta mul lõpetada, unenägusid on igasuguseid, aga see ei ole unenägu, see on väljamõeldis. Mis te arvate, kuidas ta teadis? Siis rääkisin talle teise unenäo; see oli temast endast: kuidas ta mind ööl, mil ümberringi langesid kuud ja kerkisid õhupallid, käte vahel hoidis. Ta ütles, et tema kohta käivad unenäod talle huvi ei paku. Preili Mozartil, kes unenäod kiirkirjas üles oli märkinud, paluti kutsuda järgmine inimene. Ma ei usu, et ma sinna enam tagasi lähen," ütles tüdruk.

„Küll sa lähed," ütles Oreilly. „Vaata mind, isegi mina lähen, kuigi minule on ta juba ammu kriipsu peale tõmmanud, see Meeleheite Isand."

„Meeleheite Isand? Miks te teda nii kutsute?"

Nad olid jõudnud selle tänavanurgani, kus kiikus ja kisas maniakaalne jõulumees. Tema naer kajas läbi vihmase, lirtsuva tänava ja vari õõtsus sillutise vikerkaarelaikudel. Oreilly keeras jõuluvanale selja, naeratas ja ütles: „Kutsun teda Meeleheite Isandaks, sest just seda ta on — Meeleheite Isand. Aga sinul on võib-olla mõni teine nimi, igatahes on see üks ja sama tüüp ja sa peaksid temast kuulnud olema. Kõik emad räägivad temast oma lastele: ta elab puuõõnsustes ja tuleb öösiti korstnast sisse; ta luusib surnuaedades ja tema samme võib kuulda pööningul. See tõpranägu on ohtlik varas: ta võtab kõik, mis sul on, ega jäta midagi alles — isegi mitte unenägusid. Uhuu!" karjus ta ja naeris valjemini kui jõuluvana. „Kas sa nüüd tead, kes ta on?"

Sylvia noogutas. „Tean küll. Meie peres oli tal teine nimi, aga ma ei mäleta enam. Sellest on palju aega möödas."

„Aga kas sa teda mäletad?"

„Jaa, mäletan küll."

„Nimeta teda siis Meeleheite Isandaks," ütles mees ja kõndis palli põrgatades tüdruku juurest minema. „Meeleheite Isand," tema hääl vaibus kauguses vaevukuuldavaks:: „Mee-le-hei-te I-sand...".

Estelle'i oli raske vaadata, sest ta seisis akna ees, aknast tulvas tuppa sillerdav päike, mis Sylvia silmadele haiget tegi; klaas kriiksus ja see pani pea valutama. Pealegi oli Estelle'il käsil noomimine. Ta rääkis läbi nina, see kõlas, nagu oleksid tal kurgus roostes žiletiterad. „Sa peaksid ennast praegu kõrvalt nägema," ütles ta parasjagu. Või oli ta seda juba kunagi ammu öelnud? Ükspuha. „Ma ei saa aru, mis sinuga lahti on. Võin pea anda, et sa ei kaalu sadat naelagi. Kõik su kondid ja veresooned paistavad välja; ja juuksed! Sa näed välja nagu puudel!"

Sylvia libistas käega üle lauba: „Mis kell on, Estelle?"

„Neli," sõnas too just nii palju vahet pidades, et pilk kellale heita. „Ja kus sinu kell on?"

„Maha müüsin," vastas Sylvia, liialt väsinud, et valetada. Mis vahet seal oli. Ta oli müünud juba nii palju asju, muu hulgas kopranahast kasuka ja kuldse rihmaga õhtukoti.

Estelle raputas pead: „Mulle ei mahu pähe, kullakene, mulle lihtsalt ei mahu pähe. Se oli ju ema lõpukingitus. Häbiasi," ütles ta ja muigutas vanatüdrukulikult suud. „Kahju ja häbi. Ma ei saa ilmaski aru, miks sa meie juurest ära läksid. Muidugi, see on su oma asi, aga kuidas sa võisid kolida meie juurest sellisesse, sellisesse...?"

„Prügihunnikusse," ütles Sylvia talle ette. See oli möbleeritud tuba Ida Kuuekümnendate tänavate rajoonis, Teise ja Kolmanda avenüü vahel. Ruumi oli parasjagu kušetile ning vanale ja pinde ajavale kirjutuslauale, millel seisis kaetatud silma meenutav peegel. Ainuke aken oli hiiglasuure tühja ehitusplatsi poole (pärastlõunal kuuldus sealt üksteist taga ajavate poiste karedaid hääli) ja taamal paistis nagu hüüumärk taevasse tõmmatud must tehasekorsten. Alatihti ilmus see korsten Sylvia unenägudes, kunagi ei jätnud see preili Mozarti ükskõikseks. „Falloslik, falloslik," tavatses ta stenogrammilt pilku tõstes pomiseda. Toa põrand oli prahti täis, seal leidus kunagi alustatud, kuid lõpuni lugemata raamatuid, vanu ajalehti, isegi apelsinikoori, puuviljasüdameid, aluspesu ja üks laialiläinud puudrikarp.

Estelle tuli rämpsu jalgadega laiali tõugates kušeti juurde ning võttis sellel istet.

„Kullakene, sa ju tead, et ma olen ennast segaseks muretsenud. Mul on ka oma uhkus ja puha, ja kui sa mind ei salli, mis siis ikka; aga niimoodi ära olla ja üle kuu aja endast mitte märku anda pole sul ka õigust. Ma ütlesin täna Bootsyle: Bootsy, ma kardan, et Sylviaga on midagi jubedat juhtunud. Kujutad sa ette, mis tunne mul oli, kui ma kontorisse helistasin ja nad ütlesid, et sa juba kuu aega seal ei tööta? Mis juhtus? Kas sind lasti lahti?"

„Lasti lahti jah." Sylvia tõusis istukile. „Estelle, ma pean end valmis seadma, mul on kokkusaamine."

„Pea nüüd, sa ei lähe kuhugi, enne kui mul selge on, mis siin viltu on. Perenaine rääkis, et sind leiti unes ringi kõndimas?"

„Mis sul tema juurde asja oli? Miks sa minu järele nuhid?"

Estelle'i silmad tõmbusid pilukile, nagu oleks ta kohe nutma hakkamas. Ta pani käe Sylvia käele ja silitas seda hellalt. „Räägi, kullakene, kas see on mõne mehe pärast?"

„Ühe mehe pärast, jah," sõnas Sylvia peaaegu naerdes.

„Sa oleksid pidanud kohe minu juurde tulema," ohkas Estelle, „mina tunnen mehi. Siin pole midagi häbiväärset. Mees võib naise nii ära teha, et see kõik muu unustab. Kui Henry ei oleks see, kes ta on: kena, tulevane väljapaistev jurist, armastaksin ma teda ikka ja teeksin temaga seda, mis enne, kui ma teada sain, mida tähendab mehega koos olla, tundus šokeeriv ja kohutav. Aga, kullakene, see mees, kellega sinul suhe on — tema kasutab sind lihtsalt ära."

„See ei ole niisugune vahekord," ütles Sylvia üles tõustes ja kirjutuslaua segamini sahtlitest sukki taga tuhlates. „Armastusega pole siin mingit pistmist. Unusta see ära. Tead, mine õige koju ja unusta mind üldse ära!" Estelle vaatas silmi kissitades tema poole: „Sa ajad mulle hirmu peale, Sylvia, sa ajad mulle tõesti hirmu peale." Sylvia naeris ja hakkas riidesse panema. „Mäletad, ma ütlesin kunagi, et sa peaksid mehele minema?"

„Ooeh. Kuula nüüd." Sylvia pööras ümber, juuksenõelad reastikku suus, kust ta neid kõneldes ükshaaval välja tõmbas. „Sa räägid abiellumisest, nagu lahendaks see kõik küsimused; väga hea, teatud mõttes olen sinuga nõus. Loomulikult tahaksin, et mind armastataks, pagan võtaks, kes seda ei tahaks? Aga isegi kui ma mööndusi teeksin: kus see mees on, kellega ma abielluda võiksin? Usu mind, ta on vist maapõhja vajunud.Tõepoolest: New Yorkis ei ole mehi ja kui oleks, kuidas nendega kohtuda? Kõik vähegi

sümpaatsemad mehed, keda ma siin kohanud olen, on kas abielus, abiellumiseks liiga vaesed või homod. Pealegi ei ole siin paik, kus võiks armuda, siiapeaksid tulema need, kes armastusest üle tahavad saada. Muidugi võiksin ma mehele minna, aga ma ei taha. Ei taha."

Estelle kehitas õlgu. „Mida sa siis tahad?"

„Enamat, kui mulle siin osaks saab." Sylvia kinnitas viimase juuksenõela õigele kohale ja silus peegli ees kulme. „Estelle, mind oodatakse, sul oleks aeg minema hakata."

„Ma ei saa sind niimoodi siia jätta," ütles Estelle abitult käsi laiutades. „Sa oled mu lapsepõlvesõbranna, Sylvia."

„Sellesasiongi, et me ei ole enam lapsed, vähemalt mina mitte. Ei, tõesti, mine koju ja ära enam siia tule. Võid mu ära unustada."

Estelle tupsutas taskurätiga silmi ning ukseni jõudes nuttis juba päris valjusti. Sylvia ei saanud halastada, kord juba nurjatu olnud, võis ta nüüd ainult veelgi nurjatum olla: „Mine juba," ütles ta Estelle'ile koridori järgnedes, „ja kodustele võid minu kohta ükskõik mis totrusi kirjutada." Südantlõhestava nutuga, mis teisedki üürilised ustele kutsus, pages Estelle trepist alla.

Seejärel läks Sylvia tagasi tuppa ja lutsis suhkrutükki, et kibe maik suust ära kaoks — see oli vanaema vahend halva tuju vastu. Siis laskus ta põlvili ja tõmbas voodi alt välja sinna peidetud sigarikarbi. Avamisel mängis see kodukootud ja pisut häälest ära versiooni laulust „Kuidas ma vihkan hommikul ärkamist". Selle oli meisterdanud ja talleneljateistkümnendaks sünnipäevaks kinkinud vend. Suhkrut süües oli ta vanaema pealemõelnud, laulu kuulamine viis mõtted vennale; järgemööda kerkisid tal silme ette toad nende kunagises kodus, kõik pimedad, ja tema nagu valgus neis ringi liikumas, treppidest üles ja alla, tubadest sisse ja välja, ümberringi kevade hurm ja liiliate varjud, veranda kiige kriiksumine. See kõik on minevikuks saanud, mõtles ta nende nimesid hüüdes, nüüd olen ma täiesti üksi. Muusika lakkas. Kuid tema peas mängis see edasi, kummitades kõrvus valjemini kui tühjalt ehitusplatsilt kuulduv laste kisa. See segas lugemist. Ta luges väikest päeviku moodi märkmikku, mis tal samuti karbis seisis. Siia kirjutas ta üles olulisema oma unenägudest, neid oli lõpmata palju, raske oli meeles pidada. Täna räägib ta härra Revercombile kolmest pimedast lapsest. See peaks talle meeldima. Unenägude hinnad olid erinevad ja tüdruk oli kindel, et selle eest saab ta vähemalt kümme dollarit. Sigarikarbi laul jälitas teda, kui ta trepist alla läks, läbi tänavate ning ta igatses selle vaibumist.

Kaupluses, kus varem oli seisnud jõuluvana, oli uus ja niisama jõuetuks tegev väljapanek. Isegi kui ta härra Revercombi juurde hilinemas oli nagu praegu, sundis miski Sylviat vaateakna all peatuma. Pinevil pilk klaassilmades, istus kipstüdruk kaksiratsa jalgrattal ja väntas hullumeelse kiirusega pedaale; kodarad pöörlesid küll hüpnootiliselt, ent ratas muidugi paigalt ei nihkunud — tohutu pingutus, mis vaest tüdrukut kuhugi ei viinud. Kahetsusväärne inimlik situatsioon, millesse Sylvia iseennast nii täpselt võis asetada, et tast alati valusööst läbi käis. Muusikatoos keris tema mõtteis uuesti algusesse: laulu viis, vend, kodu, keskkooliaegsed tantsuõhtud, kodu lauluviis! Kas härra Revercomb ei kuulnud seda? Tema läbitungivas pilgus oli tönts kahtlus. Kuid unenäoga tundus ta rahule jäävat, ja kui Sylvia lahkus, andis preili Mozart talle ümbriku kümne dollariga.

„Ma sain unenäo eest kümme dollarit," ütles ta Oreillyle ning käsi hõõrudes ütles too: „Tore, tore! Aga mind see enam ei päästa, kullake, sa oleksid pidanud varem siia jõudma, sest ma sain vahepeal koleda tükiga hakkama: kõndisin tänava lõpu viinapoodi, kahmasin ühe kvardise pudeli kaasa ja jooksin minema." Sylvia ei uskunud, kuni mees oma haaknõeltega kokku kinnitatud mantli varjust juba pooliku burbooni viski pudeli nähtavale tõi. „Sul võib sellepärast veel pahandusi tulla," ütles Sylvia, „ja mis siis minust saab? Ma ei kujuta ette, mis ma ilma sinuta peale hakkaksin." Oreilly naeris ja valas veeklaasi veidi viskit. Nad istusid ööbaaris, sealne rikkalik roogade valik tundus sinetavate peeglite ja räigete seinamaalingute valguses kiiskavalt elav. Kuigi Sylvia pidas seda kohta räpaseks, käisid nad seal sageli õhtust söömas; isegi kui raha oleks olnud, ei oleks nad saanud kuhugi mujale minna, sest üheskoos pakkusid nad imelikku vaatepilti: noor tüdruk ja joobnud tuigerdav mees. Isegi siin jäid inimesed neid sageli silmitsema; kui neid pikalt silmitseti, tavatses Oreilly võtta aupakliku hoiaku ja öelda: „Kuule, musirull, ma mäletan sind veel vanast ajast. Kas sa ikka veel meeste kemmergus töötad?" Kuid tavaliselt jäeti nad omapead ning mõnikord rääkisid nad juttu kella kahe-kolmeni öösel.

„Hea, et see ülejäänud Meeleheite Isanda seltskond ei tea, et sina kümme dollarit said. Mõni võiks väita, et oled selle unenäo varastanud. Minul ükskord juhtus nii. Igavesed täissöönud tüübid, säherdust sulipesa pole ma kusagil näinud, nad on hullemad kui klounid, näitlejad või ärikad. Ikka jabur küll, kui selle peale mõelda: kõik see pabistamine, et kas ikka jääd magama, et kas ikka näed und,

kas see jääb meelde. Ja nii iga päev. Saad mõne dollari, tormad lähimasse viinakasse või lähima unerohuautomaadi juurde. Isegi peldikuteel ei kao see peast. Tead, kallis tüdruk, mis see on? See just ongi elu."

„Ei ole, Oreilly, seda mitte. Elu see küll ei ole. Pigem on see nagu surm. Mul on tunne, et minult võetakse kõik, et keegi varastab mind puupaljaks. Tead, Oreilly, mul pole praegu ühtki püüdlust ja ometi oli neid nii palju. Ma ei saa sellest aru ja ma ei tea, mida teha."

Mees irvitas. „Ja sina ütled, et elu ei ole selline. Kas keegi mõistab elu, kas keegi teab, mida ta tegema peab?"

„Ole nüüd korralik," sõnas tüdruk, „ole ometi korralik, pane see viskipudel ära ja söö oma suppi, enne kui see jääkülm on." Ta pani suitsu põlema, ja silmis kihkav suits süvendas kortsu kulmude vahel. „Kui ma vaid teaksin, milleks tal kõiki neid ümberlöödud ja köidetud unenägusid vaja on? Mida ta nendega teeb? Sul on õigus, ta on Meeleheite Isand. Ta ei saa olla lihtsalt mingi tobe šarlatan, see ei saa olla nii mõttetu. Aga milleks ta unenägusid tahab? Oreilly, aita mul mõelda — mõelda, mida see tähendab?"

Üht silma kõõritades valas Oreilly järgmise napsu, tema klounilikult pruntis huuled tõmbusid õpetlaslikult sirgeks kriipsuks. „See küsimus, mu laps, on väärt miljoneid. Miks ei küsi sa midagi lihtsamat, näiteks, kuidas nohu ravida? Jaa, mu laps, mida see tähendab? Olen selle üle palju mõelnud. Olen selle üle mõelnud naisega armatsedes ja pokkerit mängides." Ta viskas klaasitäie kõristalla ja värises. „Iga heli võib vallandada unenäo, üheainsa öös mööduva auto mürin võib sajad magajad omaenda sügavaima olemuse juurde viia. Naljakas mõelda, et üksainus läbi pimeduse kihutav auto nii palju unenägusid maha jätab. Seks, ootamatu valguse muutumine, hapukurk — kõik need võivad olla võtmeteks, mis avavad meie sisemuse. Enamik unenägusid saab aga alguse tormidest meis endis, mis kõik uksed avali paiskavad. Ma ei usu Jeesusesse Kristusesse, aga ma usun hingedesse ja minu meelest, kallis tüdruk, on asjalugu järgmine: unenäod on hinge vaimud ja salajasim tõde meist endist. Võib-olla ei ole Meeleheite Isandal hinge ning ta laenab kildhaaval meie omi, petab neid välja, just nagu varastaks sinu nukkusid või taldrikult kanatiiva. Sajad hinged on temast läbi käinud ja kartoteegikappi kogunenud."

„Mis sa nalja teed, Oreilly," oli tüdruk taas pahane, arvates, et mees ei räägi tõsiselt. „Ja vaata, su supp..." Ta vakatas poolelt sõnalt, ehmudes Oreilly iseäralikust ilmest. Mees vaatas sissekäigu

poole. Seal seisid kolm meest, kaks politseinikku ja üks kalevist pintsakuga tsiviilisik. Viimane osutas nende laua poole. Oreilly silmad vilasid lõksupüütu meeleheitega mööda ruumi ringi, siis ohkas ta ja nõjatus seljatoele, suurustlevalt järgmist pitsi valades. „Tere õhtust, härrased," ütles ta, kui ametlik esindus tema ette seisma jäi, „võtate ka klaasikese?"

„Ei tohi teda kinni võtta," hüüdis Sylvia, „kloune ei tohi kinni võtta!" Ta viskas neile kümnedollarilise, kuid politseinikud ei pööranud sellele mingit tähelepanu, ning ta hakkas vastu lauda taguma. Kõik külastajad vaatasid pealt, kohale jooksis käsi väänutav juhataja. Politsei käskis Oreillyl püsti tõusta. „Loomulikult," ütles Oreilly, „kuigi on šokeeriv, et te endile minusuguste pisisulide võllasaatmisega tüli teete, samal kui suured vargaisandad tõllas sõidavad. Näiteks see kena laps," ta astus politseinike vahele ja osutas Sylviale, „on hiljutise supervarguse ohver: vaeselt tüdrukult varastati tema hing."

Kahel Oreilly arreteerimisele järgneval päeval ei lahkunud Sylvia toast; akna taga kord päikesepaiste, siis pimedus. Kolmandaks päevaks olid tal suitsud otsas ja ta võttis ette teekonna nurgapealse kulinaariani. Ta ostis paki võisaiu, sardiinikonservi, ajalehe ja sigarette. Terve selle aja polnud ta söönud, tal oli kerge, habras ja erk enesetunne, kuid trepist ülesminek ja ukse sulgemise kergendus — need kurnasid teda niivõrd, et ta ei jõudnudki kušetini. Ta vajus põrandale ega liigutanud, kuni uus päev käes oli. Hiljem näis talle, nagu oleks ta seal lebanud umbes kakskümmend minutit. Ta pani raadio nii kõvasti kui võimalik mängima, tiris tooli akna alla ja tegi ajalehe lahti: „Lana eitab", „Venemaa on vastu", „Kaevurid soostuvad" — kõige kurvem oli see, et elu läks edasi; kui keegi armastatust lahku läheb, peaks elu sellega läbi olema, ja kui keegi siit maailmast kaob, peaks maailmgi läbi olema — aga seda ei sündinud kunagi. Ja tegelikult tõuseb enamik inimesi hommikuti üles just sellepärast, et sellel niikuinii mingit tähtsust ei ole. Aga võib-olla õnnestub härra Revercombil lõpuks kõikidest peadest unenäod kokku koguda, tuli tüdrukule pähe mõte, mis segunes seal raadio ja ajaleheuudistega. „Temperatuur langeb". Üle lääne, üle Colorado osariigi liigub lumetorm, mattes enda alla väikelinnad, tumestades iga tuld, ajades täis kõik jalajäljed, tuisates nii lähedal kui kaugel; aga kui kiiresti oli see kohale jõudnud, see lumetorm : katused ja tühi ehitusplats

tõmbusid üha valevamaks ja valevamaks nagu lambakari kaugel eemal. Sylvia vaatas ajalehte ja vaatas lund. Ilmselt oli kogu päeva sadanud. See ei saanud olla äsja alanud. Polnud kuulda liiklusmüra; tühjal ehitusplatsil tuules pöörlevate risude vahel istusid lõkke ümber lapsed, kõnniteel lume alla mattunud auto vilgutas appi kutsudes tulesid, vaikselt nagu südamevalu. Sylvia murendas ühe võisaiakese ja puistas selle aknalauale, et linnukesed talle seltsiks tuleksid. Ja jättis akna neile avali; tuisk puistas tuppa helbeid, mis sulasid põrandal nagu kalliskivid aprillinalja ohvri kaelas. Esitamisele tuleb „Elu võib olla ilus" — tasemaks see raadio! Metsanõid koputab uksele: jaa, sisse, proua Halloran, ütles Sylvia ja keeras raadio päris kinni. Lume-tasane, une-vagane, vaid laste lõbusad lauluhääled eemal lõkke ääres; külmast sinetav tuba, külmem kui külm muinasjutt südamest, mis lumelilledest onni viidi. Härra Revercomb, miks te lävel ootate? Oi, tulge sisse, väljas on nii külm.

Aga ärkamishetk oli soe ja turvaline. Aken kinni ja tema mehe käte vahel. Hellal, ent lustlikul häälel laulis ta tüdrukule: *kirsimarja-, rahamarja-, õnnemarjakook, aga kõige parem kook on armumarjakook...*

„Oreilly, oled see tõesti sina?"

Mees kaisutas teda. „Ärkasid lõpuks üles. Kuidas enesetunne on?"

„Mulle tundus, et olen surnud," ütles Sylvia ja õnnetunne laotas temas tiivad laiali nagu vigane, ent siiski lennujõuline lind. Ta püüdis meest kallistada, kuid oli selleks liiga nõrk. „Ma armastan sind, Oreilly, sa oled mu ainuke sõber ja ma kartsin, et ei näe sind enam kunagi." Nüüd tuli talle meelde ja ta jäi vait. „Aga miks sa vangis ei ole?"

Oreilly nägu lõi heameelest õhetama. „Ma pole kunagi vangis olnud," ütles ta salapäraselt. „Kui õige sööks kõigepealt midagi? Tõin täna hommikul kulinaariast natuke toidupoolist."

Tüdruku kindlustunne lõi korraga kõikuma. „Kui kaua sa siin oled olnud?"

„Eilsest saadik," sõnas mees toidupakkide ja pabertaldrikutega ringi askeldades, „sa ise lasid mind sisse."

„Võimatu, ma ei mäleta midagi."

„Ma tean," ütles mees jutu lõpetuseks. „Nii, ole nüüd hea laps, joo oma piim ära ja ma räägin sulle ühe õige kurikavala loo. See on midagi pöörast," lubas ta rõõmsalt vastu külgi klohmides ja rohkem

kui kunagi varem klouni moodi välja nähes. „Nonii, nagu ma ütlesin, mina pole kunagi vangis olnud, aga eks mul olnud natuke õnne ka, sest need kaks tõpranägu kihutasid mind mööda tänavat edasi, kui vastu loivas ei keegi muu kui see naisgorilla, ära arvasid — preili Mozart. Tervist, ütlesin mina talle, kas lähete habetajama? Oligi viimane aeg sind kinni võtta, ütles tema ja naeratas ühele võmmile. Täitke oma kohust, politseinikuhärra! Tohoh, ütlen mina, ega ma aresti all ei ole. Lähen jaoskonda, et neile teie kohta üht-teist teada anda, teräpane kommunist. Võidette kujutada, kuidas ta selle peale kisama pistis; kargas mulle kallale, politseinikud omakorda temale. Ei saa öelda, et ma neid hoiatanud ei oleks, ettevaatust, mehed, ütlesin, tal on rind karvane. Ja eks ta klobinud neid mõlemaid nii et küll. Mina aga kõndisin mööda tänavat minema. Mulle pole kunagi meeldinud kakluste ajal kõrval seista ja pealt vaadata, nagu inimestel siin linnas kombeks on."

Oreilly jäi nädalavahetuseks Sylvia juurde. See oli nagu kõige ilusam pidu, mida Sylvia mäletas — mitte kunagi polnud ta nii palju naerda saanud ja mitte keegi, igatahes mitte keegi tema perekonnaliikmetest, polnud teda niimoodi hoidnud. Oreilly oli hea kokk ja valmistas väikesel elektripliidil hõrgutavaid roogi, kord kühveldas ta lume aknalaualt ära ja tegi šerbetti maasikasiirupiga. Pühapäeval jaksas Sylvia juba tantsidagi. Nad panid raadio mängima ja tüdruk tantsis, kuni hingetult naerdes põlvili langes. „Ma ei karda enam kunagi midagi," ütles Sylvia, „ma ei mäletagi, mida ma enne kartsin."

„Neidsamu asju mis järgmine kordki," ütles Oreilly talle vaikselt. „See on just Meeleheite Isanda moodi: keegi ei tea kunagi, kes ta on, isegi mitte lapsed, ja nemad teavad peaaegu kõike."

Sylvia läks akna alla; linn oli mattunud arktilisse valevusse, kuid lumesadu oli lakanud ja öötaevas oli külmkirgas; ta märkas jõe kohale tõusnud õhtutähte. „Ma näen esimest tähekest," ütles ta sõrmi risti pannes.

„Ja mida sa seda nähes soovid?"

„Tahaksin järgmist näha. Vähemalt harilikult on see mu soov."

„Aga täna õhtul?"

Tüdruk istus põrandale ja toetas pea vastu mehe põlve. „Täna palusin, et ma oma unistused tagasi saaksin."

„Kes seda ei tahaks?" sõnas Oreilly õrnalt tüdruku pead silitades. „Aga mida sa siis peale hakkaksid? Kui sa nad tagasi saaksid, ma mõtlen."

Sylvia vaikis hetke. Kui ta kõnelema hakkas, oli ta pilk sügav ja eemalolev. „Läheksin koju ja see otsus oleks kohutav, sest see tähendaks loobumist kõigist ülejäänud unistustest. Aga kui härra Revercomb nad tagasi annaks, läheksin homme koju."

Oreilly ei öelnud midagi, läks seinakapi juurde ja võttis välja tüdruku mantli. „Milleks?" küsis too, kui mees seda talle selga aitas. „Niisama," vastas see, „tee lihtsalt, mis ma ütlen. Lähme käime korra härra Revercombi juures ja sina küsi talt unenäod tagasi. Proovida ju võib!"

Uksel tõrkus Sylvia: „Palun ära käsi mul seda teha. Palun, ma ei saa, ma kardan."

„Minu meelest sa ütlesid, et ei karda enam midagi."

Tänaval kiirustas ta aga tüdrukut nii ruttu vastu tuult edasi minema, et tol polnud aega karta. Oli pühapäev, kauplused kinni ja valgusfoorid näisid vilkuvat vaid neile kahele, sest mööda lummetuisanud puiesteed ei liikunud ühtki autot. Sylvia unustas koguni, kuhu nad olid minemas, ja lobises tühjast-tähjast: just sellel tänavanurgal oli ta Garbot näinud, ja seal eemal jäi kunagi üks vanem naine auto alla. Hing rinnus kinni, jäi ta korraga seisma, vallatuna ootamatust äratundmisest. „Ma ei saa, Oreilly," ütles ta ja astus sammu tagasi. „Mida ma talle ütlen?"

„Tee mingi leping," vastas Oreilly. „Ütle otse välja, et tahad oma unenägusid ja oled valmis raha, muidugi osade kaupa, tagastama. See on väga lihtne, mu laps. Miks põrgu päralt ei peaks ta neid tagasi andma? Nad on kõik tal kartoteegikapis."

See jutt millegipärast veenis ja külmunud jalgu kopsides kõndis Sylvia mõnevõrra vapramalt edasi. „Nonii," ütles mees. Nad läksid lahku Kolmandal avenüül, sest Oreilly oli arvamisel, et härra Revercombi vahetu ümbruskond ei ole talle kuigi ohutu. Ta varjus ukseavasse, kus aeg-ajalt tiku põlema kraapsas ja valjusti laulu lõi: *aga kõige parem kook on viskimarjakook*! Hundisarnane pikk kõhn koer tuli padinal õhuraudtee alt läbi tema poole ja teisel pool teed paistsid baari ette kogunenud meeste ähmased kogud. Mõte seal sees üks naps välja manguda tegi mehe oimetuks.

Just siis, kui ta selle variandi kasuks oli otsustanud, ilmus Sylvia. Ja ta oli mehe käte vahel enne, kui too ta ära tundis. „Pole viga, kallis," ütles mees leebelt, kallistades tüdrukut nii õrnalt kui oskas. „Ära nuta, kullake, liiga külm on, su nägu pakatab ära." Vaigistades end, et leida sõnu, tärkas Sylvia nutust võbelev ebaloomulik naer. Õhk täitus tema naerupahvakutest tõusnud

auruga. „Tead, mida ta ütles?" oigas Sylvia, „kas tead, mida ta ütles, kui ma oma unenägusid tagasi küsisin?" Tüdruku pea vajus kuklasse ja vallapääsenud naer kandus üle tänava nagu mahajäetud kirev tuulelohe. Oreillyl tuli teda lõpuks õlgadest raputada. „Ta ütles, et ma ei saa neid tagasi, kuna ta on kõik ära kasutanud."

Siis jäi Sylvia vaikseks ning tema nägu mahenes ilmetult rahulikuks. Ta pani käe Oreilly käevangu ning üheskoos kõndisid nad mööda tänavat edasi, kuid seekord nagu platvormil sammuvad sõbrad, kes kumbki teise rongi ootab. Ja tänavanurgani jõudes köhatas mees hääle puhtaks ning ütles: „Tundub, et on parem, kui ma siin ära pööran. Siin on selleks niisama paras paik kui mujalgi."

Sylvia hoidis tal käisest kinni. „Aga kuhu sa lähed, Oreilly?"

„Laotusesse rändama," vastas mees, püüdes naeratada, mis küll kuigi hästi välja ei kukkunud.

Tüdruk tegi käekoti lahti. „Laotuses ei saa ilma pudelita rännata," ütles ta meest põsele suudeldes ja viiedollarilist talle taskusse libistades.

„Jumal õnnnistagu sind, mu tüdruk."

Mis sellest, et see oli Sylvia viimane raha, et nüüd tuli tal üksipäini koju kõndida. Lumehanged olid nagu valendava mere valged lained ning ta kulges üle nende, kantuna tuultest, tõusudest ja mõõnadest. Ma ei tea, mida ma tahan, ja võib-olla ei saa ma iial teadma, aga kui ma näen üht tähte, on mu ainuke soov alati näha järgmist tähte, ja tõepoolest — ma ei karda, mõtles ta. Baarist tulid välja kaks poissi ning jäid teda silmitsema; kusagil pargis ammu aega tagasi oli ta kahte poissi näinud, võib-olla neidsamu. Ma ei karda tõepoolest, mõtles ta nende samme selja taga lumes kuuldes; ja varastada ei olnud enam niikuinii midagi.

SÜNNIPÄEVALAPSED

Andrew Lyndonile

Eile pärastlõunal sõitis kella kuuene buss preili Bobbitile otsa. Ma ei kujuta ette, mida sellest võidakse rääkida, lõpuks oli ta ju vaid kümneaastane, ometi tean, et keegi siin linnas ei unusta teda. Sest alates esimesest korrast, mil me teda nägime, ja sellest on aasta möödas, ei teinud ta ealeski midagi tavapärast. Preili Bobbit ja tema ema saabusid sellesama kella kuuese bussiga, mis tuleb Mobile'i kaudu. Juhtumisi oli minu nõo Billy Bobi sünnipäev ja enamik linnakese lapsi seega meie juures. Lösutasime beseekooke ja tutti-fruttit süües verandal, kui buss Koolnu Kurvist välja kihutas. Sel suvel ei sadanud kordagi, kuivus oli kõik roostekarvaliseks värvinud; kui mõni auto mööda sõitis, jäi tolm terveks tunniks või kauemakski õhku hõljuma. Tädi El ütles, et kui teed peatselt ära ei asfalteerita, kolib tema rannikule, aga seda oli ta alati öelnud. Niisiis istusime me kõik verandal, tutti-frutti taldrikutel sulamas, ja olime just soovinud, et midagi juhtuks, kui see korraga täide läks: punasest maanteetolmust ilmus välja preili Bobbit. Täiskasvanud naise nipsakal ja peenutseval kõnnakul läheneb see väike traatpeenike tüdruk, sidrunkollane tärgeldatud pidukleit seljas, üks käsi puusas, teises vanapiigaliku moega päevavari. Ema ta selja taga tassis jalgu järel lohistades kartongist reisikohvrit ja üleskeeratavat grammofoni. See oli pulstunud juuste, tuhmide silmade ja näljase näoga kõhetu naine.

Kõik lapsed verandal olid nii tasaseks jäänud, et isegi sumisema hakanud vaablased ei ajanud tüdrukuid kiljuma nagu tavaliselt. Nende tähelepanu oli liialt kinni preili Bobbiti ja tema ema lähenemisel, kes nüüdseks olid värava juurde jõudnud. „Vabandage, palun," hõikas preili Bobbit, tema hääl oli siidine ja lapselik nagu ilus tutipael ning samas väljapeetult täpne nagu filmistaaridel ja

kooliõpetajatel, „kas me saaksime rääkida selle maja täiskasvanutega?" See käis mõistagi tädi Eli ja vähemalt mõningal määral minu kohta, kuid Billy Bob ja kõik teised poisid, kes ükski polnud neliteist täis, sammusid meie kannul värava juurde. Nende nägude järgi oleks võinud arvata, et nad pole kunagi tüdrukuid näinud. Igatahes mitte preili Bobbiti taolist. Nagu ütles tädi El — ärameigitud laps, see on ju ennekuulmatu! Pumat andis ta huultele oranži läike, juuksed — roosikarva lokikuhil — meenutasid parukat ning silmi raamis iseteadlik pliiatsijoon; isegi tema kõhnus oli väärikas, ta oli daam, ja mis olulisemgi: meheliku otsekohesusega vaatas ta igaühele silma. „Mina olen preili Lily Jane Bobbit Memphisest, Tennessee osariigist," ütles ta tõsiselt. Poisid lõid pilgud maha ja verandalt kostis Cora McCalli, kelle austajaks Billy Bob sel ajal oli, algatatud tüdrukute tervituskihin. „*Maakad,*" ütles preili Bobbit mõistvalt naeratades ja keerutas uhke liigutusega päevavarju. „Minu ema," mille peale see ilmetu naine kinnituseks järsult noogutas. „Temal ja minul on siin toad kinni pandud. Kas te oleksite nii kenad ja näitaksite meile seda maja. See kuulub proua Sawyerile." Oi, loomulikult — ütles tädi El —, proua Sawyeri maja on seal, otse üle tänava. Ümbruskonna ainus pansion on kõrge ja sünge vana hoone, mille katusel on püsti umbes kaks tosinat piksevarrast — äikese ees tunneb proua Sawyer kabuhirmu.

Näost tulipunane, ütles Billy Bob, et ilm on palav ja puha ning et palun, kas preili ei sooviks veidi puhata ja tutti-frutti süüa? Ja tädi El ütles, et jaa, tingimata, kuid preili Bobbit raputas pead. „*Merci,* kuid tutti-frutti, see on liiga rammus," ja nad suundusid üle tee, ema peaaegu lohistades pakke läbi tolmu. Siis pööras preili Bobbit tõsimeelsel ilmel ümber, päevalille värvi silmade helk tumenes ja ta keeras pilgu pisut kõrvale, just nagu tuletaks luuletust meelde. „Mu emal on kõnehäire, sellepärast pean mina tema eest rääkima," teadustas ta kiirustades ja ohkas sügavalt. „Mu ema on väga hea õmbleja, ta on teinud kleite paljude linnade — nagu näiteks Memphis ja Tallahassee — kõrgema seltskonna jaoks. Kahtlemata olete märganud ja imetlenud minu kleiti. See on otsast lõpuni tema poolt käsitsi tehtud. Ta võib lõikeid välja võtta ning alles hiljuti võitis ta väljaande „Daamide Kodukiri" kahekümne viie dollarise auhinna. Samuti oskab ta heegeldada, kududa ja tikkida. Kui vajate mis tahes õmblustööd, palun pöörduge mu ema poole. Soovitage seda võimalust ka oma sõpradele ja perekonnale. Tänan väga." Ja seejärel oli ta sahina ja vuhina saatel läinud.

Kahtlustavalt ja närviliselt kohendasid Cora McCall ja teised tüdrukud juuksepaelu, näod pahameelest tumepunased. Mina olen preili Bobbit — ütles Cora McCall, tige grimass nägu moonutamas — ja mina olen printsess Elizabeth, olen jah, haa-haa-haa. See oli kõige labasem kleit, mida ma näinud olen; isiklikult minu rõivad — ütles Cora — tulevad kõik Atlantast, pluss New Yorki kingad, rääkimata hõbedasse raamitud türkiissõrmusest, mis on pärit koguni Mexico Cityst. Tädi El ütles, et niimoodi oma eakaaslase kohta, keda nad veel ei tunne, rääkida ei tohi, kuid tüdrukud lasid edasi nagu nõiadsabatil ja mõni tobedam poiss, kellele meeldis koos tüdrukutega olla, lõi nendega kaasa, nii et tädi El läks nende jutu peale näost punaseks ja lubas kõik koju saata, et isad neile naha peale saaksid anda. Aga enne kui ta jõudis oma ähvarduse täide viia, sekkus asjasse preili Bobbit ise, lonkides üle Sawyeri pansioni veranda, seljas uudses ja jahmatamapanevas stiilis rõivad.

Billy Bob, Preacher Star ja teised vanemad poisid, kes sel ajal kui tüdrukud Bobbitit mõnitasid, olid vaikselt istunud ning hajevil ja ootusärevate nägudega selle maja poole vaadanud, millesse ta sisse oli läinud, tõusid nüüd püsti ja lidusid värava juurde. Cora McCall nuhutas ninaga ja tõmbas alumise huule mossi, kuid kõik ülejäänud läksid alla ja istusid treppidele. Preili Bobbit ei teinud meist üldse välja. Sawyeri aias, mille mooruspuud hämaraks teevad, kasvavad rohi ja magusa lõhnaga põõsad. Mõnikord pärast vihma on see lõhn meie majani tunda; keset aeda on päikesekell, mille proua Sawyer 1912. aastal sinna värviämbri tühjakslakkumise järel surnud Bostonist toodud pulli Sunny mälestuseks üles oli seadnud. Preili Bobbit keksles grammofoni tassides aeda, asetas selle päikesekella peale, keeras üles ja plaat hakkas mängima — see oli operetist „Krahv Luxembourg". Videvik, jaanimardikate aeg, oli juba peaaegu käes, linnud sööstsid parvedesse nagu nooled ja varjusid puude vahele. Enne tormi tundub, otsekui hõõguksid lehed ja lilled omaenese värvide hiilguses; nagu puudritups oma väikese valge seelikuga, kassikuldselt helklevad paelad juustes, näis preili Bobbitist kiirgav sära olevat vastu seatud kõikjal maad võtvale pimenemisele. Tema käsivarred võlvusid pea kohale, peod liilialikult lõtvunud, tõusis ta sirgelt varbaotstele. Niiviisi seisis ta tükkaega ja tädi El ütles, et ta on väga ilus. Siis hakkas ta valsisammul keerutama ja keerutama ja keerutama, kuni tädi El ütles, et tal käib sellest pea ringi. Preili Bobbit pidas vahet vaid selleks, et grammofon uuesti üles keerata; kuu oli juba mäeseljaku tagant välja veerenud,

viimane õhtusöögikell ära helisenud ja kõik lapsed koju läinud, kui preili Bobbit ikka veel pimeduses pöörles nagu vurr.

Siis ei olnud teda kaua aega näha. Igal hommikul tuli Preacher Star meile ja oli kuni õhtusöögini siin. Preacher on karmi punase juuksepahmakaga pilbaspeenike poiss, kellel on üksteist õde-vend, a ja isegi nemad kardavad teda, sest ta on ägeda loomuga ja siinkandis kulus oma kadeduse ja nurjatuse poolest; eelmisel iseseisvuspühal klobis ta Ollie Olivertoni nii kõvasti läbi, et vanemad pidid ta Pensacolasse haiglasse viima; teinekord jälle hammustas ta muulal pool kõrva ära, näris seda ja sülitas siis maha. Enne kui Billy Bob pikkust viskama hakkas, tegi Preacher ka temaga oma õelaid tempe. Tal oli kombeks Billy Bobile takjaid krae vahele toppida, pipart silma hõõruda ja koduseid ülesandeid puruks kiskuda. Nüüd on nad linnakese parimad sõbrad: räägivad ühtemoodi, kõnnivad ühtemoodi ja aeg-ajalt kaovad kahekesi terveteks päevadeks taevas teab kuhu. Kuid nendel päevadel, mil preili Bobbit välja ei ilmunud, püsisid poisid kodu ligidal. Nad leidsid endale aias tegevust: üritasid ragulkaga varblasi telefoniposti otsast alla lasta, vahel mängis Billy Bob ukuleelet ja siis laulsid nad nii valjusti, et Billy Bobi maakonnakohtunikust onu kinnitust mööda oli see kohtuhooneni kuulda olnud: *Ootan sinu kirja, millal saabub see, Birminghami vangimajja leiab lõpuks tee.* Preili Bobbit neid ei kuulnud, vähemalt ei pistnud ta kordagi pead uksest välja. Siis ühel päeval hakkas toos käes suhkrut laenama tulnud proua Sawyer uutest kostilistest lobisema. Kas teate — ütles ta tibuterase pilguga ringi piiludes —, nende isa oli suli, jaa-jah, see laps ise ütles mulle. Häbi polnud üldse, mitte raasu ka. Ütles, et isa oli talle väga kallis, ja et ta oli laulnud kõige mahedamaid laule terves Tennessee osariigis. Ja mina küsin, et kulla laps, kus ta siis nüüd on? Ja palun väga, ta ütleb rahumeelega: Ah, parandusmaja, me ei ole temast juba ammu midagi kuulnud. No mis sa kostad, kas teil ei aja säherdune asi ihukarvu püsti? Oeh, ja see ema, minu arust on ta võõramaalane: kunagi ühtki sõna ei ütle ja mõnikord tundub, et ei saa arugi, mis sa talle räägid. Ja kujutage ette, nad söövad kõike *toorelt. Toored munad, toored kaalikad, porgandid,* ja liha ei söögi. Nii pidada tervislik olema, aga ahaa! — eelmisest teisipäevast saati on ta palavikuga voodis maas olnud.

Samal õhtupoolikul läks tädi El aeda roose kastma avastamaks, et need on kadunud. Need olid erilised roosid, mis ta oli kavatsenud Mobile'i lillenäitusele saata, ning loomulikult sattus ta kergelt

hüsteeriasse. Ta helistas šerifile ja ütles, et kuule, šerif, sõida kähku siia, keegi on kõik mu „Lady Anned", mida ma kevadest saadik olen kogu hingega hooldanud, minema viinud. Kui šerif auto meie maja ees kinni pidas, ilmusid kõik naabrid verandadele ja proua Sawyer, nägu koldkreemist valge, padistas üle tänava. Oh sa pagan — ütles ta, pettunud, et kedagi ära polnud tapetud — oh sa pagan — ütles ta — keegi pole neid roose varastanud, teie Billy Bob tõi nad eile väikese Bobbiti jaoks meile. Tädi El ei öelnud sõnagi. Astus lihtsalt virsikupuu juurde ja lõikas selle küljest vitsa. Auu, Billy Bob — kõndis ta poisi nime hüüdes mööda tänavat ning leidis ta lõpuks Speedy garaažist, kus tema ja Preacher pealt vaatasid, kuidas Speedy mootorit lahti võtab. Ta tõmbas poisi lihtsalt juukseidpidi garaažist välja ja ajas ta vitsavihina saatel koju. Kuid ta ei suutnud panna poissi kahetsema, ta ei suutnud panna teda nutma. Ja kui ta poisi lõpuks rahule jättis, jooksis too tagahoovi, ronis hikkoripuu kõrgeimasse tippu ning vandus, et ei tule sealt enam kunagi alla. Varsti tuli isa koju, jõudis kätte õhtusöögiaeg. Isa hüüdis läbi akna: Poiss, tule alla, õhtusöök ootab, me ei ole sinu peale enam pahased. Kuid Billy Bob ei liigutanudki. Tädi El läks aeda ja nõjatus vastu puud. Tema hääl oli õrn nagu aovalgus. Anna andeks, pojake — ütles ta—, ma ei tahtnud sind nii kõvasti lüüa. Mul on söök valmis: kartulisalat, keedusink ja praemuna. Mine ära — ütles Billy Bob —, ma ei taha süüa ja ma ei salli teid enam silmaotsaski. Isa ütles, et nii ei tohi emaga rääkida, ja ema puhkes nutma. Ta seisis puu all ja nuttis, seelikupalistusega silmi tupsutades. Pojakene, ma ei ole su peale kuri... Kui ma sind ei armastaks, ei oleks ma sulle vitsa andnud. Hikkoripuu lehed hakkasid rabisema, Billy Bob libistas end aeglaselt alla ning tädi El surus tal sõrmedega läbi juuste kahlates enda vastu. Emme — ütles poiss — oh, emme, emme.

Pärast õhtusööki tuli Billy Bob minu tuppa ja viskus voodi jalutsisse. Temast hoovas tusasust ja poisilikku sulnidust ning mul oli temast kahju, ta tundus nii vaevatud olevat. Tema silmad olid vaevatult pilukil. Haigetele inimestele tuleb ju lilli viia, õigustas ta end. Samal ajal kuulsime grammofonihelisid, kaugeid ja kaasakutsuvaid, ning aknast sisse lennanud ööliblikaski lendles läbi õhu ebamaiselt nagu muusika. Kuid oli juba pime ja võimatu aru saada, kas preili Bobbit tantsis. Billy Bob lebas voodil, valuliku olemisega pooleks käändunult nagu liigendnuga, kuid korraga nägu selgines, tema rähmased poisisilmad hakkasid helkima nagu küünlad. Ta on niiilus — sosistas ta —, kõige ilusam plika, keda ma

kunagi näinud olen, põrgusse kõik, ma tooksin talle roose kasvõi Hiinast.

Preacher oleks ka kasvõi Hiinast roose toonud. Ta oli tüdruku pärast arust ära nagu Billy Bobki. Kuid preili Bobbit ei märganud neid. Ainukeseks meievaheliseks kontaktiks jäi tädi Elile tulnud tänukiri lillede eest. Ta istus päevad läbi verandal, alati šikilt riides, ta kasheegeldas, kammis oma lokke või luges Websteri sõnastikku; suhtlemisel oli ta ametlik, kuid küllaltki sõbralik — kui talle „tere päevast" öeldi, ütles ta alati „tere päevast" vastu. Ometi näis, et poisid ei suuda end kunagi nii palju kokku võtta, et temaga rääkima minna, ja tavaliselt vaatas ta neist lihtsalt läbi, isegi kui nad tema pilku püüda üritades mööda tänavat edasi-tagasi töllerdasid. Nad maadlesid, mängisid Tarzanit, sooritasid sõgedaid jalgrattatrikke. See oli lihtsalt hale. Üsna mitu linnakese tüdrukut jalutas mitu korda päevas Sawyeri maja eest läbi ainult selleks, et teda näha. Need, kes seda teha tavatsesid, olid näiteks Cora McCall, Mary Murphy Jones ja Janice Ackerman. Nendegi vastu ei ilmutanud preili Bobbit vähimat huvi. Cora enam Billy Bobiga ei rääkinud. Sama lugu oli Janice'i ja Preacheriga. Tegelikult kirjutas Janice Preacherile äärekaunistusega paberile punase tindiga kirja, milles teatas, et poiss on inimsoo suurim närukael, et nende kihlus on katkestatud ja et Preacher võib oma oravatopise tagasi saada. Soovist tüdruku vastu kena olla — nagu ta ise hiljem väitis — astus Preacher järgmisel korral, kui Janice meie majast mööda läks, tema juurde ja ütles, et kurat võtaks, hoidku tüdruk see vana orav endale. Pärast jäi talle arusaamatuks, miks tüdruk niimoodi töinates minema jooksis.

Ühel päeval oli aga poiste käitumine veel napakam kui tavaliselt: Billy Bob lippas ringi isa Teise maailmasõja khakivärvi mundris, ja palja ülakehaga Preacher oli tädi Eli vana huulepulgaga alasti naise rinna peale joonistanud. Nad nägid tõeliselt tobedad välja, kuid kiiges lebav preili Bobbit üksnes haigutas. Oli keskpäev ja tänaval polnud kedagi peale ühe priske ja pontsaka värvilise tüdruku, kes pangetäit murakaid käe otsas tassides omaette ümises. Poisid olid tal kohe kallal nagu sääsed, nad võtsid narrides teineteisel käest kinni ja keeldusid teda läbi laskmast, kui ta tollimaksu ära ei maksa. Ma'i tea tollimaksust midagi, mis tollimaksust te räägite, ärra? Küünipidu — ütles Preacher kokkupigistatud hammaste vahelt —, üks õige vägev küünipidu. Ja tüdruk vastas mossis õlakehitusega, et häh, küünipidudega pole temal mingit pistmist. Mille peale Billy Bob ta käest marjaämbri ära kahmas, ja kui tüdruk

meeleheitlike põrsalike kiunatuste saatel murakate päästmiseks asjatult alla kummardus, andis Preacher, kes on võimeline igasugu sigadusteks, talleselja tagantjalahoobi, mis tüdruku nagu kallerdise murakate ja tolmu sisse sirakile maha saatis. Preili Bobbit tormas üle tee, viibutades nimetissõrme nagu metronoom; ta lõi kooliõpetajate kombel käsi kokku, trampis jalgadega ja ütles: „On hästi teada, et härrasmehed on siia maakerale loodud selleks, et daame kaitsta. Kas teie arvate, et sellistes linnades nagu New York, London, Hollywood ja Pariis poisid ka niimoodi käituvad?" Poisid tõmbusid kõrvale ja pistsid käed tasku. Preili Bobbit aitas värvilise tüdruku jalule, pühkis ta tolmust puhtaks, kuivatas silmad ära ja käskis tal, ise taskurätti hoides, nuusata. „Tore tähelepanu avaldamise viis küll," ütles ta, „päisepäeva ajal avalikus kohas jalutades ei saa daam end turvaliselt tunda."

Kahekesi koosläksid nad ära ja istusid proua Sawyeri verandale ning järgneva aasta jooksul ei olnud nad kunagi teineteisest kaugel, preili Bobbit ja see elevantlik olevus, kelle nimi oli Rosalba Cat. Alguses korraldas proua Sawyer Rosalba sagedase majasviibimise pärast skandaali. Ta ütles tädi Elile, et talle on vastumeelt vaadata, kuidas üks neegerkõigi silme all eesverandal lamasklebja matsutab. Kuid preili Bobbitis oli midagi nõiduslikku; mis ta iganes ette võttis, seda tegi ta täiuslikult ning nii otsekohesel viisil ja tõsimeelselt, et ei jäänud muud üle kui sellega nõustuda. Linnakese poepidajatel oli näiteks kombeks teda *preili* Bobbitiks kutsudes omaette hirnuda, kuid võta või jäta, ta oli preili Bobbit, ja kui ta neist päevavarju keerutades mööda tuhises, tegid nad talle veidi kange kummarduse. Preili Bobbit rääkis kõigile, et Rosalba on tema õde, ja andis sellega ainet paljudele naljadele, kuid nagu enamik tema ideid hakkas seegi ajapikku loomulik tunduma, ning kui me juhtusime pealt kuulma, kuidas nad teineteist õde Rosalbaks ja õde Bobbitiks kutsusid, polnud me nägudel naeratuse varjugi. Õde Rosalbal ja õde Bobbitil olid kummalised ettevõtmised. Võtame või selle koertega sekeldamise. Linnakeses oli üsna palju koeri: terjereid, linnu- ja verekoeri, kes kuue- kuni kaheteistkümneliikmelistes karjades uniselt mööda keskpäevaselt kuumi ja mahajäetud tänavaid luusisid, oodates vaid pimedust ja kuuvalgust, et täita need üksildased tunnid oma kõikjale kostva ulgumisega: keegi on suremas, keegi on surnud. Preili Bobbit kaebas šerifile, ta kinnitas, et teatavad koerad sättisid end alati just tema akna alla, et esiteks on ta väga kerge unega, kuid mis veel hullem (ja seda oli öelnud õde Rosalba) — tema

arvates ei olegi need koerad, vaid hoopis mingid sortsid. Šerif selle peale loomulikult midagi ei teinud ja nii võttis ta ise asja käsile. Ühel eriti kärarikkale ööle järgneval hommikul nähti teda koos õde Rosalbaga läbi linna kõndimas, Rosalbal käes kive täis lillekorv, iga kord, kui nad mõnd koera nägid, jäid nad seisma ja preili Bobbit silmitsedes looma hoolikalt. Mõnikord raputas ta siis pead, kuid sagedamini pidi ta ütlema: „See on üks nendest, õde Rosalba." Ja õde Rosalba võttis korvist kivi ja virutas selle raevukalt koerale silmade vahele.

Teine vahejuhtum oli seotud härra Hendersoniga. Härra Hendersonil oli Sawyeri majas hoovipoolne tuba; vintske meheront, kes kunagi oli Oklahomas metsik naftaotsija olnud. Ta oli umbes seitsmekümneaastane, ja nagu paljud vanad mehed, tundis suurt huvi oma ihulike tarvete ja nende rahuldamise vastu. Samuti oli ta kohutav joodik. Üksvahe jõi ta kaks nädalat järjest, iga kord, kui ta õde Rosalbat või õde Bobbitit maja peal liikumas kuulis, tormas ta toast välja trepile ja röökis alla proua Sawyerile, et majas on kääbused, kes tema tualettpaberi varude kallale kipuvad. Nad on juba viieteist sendi eest varastanud, — ütles ta. Ühel õhtul, kui tüdrukud aias puu all istusid, tuikus härra Henderson nende juurde, ihukatteks ei midagi peale öösärgi. Plaanite minu kempsupaberi vargile minna, mis? — hõikas ta. Ma teile veel näitan, kääbused, inimesed, tulge appi, need kääbuseplikad vehivad sisse viimase kui rulli siin linnas. Billy Bob ja Preacher Star olid need, kes ta kätte said ja teda niikaua vaos hoidsid, kuni täiskasvanud mehed kohale jõudsid ja ta kinni sidusid. Preili Bobbit, kes seni oli käitunud imetlusväärselt rahulikult, ütles meestele, et need ei oska korralikku sõlme teha, ning võttis selle asja ise ette. Ta tegi nii hea sõlme, et härra Hendersonil sai kätes-jalgades vereringe kahjustatud ja alles kuu aja pärast suutis ta jälle kõndida.

Varsti pärast seda tegi preili Bobbit meile lühikese külaskäigu. Oli pühapäevane päev ja ma olin üksi kodus, teised olid kõik kirikusse läinud. „Kirikus on nii ebameeldiv aroom," ütles ta, käed peenutsevalt enda ees vaheliti, ettepoole naaldudes. „Palun ärge arvake, et ma olen pagan, härra C., ma olen piisavalt läbi elanud, et teada, et on olemas Jumal ja on olemas Kurat. Kuid Kuradit ei saa taltsutada kirikuskäimise ja kuulamisega, kui patune, alatu ja rumal ta on. Ei, Kuradit tuleb armastada nagu Jeesustki, sest ta on vägev ja võib neile, kes teda usaldavad, head teha. Minule on ta sageli head teinud, näiteks Memphise tantsukoolis... ma kutsusin alati Kuradi

appi, et iga-aastasesetenduses peaosa endale saada. Saate aru, kaine mõistus ütles mulle, et Jeesus ei hakkaks tantsimisega tegemist tegema. Tõtt-öelda pöördusin nüüd hiljuti jälle Kuradi poole. Ainult tema võib aidata mind sellest linnast minema pääseda. Ma nagu ei elakski tegelikult siin. Mõtteis olen alati mujal, kusagil, kus kõik tantsivad, kus isegi tänavatel tantsitakse ja kõiges on särtsu nagu sünnipäevalastes. Minu armas isa ütles, et ma hõljun pilvedes, aga kui ta ise ka pilvedes oleks hõljunud, võiks ta praegu nii rikas olla, kui ta tahtis. Isaga oli see paha lugu, et ta ei armastanud Kuradit, vaid lasi Kuradil ennast armastada. Aga mina olen tark, ma tean, et teine võimalus ongi tihtipeale see parim. Meile oli siia linna tulek teine võimalus, ning kuivõrd ma siin oma karjääri edendada ei saa, on nüüd mulle nüüd parim väikest viisi äriga tegelema hakata. Ja seda ma ka teinud olen. Olen niisuguste soliidsete väljaannete nagu „Ülevaateleht", „Populaarne Mehaanika", „Detektiivjuttude Kullavara" ja „Lapse Elu" ainus ettetellimisagent siin maakonnas. Võtke arvesse, härra C., ma ei ole siin selleks, et teile midagi maha müüa. Kuid mul on üks idee. Mõeldes nende kahe poisi peale, kes siin kogu aegringi kolavad, tuli mulle pähe, et nad on siiski mehed. Mis te arvate, kas nendest võiksid mulle abilised saada?"

Billy Bob ja Preacher Star tegid preili Bobbiti juures kõvasti tööd ja õde Rosalba juures samuti. Õde Rosalba müüs Kastetilga-nimelisi kosmeetikatarbeid ja poiste ülesandeks oli kaup klientidele kätte toimetada. Õhtuti oli Billy Bob oli väsinud, et jõudis vaevu õhtusöögi ära süüa. Tädi El ütles, et niisugune asi ei kõlba kuhugi, ning lõpuks, kui Billy Bob ühel päeval kerge päikesepistega koju tuli, ütles ta, et nüüd aitab, Billy Bob peab suhted preili Bobbitiga lõpetama. Billy Bob aga hakkas selle peale vanduma, nii et isa ta oma tuppa luku taha pidi panema, mispeale Billy Bob ennast ära lubas tappa. Üks meie kunagine kokk oli talle öelnud, et kui süüa siirupis leotatud lehtkapsast, on surm niisama kindel kui kuuli läbi, ja just seda ta nüüd sõigi. Ma suren — halises ta voodis väherdes, ma suren, ja see ei lähe kellelegi korda.

Saabus preili Bobbit ja käskis tal vagusi olla. „Pole sul häda midagi, noormees," ütles ta, „kõigest kõhuvalu." Seejärel tegi ta midagi niisugust, mis tädi Eli kohutavalt šokeeris: võttis Billy Bobi riidest lahti ja hõõrus poisi pealaest jalatallani alkoholiga üle. Kui tädi El talle ütles, et väikesel tüdrukul ei sobi nii teha, vastas preili Bobbit: „Ma ei tea, kas sobib või mitte, kuid kahtlemata on see äärmiselt värskendav." Pärast seda tegi tädi El kõik mis tema

võimuses, et Billy Bob enam tööle ei läheks, kuid isa ütles, et ta poisi rahule jätaks ja laseks tal oma elu elada.

Rahaasjades oli preili Bobbit väga aus. Ta maksis Billy Bobile ja Preacherile täpselt vastavalt nende panusele ega lasknud end kunagi kohvikusse või kinno viia, nagu nad sageli üritasid. „Parem hoidke raha alles," ütles ta neile, „kui te ikka tahate kõrgkooli minna. Sest vaevalt et teie ajudega stipendiumi on võimalik saada, isegi jalgpallistipendiumi mitte." Aga just raha pärast tõusis Billy Bobi ja Preacheri vahel tohutu tüli; muidugi ei olnud see tõeline põhjus, tõeline põhjus oli see, et poisid olid teineteise peale armukadedaks muutunud. Niisiis, ühel päeval ütles Preacher — ja tal oli jultumust teha seda Billy Bobi juuresolekul —, et too peaks arveid hoolikalt kontrollima, sest tal on alust kahtlustada, et Billy Bob mitte kõike kokkukogutud raha üle ei anna. Neetud valetaja — ütles Billy Bob ja kopsas Preacheri klassikalise vasaksirgega Sawyeri rõdult alla ja kargas ise talle mungalillede peenrasse järele. Ent kui Preacher ta juba kätte sai, ei olnud Billy Bobil enam mingeid väljavaateid. Preacher viskas talle koguni mulda silma. Samal ajal kriiskas ülakorruse aknast välja kõõluv proua Sawyer nagu raisakull, ja rõõmsalt õhetav õde Rosalba karjus midagi niisugust nagu: Anna talle! Anna talle! Anna talle! Ainult preili Bobbit näis teadvat, mida ta teeb. Ta lülitas sisse murukastmisvooliku ja korraldas poistele lähidistantsilt silmipimestava kümbluse. Vett ahmides tukerdas Preacher jalule. Kallis — ütles ta, raputades end nagu märg koer —, kallis, sul tuleb valida. „Valida *mida*?" ütles preili Bobbit selle peale turtsakalt. Kallis — puhises Preacher —, sa ei taha ometi, et me teineteist ära tapaksime. Sa pead otsustama, kumb meist su õige peika on. „Peika, kui totter jutt," ütles preili Bobbit. „Oleksin pidanud natuke mõtlema, enne kui maakatega suhetesse laskusin. Preacher Star, palun pane tähele: ma ei soovi endale peikat, ja kui ma sooviksin, ei valiks ma sind. Sa ei tõuse isegi püsti, kui daam ruumi siseneb."

Preacher sülitas ja sammus Billy Bobi juurde. Tule — sõnas ta, nagu poleks midagi juhtunud —, ta on pipar ja tahab ainult häid sõpru riidu ajada. Hetkeks näis, et Billy Bob ühineb temaga sõbralikus üksmeeles, kuid korraga tõmbus ta nagu mõistusele tulles tagasi ja tegi Preacherile teed andva žesti. Poisid põrnitsesid teineteist terve minuti, mille vältel nendevaheline lähedus eemaletõukava värvingu omandas: ei saa olla vihkamist, ilma et selles ei oleks pisutki armastust. Ja seda kõike oli Preacheri näost näha. Aga minna tal tuli. Oi, Preacher, sa olid sel päeval nii löödud, et hakkasid mulle esimest

korda meeldima, kui — kõhn ja nurjatu nagu sa oled — löödult täiesti üksi minema kõndisid.

Preacher ja Billy Bob ei leppinudki ära ja mitte sellepärast, et nad poleks tahtnud, vaid tundus, et neil pole oma sõprusega enam midagi peale hakata. Kuid nad ei suutnud sellest ka lõplikult vabaneda: üks teadis alati, mis teisel parasjagu käsil on, ja kui Preacher endale uue sõbra leidis, oli Billy Bob mitu päeva norus, ta võttis esemeid ja lasi neil käest pudeneda või tegi midagi äkilist ja meeletut nagu see sõrmede sihilik ventilaatorisse toppimine. Mõnel õhtul jäi Preacher meie värava juures seisma ning ajas tädi Eliga juttu. Minu meelest ainult selleks, et Billy Bobi piinata; siiski oli ta meie kõigi vastu sõbralik: kinkis jõuludeks hiiglasuure karbitäie maapähkleid. Billy Bobile jättis ta ka kingituse. See oli Sherlock Holmesi juttude raamat, mille tühjale eeslehele oli kritseldatud: „Sõprus nagu luuderohi langust vältida ei tohi." Ma pole kunagi midagi nii nõmedat näinud, — ütles Billy Bob. Issand, kui loll ta on. Aga siis läks ta külmast talveilmast hoolimata aeda ja ronis hikkoripuu otsa, kükitades terve õhtupooliku jäiste okste vahel.

Aga põhiosa ajast oli ta õnnelik, sest preili Bobbit oli olemas ja tema vastu alati lahke. Tema ja õde Rosalba kohtlesid Billy Bobi nagu meest, teiste sõnadega, nad lubasid tal kõik enda eest ära teha. Teisest küljest, nad lasid tal bismargis võita, ei seadnud iialgi kahtluse alla tema väljamõeldisi ega laitnud maha auahneid plaane. See oli õnnelik aeg. Kooli algusega hakkasid hädad taas peale. Preili Bobbit keeldus kooli minemast. „See on naeruväärne, tõepoolest," ütles ta, kui kooli direktor härra Copland ühel päeval asja uurima tuli, „see on tõepoolest naeruväärne: ma oskan lugeda ja kirjutada, selles linnas on mitu inimest, kes täie tõega võivad kinnitada, et ma oskan raha lugeda. Ei, härra Copland, mõelge selle asja üle järele, ja te mõistate isegi, et meil kummalgi pole selleks ei aega ega energiat. Niikuinii oleks küsimus vaid selles, kumma kannatus varem katkeks — teie või minu oma. Pealegi, mis see oleks, mida te mulle õpetada võiksite? Kui teil tantsimisest mingit aimu oleks, siis oleks teine asi, kuid antud olukorras, härra Copland, antud olukorras arvan ma, et parem oleks kogu lugu unustada." Härra Copland oli sellega täiesti päri. Aga kogu ülejäänud linn pidas tüdrukut keretäie vääriliseks. Horace Deasley kirjutas kohalikule ajalehele artikli pealkirjaga „Traagiline situatsioon". Tema arvates oli traagiline situatsioon see, kui väike tüdruk võis, nagu tema seda millegipärast nimetas, avalikult Ühendriikide konstitutsiooni trotsida. Artikkel lõppes küsimusega:

Kas see jääbki nii? Preili Bobbiti puhul küll ja õde Rosalba puhul samuti. Aga kuna tema oli värviline, ei hoolinud sellest keegi. Billy Bobil seda õnne polnud. Tema pidi koolis käima, ent kui sellest tõusnud tulu silmas pidada, oleks ta küll niisama hästi koju võinud jääda. Esimesel tunnistusel oli tal kolm mitterahuldavat, mis on omamoodi rekord. Kuid ta on arukas poiss. Ma arvan, et ta lihtsalt ei suutnud neid tunde ilma preili Bobbitita vastu pidada, tüdrukust eemal olles liikus ta alati nagu unes. Kakles ta ka pidevalt: kord oli silm sinine, siis huul lõhki või jalg välja väänatud. Ta ei kõnelnud oma kaklustest kunagi, kuid preili Bobbit oli piisavalt taibukas, et põhjust ära arvata. „Küll sa oled armas, ma tean ju kõik. Ja ma oskan seda hinnata, Billy Bob, kuid ära nendega minu pärast kakle. Loomulikult räägivad nad minust inetusi. Aga tead, miks, Billy Bob? Mingis mõttes on see kompliment. Sest sügaval sisimas leiavad nad, et ma olen lihtsalt imeline."

Ja tal oli õigus: kui keegi sind ei imetle, ei vaevuta sind ka hukka mõistma. Kuid tõelist aimu sellest, kui imeline ta on, ei olnud meil kuni selle ajani, mil linna ilmus mees nimega Manny Fox. See juhtus veebruari lõpus. Esimesed teated Manny Foxist saime rohkearvulistelt rõõmsavärvilistelt plakatitelt, mis kõikidesse ümbruskonna kauplustesse üles olid kleebitud: Manny Fox esitleb: Lehvikutantsija ilma lehvikuta. Siis väiksemas trükikirjas: Samas sensatsiooniline amatööride *show* — esinevad teie enda naabrid! Esimene auhind — tõeline Hollywoodi proovivõte. Kõik see pidi aset leidma järgmisel neljapäeval. Pileti hind oli üks dollar, mis siinkandis on suur raha, kuid et paljast ihu ei näidata siin kuigi sageli, otsisid kõik raha välja ja tegid sellest endale suurürituse. Kohviku kauboid rõvetsesid terve nädala ilma lehvikuta lehvikutantsija arvel, kelleks osutus Manny Foxi proua. Nad peatusid maantee äärde jäävas Chucklewoodi kämpingus, kuid päeva veetsid linnas, sõites ringi vana Packardiga, mille kõigi nelja ukse peale oli trafarettkirjas Manny Foxi nimi kirjutatud. Tema naine oli ilmetu näo ja terava keele, märgade huulte ja niiske pilguga punapea, ta oli iseenesest üsnagi kogukas, kuid Manny Foxi kõrval näis ta päris habras, sest see mees oli jäme nagu junn.

Nad tegid piljardisaali oma peakorteriks ja igal pärastlõunal võis neid sealt õlut joomas ja linnakese logarditega nalja viskamas leida. Ilmnes, et Manny Foxi ettevõtmised ei piirdu üksnes lava*show*'ga. Tal oli ka omalaadne tööbüroo; ajapikku selgus, et saja viiekümne dollari eest võib ta hankida maakonna seiklushimulistele

noormeestele tööd esmaklassilistel New Orleansi ja Lõuna-Ameerika vahel sõitvatel puuviljalaevadel. Elušansiks nimetas ta seda. Ümbruskonnas polnud kaht poissigi, kes otsekohe viis dollarit võinuksid välja laduda, ometi õnnestus tosinal poisil see summa kokku saada. Ada Willingham võttis välja kõik oma hoiused, mis ta mehele hauakivi ostmiseks oli kogunud, ja andis pojale ning Acey Trumpi isa müüs optsiooni puuvillasaagile.

Kuid *show*-õhtu ise! Sel õhtul oli kõik unustatud, nii võlakirjad kui ka pesemata nõud. Tädi El ütles, et võiks arvata, nagu läheksime ooperisse: pidulikult riides, õhetavad ja magusasti lõhnavad. Odeon polnud nii täis olnud tollest õhtust saadik, kui täishõbedast serviis enampakkumisele läks. Peaaegu igaühel osales etenduses mõni sugulane, erutust, mida alla tuli suruda, oli seetõttu kõvasti. Ainus osavõtja, keda meie hästi tundsime, oli preili Bobbit. Billy Bob ei suutnud rahulikult istuda, ta kordas aina, et me ei tohi plaksutada kellelegi peale preili Bobbiti. Tädi El ütles, et see oleks ebaviisakas, millega viis Billy Bobi uuesti endast välja, ning kui isa meile kõigile kotitäie maisihelbeid ostis, ei puudutanudki ta neid, määrivad käed ära, ja palun üks asi veel: sel ajal, kui preili Bobbit esineb, ei tohi me enda omi süüa ja kära tekitada. Asjaolu, et ka tema on esinejate nimekirjas, tuli viimase minuti üllatusena. See oli küllaltki loogiline ning teatud märkide järgi oleksime seda isegi pidanud aimama — näiteks, et ta juba teab mitmel päeval oma jalga polnud Sawyeri majast välja tõstnud. Ja pool ööd mänginud grammofon, keerutav vari aknal ning salapäraselt kinnine ilme õde Rosalba näol, kui õde Bobbiti tervise järele päriti. Niisiis, tema nimi oli kavalehel kirjas teisena, kuid enne kui tema lavale ilmus, läks tükk aega. Kõigepealt tuli himura pilgu ja õlitatud juustega Manny Fox ning jutustas mitu iseäralikku naljalugu, ise haa-haa-haa käsi kokku lüües. Tädi El ütles, et kui ta veel ühe nalja peaks rääkima, läheb tema minema, kuid ta siiski ei läinud. Enne preili Bobbitit oli üksteist võistlejat, nende seas Eustacia Bernstein, kes tegi filmistaare järele nii, et nad kõik kõlasid nagu Eustacia, ja siis veel see isemoodi mehetoi Buster Riley kusagilt kaugemast maakohast, kes saepeal „Valssi keerutavat Matildat“ mängis. Siiamaani oli tema õhtu nael; mitte et publiku vastuvõtus märgavatavaid erinevusi oleks olnud, kõik plaksutasid suuremeelselt, see tähendab kõik peale Preacher Stari. Tema istus meist kaks rida eespool ja tervitas kõiki ülesastujaid eeslikisa meenutava mahakarjumisega. Tädi El ütles, et ei räägi temaga enam kunagi. Ainuke, kellele ta aplodeeris, oli preili Bobbit. Kahtlemata

oli Kurat tüdrukuga mestis, kuid ta vääris seda. Puusi hõõritades, kiharate rappudes ja silmade välkudes tuli ta lavale. Oli kohe näha, et järgnev pole mõni klassikaline number. Taevasinise seeliku serva elegantselt kõrgemal hoides tippis ta üle lava. Ma pole midagi nii ilusat näinud, ütles Billy Bob reisi kokku laksutades ja tädi Elilgi tuli tunnistada, et preili Bobbit näeb tõesti hea välja. Kui ta keerutama hakkas, kõlas spontaanne aplaus, ja nii keerutas ta uuesti, sisistades „kiiremini, kiiremini" vaesele preili Adelaide'ile, kes klaveri taga niigi tegi mis võis. „Ma sündisin Hiinas ja Jaapanis kasvasin üles..." Me polnud teda kunagi laulmas kuulnud, tal oli tugev ja kähe hääl. „...kui külmaks teid jätab see reis, eks vaadake kedagi teist, oo-jee!" Tädi El ahmis õhku, ta ahmis teist korda veel, kui preili Bobbit nõksatusega seelikuserva täiesti üles tõstis, paljastades sinisepitsilised püksikesed, mille peale vallandusid poiste esialgu ilma lehvikuta lehvikutantsijale mõeldud viled; hiljem selgus, et nii oligi õigem, sest see daamike esitas oma numbri hei-hei hüüete ja muusikapala „Õunake õpetajale" saatel trikoo väel. Kuid tagumiku äranäitamine ei olnud preili Bobbiti lõplik triumf. Preili Adelaide tõi mustadel klahvidel kuuldavale kurjakuulutava kõmina, lavale söös tis õde Rosalba, põlev „rooma küünal" käes, ja ulatas selle preili Bobbitile, kes oli spagaati tegemas; just siis, kui ta asendi sisse võttis, purskusid „rooma küünlast" lööma vad puna-valge-sinised raketid ja me kõik pidime püsti tõusma, sest ta laulis täiest rinnast „Tähelippu". Tädi El ütles pärast, et see oli üks uhkemaid etteasteid, mida tema Ameerika lavadel on näinud.

Päris kindlasti oli ta Hollywoodi proovivõtet väärt, ja kuivõrd tema võitis võistluse, paistis, et selle ta ka saab. Manny Fox ütles seda: Kullake— ütles ta —, sinus on tunda tõelist staari. Ainult et järgmisel päeval lasi ta linnast jalga, jätmata maha midagi peale südamlike lubaduste. Sõbrad, oodake kirja, te kõik saate minult teate. Niipaljukest ütles ta poistele, kelle raha tema käes oli, ja niipaljukest ütles ta preili Bobbitile. Post käib kolm korda päevas ja see üpriski rohkearvuline rühm kogunes igaks korraks postkontorisse, lõbusad näod, mis aegamööda aina pikemaks venisid. Kuidas nende käed värisesid, kui mõni kiri postkasti libises. Päevad möödusid, kohutav vaikimine haaras nad oma võimusesse. Igaüks teadis, mida teised mõtlesid, kuid keegi ei suutnud seda välja öelda, isegi mitte preili Bobbit. Postimaja ülem proua Patterson ütles siiski otsekoheselt: See mees oli suli —ütles ta—, seda oli kohe näha, ja kui ma veel ühe päeva teie nägusid pean vaatama, lasen endale kuuli pähe.

Kui kaks nädalat olid mööda läinud, oli preili Bobbit viimaks see, kes nad lummusest vabastas. Tema pilgus oli tühjus, mida keegi poleks osanud kujutleda, ent ühel päeval, kui viimane post oli laiali viidud, tuli kogu endine särtsakus temasse tagasi. „O.K., poisid, nüüd läheb lintšimiseks," ütles ta ja ajas kogu trupi enda juurde. See oli Manny Foxi Timukate Klubi esimene koosviibimine; nimetatud organisatsioon tegutseb — küll märksa sotsiaalsemas vormis — tänapäevani, kuigi Manny Fox on ammu kinni võetud ja nii-öelda timuka kätte antud. See oli puhtalt preili Bobbiti teene. Ühe nädalaga kirjutas ta üle kolmesaja Manny Foxi kirjelduse ning lähetas need kõikidele lõunaosariikide šerifitele, samuti saatis ta kirjad suuremate linnade ajalehtedele ja need köitsid üldsuse tähelepanu. Selle tulemuseks oli, et Ühendatud Puuviljakompanii pakkus neljale paljakstehtud poisile tasuvat tööd ja hiliskevadel, kui Manny Fox Arkansas' osariigis Uphigh's, kus ta sama riugast kordas, kinni võeti, andis Ameerika Päikeseliste Tütarlaste Ühing preili Bobbitile Heateo autasu. Millegipärast pidas ta oluliseks kõigile teada anda, et see talle sugugi korda ei lähe. „Ma ei ole sellest ühingust kuigi heal arvamusel," ütles ta, „keerutavad ainult pidulikult tolmu üles. Selles pole ei südikustega tõelist naiselikkust. Mis on üldse heategu? Ärge laske end kellelgi lollitada, heategusid tehakse selleks, et midagi vastu saada." Rahustamise mõttes märgiksin, et ta eksis, ja et tema õigusega ärateenitud autasu, kui see lõpuks kohale jõudis, oli välja antud omakasupüüdmatuse ja armastusega. Tegelikult pole mitte see põhiline. Umbes nädal tagasi olid kõik tüssatud poisid saanud Manny Foxilt tšekid, mis nende kahjud hüvitasid, ja preili Bobbit kõndis tahumatu otsusekindlusega sisse Timukate Klubi koosvibimisele, mis nüüd oli kujunenud neljapäeva õhtuti õllejoomise ja pokkerimängimise ettekäändeks. „Kuulge, poisid," asus ta kohe asja kallale, „Keegi teist ei lootnudki enam oma raha tagasi saada ja nüüd, kus see teil käes on, peaksite seda kasulikult investeerima, näiteks minu peale." Tema ettepanek oli, et poisid paneksid rahad kokku ja finantseeriksid tema sõidu Hollywoodi, vastutasuks lubas ta 10% sellest, mis ta staarina teenima hakkab, ja kuivõrd sinnani ei lähe palju aega, saavad neist kõigist peatselt rikkad mehed. „Vähemalt siinkandis," nagu ta ütles. Ühelegi poisile polnud see mõte meeltmööda, ent kui preili Bobbit juba otsa vaatas, mida neil enam öelda oli?

Esmaspäevast saadik on läbi küütlevate päikesekiirte sadanud mõnusat suvevihma, kuid ööd on pimedad ja tulvil helisid, tulvil

nõrguvaid lehti, visisevaid korstnaid ja unetut rähklemist. Billy Bobi vaim on ärgas ja silmad kuivad, ehkki ta teeb kõike kuidagi kangelt ja tema kõne on puine nagu soku haukumine. Preili Bobbiti lahkumine — see ei ole talle kerge. Sest tüdruk oli tähendanud talle midagi enamat. Enamat millest? Enamat kolmeteistkümneaastase pöörasest armastusest. See oli üks tema isevärki veidrusi nagu hikkoripuu ja lugemishuvi ja hoolimine inimesest niivõrd, et need talle haigetki võisid teha. Tema jaoks oli tüdruk üks neid asju, mida ta kellelegi näidata ei julgenud. Ja pimeduses immitses läbi vihma muusikat; kas enam ei tulegi öid, mil seda sealt tõeliselt kuulda on? Ja pärastlõunaid, mil varjud on ähmased ja preili Bobbit ilmub üle muru su ette nagu kaunis pitstükk. Ta naeris Billy Bobile, ta võttis poisi käed oma pihku, ta isegi suudles teda. „Ega ma ära ei sure," ütles ta. „Sa tuled mulle järele ja me läheme kolmekesi mägedesse elama — sina, mina ja õde Rosalba." Aga Billy Bob teadis, et seda ei juhtu kunagi, ja seepärast pistis ta pea padja alla, kui läbi pimeduse muusikat kuuldus.

Eilne päev — ja see oli päev, mil preili Bobbit pidi lahkuma — oli kummaliselt mahe. Keskpäeval tuli päike välja, õhk täitus vistaaria magusa lõhnaga. Tädi Eli „Lady Anned" õitsesid taas ja ta tegi midagi imetoredat: ütles, et Billy Bob võib need ära noppida ja hüvastijätuks preili Bobbitile kinkida. Terve pärastlõuna istus preili Bobbit verandal, ümbritsetud inimestest, kes olid sisse astunud, et talle õnne kaasa soovida. Valge päevavarju ja valgete rõivastega nägi ta välja, nagu hakkaks armulauale minema. Õde Rosalba oli andnud talle taskurätiku, kuid pidi selle ise tagasi laenama, sest ta ei suutnud töinamist pidada. Üks väike tüdruk tõi bussis söömiseks küpsetatud kana, ainult et enne küpsetamist oli ta unustanud sisikonna välja võtta. Preili Bobbiti ema ütles, et sellest pole midagi, et kanapoeg on kanapoeg, mis on mälestusväärne seetõttu, et see oli ainus arvamus, mis ta kunagi kuuldavale tõi. Oli vaid üksainuke tusameelsuse ilming. Peacher Star oli juba mitu tundi eemal tänavanurgal passinud; vahepeal sillutiseserval seisnud ja münte heitnud, vahepeal puu taha varjunud, otsekui tahtnuks, et keegi teda ei näeks. See häiris kõiki. Umbes kakskümmend minutit enne bussi tulekut lonkis ta meie maja juurde ja nõjatus vastu väravat. Billy Bob noppis ikka veel aias roose, neid oli juba nii palju, et oleks andnud lõket teha, ja nendest hoovas rambet lõhna. Preacher põrnitses Billy Bobi seni, kuni see pea tõstis Kui nad teineteisele otsa vaatasid, hakkas jälle sadama lahedat, merepritsmeid meenutavat

vihma, millest sillerdas läbi vikerkaar. Sõnatult astus Preacher Billy Bobi juurde ja aitas tal roosid kaheks tohutuks kimbuks eraldada; üheskoos kandsid nad need kõnniteeni. Teisel pool teed käis vali jutusumin, ent kui preili Bobbit neid kaht armuvalus nägu kollaste õite maski varjust tulemas nägi, tormas ta, käed välja sirutatud, trepist alla. Me kõik nägime, mis nüüd edasi pidi juhtuma, ja karjusime, et teda hoiatada, kuid preili Bobbit, kes roosilistele valulejatele vastu jooksis, ei kuulnud läbi vihma sähvivat kisa. Siis sõitiski kella kuuene buss talle otsa.

LÕPLIKULT SULGUNUD UKS

„Kuule, Walter, ära arva, et inimesed ilmaasjata sind ei salli ja sinu vastu on — sa annad selleks ise põhjust."

Need olid Anna sõnad, ja kuigi mehe kaine mõistus ütles, et tal ei saanud midagi kurja mõttes olla (kui Anna sõber ei olnud, kes siis üldse oli?), oli ta teda sellepärast põlanud, ta oli igaühele rääkinud, kui väga ta Annat põlgab — kohutavalt õel mutt. See naine! oli ta öelnud, ärge teda küll usaldage! Mõni pealtnäha selget keelt kõnelev tegu — allasurutud vaenulikkuse varjamiseks; ja milline kohutav valetaja — ühtki tema sõna ei saa uskuda, jumala pärast — see on ohtlik! Ja loomulikult jõudis kõik see ringiga Annani, nii et kui ta helistas esietenduse asjus, kuhu nad olid kavatsenud koos minna, ütles naine: „Anna andeks, Walter, aga ma ei saa enam sinuga suhelda. Mõistan sind väga hästi ja tunnen teatud määral kaasa. Sinu kurjus — see on sulle peale sunnitud ja sind ei saa paljus süüdistada, aga ma ei taha sind enam kunagi näha, sest ma ei ole selleks küllalt tugev." Ja miks? Mida ta teinud oli? Muidugi oli ta teda taga rääkinud, aga ta ei olnud seda kuigi tõsiselt mõelnud ja pealegi, nagu ta Jimmy Bergmanile oli öelnud (vaat see oli alles kahepalgeline tüüp), milleks üldse sõbrad, kui nende üle objektiivselt arutleda ei või?

Tema ütles — sina ütlesid — nemad ütlesid — meie ütlesime: nii ringiratast. Ringiratast just nagu lamedalabaline laeventilaator pea kohal, mis pöörles ja pöörles ning vaikuses sekundeid loendades tulutult sumbunud õhku ringi ajas. Walter nihkus jahedamale voodipoolele ning sulges pimeda ruumi ees silmad. Samal õhtul kell seitse oli ta jõudnd New Orleansi, pool kaheksa registreerinud end selles anonüümses kõrvaltänava hotellis. Oli augustikuu, punases öötaevas oleksid otsekui lõkked põlenud; ja see ebatüüpiline Lõuna maastik, mida ta rongiaknast püüdlikult oli jälginud, süvendas

muid mälujälgi alla surudes tunnet, et ta on rännanud lõppu, languseni.

Kuid miks oli ta siin, selle kauge linna lämmatavas hotellis — seda ta öelda ei suutnud. Toal oli aken, kuid talle tundus, et ta ei saa seda lahti, ja ta kartis kutsuda hotellipoissi (kui kummalised silmad sel lapsel olid!), ja ta kartis hotellist lahkuda, sest mis siis saaks, kui ta ära eksiks?; ja kui ta ära eksiks — kasvõi natukenegi kõrvale keeraks —, olekski ta omadega täiesti läbi. Tal oli kõht tühi, hommikust saadik polnud ta söönud, ta leidis Saratogast ostetud pakist alles jäänud arahhisvõidega kuivikuid ja loputas need viimase joogilonksuga alla. Sellest hakkas halb. Ta oksendas prügikasti, vajus tagasi voodile ja nuttis, kuni padi oli läbimärg. Pärast seda ta lihtsalt lebas selles palavas toas ja värises, lihtsalt lebas ja jälgis aeglaselt pöörlevat ventilaatorit, selle liikumisel polnud algust ega lõppu — see oli ring.

Silm, maa, puude aastasõõrid — kõik on ringid ja igal ringil, ütles Walter, on keskpunkt. Annast oli jabur öelda, et kõik on tema süü. Kui temaga tõesti midagi valesti on, siis pea basi olema mingites välistes, juhitamatutes tegurites, ütleme tema usklikus emas või kindlustusametnikust isas Hartfordis või vanemas ões Cecile'is, kes oli abiellunud endast nelikümmend aastat vanema mehega. „Ma tahtsin lihtsalt siit majast minema saada." See oli tema vabandus ja tõtt-öelda pidas Walter seda täiesti piisavaks.

Aga iseendast mõtlema hakates ei osanud ta kusagilt alustada, keskpunkti leida. Esimene telefonikõne? Ei, see oli olnud kõigest kolm päeva tagasi, ja kui järele mõelda, siis see oli lõpp, mitte algus. Tegelikult võiks ta alustada Irvingist, sest Irving oli olnud tema esimene tuttav New Yorkis.

Irving oli väike tore juudipoiss, silmapaistvalt andekas males, kuid ei milleski muus; tal olid siidised juuksed, roosad titepõsed ning ta nägi välja kuusteist. Tegelikult oli ta kakskümmend kolm, Walteriga ühevanune, ja nad olid kohtunud ühes Village'i baaris. Walter oli New Yorkis üksi ning väga üksildane, ja kui siis see tore väike Irving sõbralikkust ilmutas, otsustas ta, et miks ka mitte ise sõbralik olla, ei või iial teada. Irving tundis paljusid inimesi — kõik olid temasse kiindunud — ning ta tutvustas Walterit oma sõpradele.

Nende seas oli ka Margaret. Margaret oli rohkem või vähem Irvingi sõbratar. Ta nägi küll isemoodi välja (silmad pungis, hambad

alati huulepulgaga koos ja riides käis ta nagu kümneaastane laps), kuid temas oli mingit metsikut sära, mis Walterit võlus. Ta ei saanud aru, miks naine üldse Irvingiga tegemist tegi. „Miks sa temaga käid?" küsis ta ühel nende viimase aja pikkadest jalutuskäikudest Central Parkis.

„Irving on nii tore," ütles naine, „ja ta armastab mind nii puhtsüdamlikult, kes teab, võib-olla ma abiellun temaga."

„See oleks küll sulaselge lollus," ütles tema. „Irvingist ei saaks kunagi su meest, sest tegelikult on ta su väikevend. Ta on kõigi väikevend."

Margaret oli liiga tark, et seda mitte tõeks tunnistada. Ja ühel päeval, kui mees pani ette voodisse minna, ei olnud tüdruk vastu. Edaspidi tegid nad seda sageli.

Lõpuks sai Irving sellest kuulda ja ühel esmaspäeval toimus kummalisel kombel samas baaris, kus nad kohtunud olid, vastik stseen. Sel õhtul oli olnud pidu Margareti ülemuse Kurt Kuhnhardti (Kuhnhardti Reklaamiagentuur) auks, ta oli käinud seal koos Walteriga, ning pärast pidu astusid nad sisse sellesse baari, et uneeelsed napsud teha. Peale Irvingi ja mõne tunkedega tüdruku polnud seal kedagi. Irving istus leti ääres, põsed õhetamas ja silmad hiilgamas. Ta nägi välja nagu väike poiss, kes mängib täiskasvanut, sest ta jalad olid liiga lühikesed ega ulatunud istme jalatoeni, need kõikusid nagu nukul. Kohe, kui Margaret ta ära tundis, püüdis ta ümber pöörata ja ära minna, kuid Walter ei lasknud. Niikuinii oli Irving neid näinud; kordagi neilt silmi pööramata pani ta oma viski lauale, tuli aeglaselt istmelt alla ja kõndis mingi kurva ja võltsi karmusega nende poole.

„Irving, kallis," ütles Margaret ja jäi vait, sest too oli heitnud talle kohutava pilgu.

Noormehe lõug värises. „Teie minge minema," ütles ta just nagu mõnd lapsepõlve piinajat häbistades, „ma vihkan teid." Siis kaldus ta peaaegu aegluubis ettepoole ja — otsekui oleks tal nuga pihku pigistatud — lõi Walterile rindu. See ei olnud kuigi kõva hoop ning kui Walter vastuseks vaid naeratas, vajus Irving raskelt vastu automaatgrammofoni ning karjus: „Tule ainult, sa neetud argpüks, lase käia, jumala pärast, ma löön su maha." Nii ta neist sinna maha jäi.

Koduteel hakkas Margaret vaikselt ja väsinult nutma. „Nüüd ei ole ta enam kunagi tore," ütles ta.

Ja Walter ütles: „Ma ei saa aru, mida sa mõtled."

„Küllsa saad,"sõnasnainesosinal. „Küllsa saad: meiekahekesi õpetasimeteda vihkama. Mulle tundub, et varem ta ei teadnud, mis see on."

Walter oli New Yorkis olnud neli kuud. Ta viiesajadollarine algkapital oli langenud viieteistkümnele dollarile ning Margaret laenas tallle raha, et ta oma Brevoorti korteri eest jaanuari üüri saaks ära maksta. Miks, küsis ta, ei koli sa mõnda odavamasse kohta? Mees oli vastanud, et eelistab soliidset aadressi. Ja kuidas jääb tööga? Millal ta tööle hakkab? Või kas üldse hakkab? Loomulikult, vastas mees, loomulikult, tegelikult oli ta selle peale üsna palju mõelnud. Ent ta ei kavatsenud hakata jamama mõne väikese juhuotsaga. Ta tahtis mingit väärt tööd, millel oleks tulevikku, ütleme reklaami alal. Hästi, ütles Margaret, võib-olla saan ma sind aidata, igatahes räägin ma oma bossi härra Kuhnhardtiga.

2

K.K.A. — nagu seda kutsuti — oli keskmise suurusega reklaamiagentuur, aga väga hea — parim. Kurt Kuhnhardt, kes selle 1925. aastal asutas, oli veidra kuulsusega veider mees: kõhn ja nõudlik sakslasest vanapoiss; ta elas Sutton Place'i elegantses musta värvi majas, mille huvipärase sisustuse hulgas olid kolm Picassot, üks oivaline mängutoos, Lõunamere saarte maskid, toapoisiks oli tal tüsedapoolne taani noormees. Aeg-ajalt kutsus ta õhtusöögile mõne oma teenistuja, kes parasjagu tema lemmik oli, sest ta valis alati soosikuid. See oli ohtlik positsioon, need liidud olid tujukad ja ebakindlad: olles eelmisel õhtul oma heategijaga kõige nauditavamal moel õhtustanud, võis soosik järgmisel päeval juba tööpakkumisi lugeda. Teisel K.K.A. töönädalal sai Margareti assistendina tööle võetud Walter härra Kuhnhardtilt lõunasöögikutse, mis teda mõistagi äraütlemata erutas.

„Et mina rikun sinu tuju ära?" küsis Margaret tal lipsu sirgeks tõmmates ja reväärilt ebemeid pühkides. „Mitte sinnapoolegi, see lihtsalt on nii, et Kuhnhardti juures on suurepärane töötada seni, kuni suhted isiklikuks ei muutu; muidu tuleb peatselt mõnda aega ilma tööta olla."

Walter teadis, mille peal naine väljas oli, hetkekski polnud too teda ära petnud, mees oleks tahtnud seda talle öelda, kuid hoidis

end tagasi: veel mitte, ükskord tuleb naisest niikuinii vabaneda ja üsna varsti. Alandav oli töötada Margareti alluvuses. Pealegi hakkab ta nüüdsest meest alla suruma. Aga see juba korda ei lähe, mõtles ta härra Kuhnhardti sinistesse silmadesse vaadates, mitte kellelgi ei lähe korda Walterit alla suruda.

„Ära ole idiooot," rääkis Margaret. „Jumala pärast, ma olen neid K.K. pisikesi sõbrustamisi tosin kordi näinud — need ei tähenda mitte midagi. Varem semutses ta lülitusoperaatoriga. K.K-l on lihtsalt vaja, et keegi narri mängiks. Usu mind, mingeid mööndusi ei tehta, ainus, mis tegelikult loeb, on see, kuidas sa tööd teed."

Walter ütles: „On sul selles osas mingeid etteheiteid? Ma teen kõik, mida minult oodatakse."

„Oleneb, mida sa oodatu all silmas pead," ütles naine.

Mõni aeg pärast seda jutuajamist määras Walter ühel laupäeval Grand Centralis kohtamise. Nad pidid pärastlõunaks Walteri vanematele Hartfordi külla minema ja selleks puhuks oli Margaret ostnud uue kleidi, uue kübara ja kingad. Aga mees ei ilmunud kohale. Selle asemel sõitis ta härra Kuhnhardtiga linnast välja Long Islandile ja oli seal Rosa Cooperi esimese balli kolmesaja külalise seas kõige aukartlikum. Rosa Cooper (neiupõlvenimega Kuppermann) oli Cooperi Piimakombinaatide rikas pärijanna: priske tõmmu sümpaatne lapseohtu neiu, kes preili Jewetti nelja-aastase õpetuse tulemusel rääkis ebaloomuliku briti aktsendiga. Ta kirjutas oma sõbrannale Anna Stimsonile kirja, mida too hiljem Walterile näitas: „Ma kohtusin fantastilise mehega. Tantsisin temaga kuus tantsu, ta on fantastiline tantsija. Ta on reklaamifirma juhataja ja fantastiliselt hea välimusega. Mul on temaga kohtamine: õhtusöök ja teater."

Margaret vahejuhtumit ei maininud, Walter samuti mitte. Just nagu poleks midagi juhtunud, välja arvatud see, et väljaspool tööasju ei rääkinud ega kohtunud nad enam kunagi. Ühel õhtupoolikul, teades, et naine ei ole kodus, läks Walter kunagi ammu saadud muukrauaga tema korterisse; sinna oli jäänud tema asju — raamatud, mõned rõivad, piip; ringi tuhnides ja asju pakkides leidis ta omaenda foto, huulepulgaga punaseks kritseldatud; hetkeks jäi ta unelema. Talle sattus ette ka ainus asi, mille ta Margaretile oli kinkinud: L'Heure Bleue pudel, seniajani lahti tegemata. Ta istus voodile ja libistas sigaretti suitsetades käega üle padja, meenutades, kuidas naine seal lebanud oli; talle meenusid ka

pühapäevahommikud, mil nad seal valjusti koomikseid lugedes — Barney Google, Dick Tracy ja Joe Palooka — olid lesinud.

Ta vaatas raadiot, see oli nagu pisike roheline karp; nad olid alati muusika saatel armastanud, ükskõik kas džässi, sümfooniate, koorimuusika saatel — see oli olnud neile märguandeks, sest mil iganes naine teda ihaldas, ütles ta: „Kuulaksime õige raadiot, kallis?" Nüüd oli sellega lõpp, ta vihkas naist ja pidi hoopis seda meenutama. Ta otsis lõhnaõlipudeli uuesti üles ja pani taskusse: Rosale võib üllatus meelepärane olla.

Järgmisel päeval büroos seisatas ta veejahuti kõrval, kus seisis Margaret. Naine naeratas talle tardunult ja sõnas: „Ma ei teadnudki, et sa varas oled." See oli nende esimene varjamatu vaenuavaldus. Ja korraga tuli Walterile pähe, et tal ei ole terves büroos ühtki liitlast. Kuhnhardt? Tema peale ei võinud iial kindel olla. Ülejäänud olid kõik vaenlased: Jackson, Einstein, Fischer, Porter, Capehart, Ritter, Villa, Byrd. Mõistagi olid nad liiga targad, et talle midagi selgesõnalist öelda, niikaua kuni K.K. vaimustus kestab.

Sallimatus vähemalt oli midagi positiivset; üks asi, mida Walterei kannatanud, olid ebaselged suhted, tõenäoliselt sellepärast, et tema enda tunded nii kõhklevad ja segased olid. Ta ei olnud iialgi kindel, kas X meeldib talle või mitte. Ta vajas X-i armastust, ent oli võimetu ise armastama. Kunagi ei suutnud ta X-iga siiras olla, üle viiekümne protsendi tõtt rääkida. Samas ei saanud ta neidsamu puudusi lubada X-ile, mingis punktis oli Walter kindel, et teda reedetakse. Ta kartis X-i, tundis õudust. Kord gümnaasiumis oli ta plagieerinud luuletuse ja kooli ajalehes avaldanud; ta ei suutnud unustada selle viimast rida: „Hirmu ajel kõike teed". Ja kui õpetaja sellele jälile sai — kas oli miski talle eales veel ebaõiglasem tundunud?

3

Enamiku varasuviseid nädalalõppe veetis ta Rosa Cooperi juures Long Islandil. Harilikult oli nende maja täis südamlikke Yale'i ja Princetoni üliõpilasi, mis ajas närvi, sest need olid sedasorti poisid, kes tal kopsu üle maksa ajasid ja harva teda võrdväärseks partneriks pidasid. Rosa ise oli kullatükk, nii ütlesid kõik, isegi Walter.

Ent kullatükid võtavad harva midagi tõsiselt ja Rosa ei võtnud Walterit tõsiselt. Mees ei teinud sellest erilist numbrit. Neil nä-

dalalõppudel sai ta ohtrasti suhteid sõlmida: Taylor Ovington, Joyce Randolph (tulevane filmitäht), E.L. McEvoy, umbes tosin inimest, kelle nimed tema aadresside märkmikule märkimisväärselt hiilgust lisasid. Ühel õhtul läks ta Anna Stimsoniga vaatama filmi, mille peaosas oli Randolphi tüdruk, ja enne kui nad istuda jõudsid, oli kogu vahekäigul teada, et see oli Tema Sõbranna, et ta jõi liiga palju, oli amoraalne ning sugugi mitte nii ilus, kui Hollywood teda välja pakkus. Anna ütles, et Walter on nagu puberteedieäline plika. „Sina, kullake, oled ainult ühes mõttes mees," ütles ta.

Anna Stimsoniga oli ta kohtunud Rosa juures. See moeajakirja toimetaja oli kohutavalt pikk, kandis musti kostüüme, edvistas monokli, jalutuskepi ja mitu naela kaaluvate kõlisevate asteegi hõbeehetega. Ta oli kaks korda abielus olnud: ühel korral muusikaliste kauboifilmide iidoli Buck Strongiga ja tal oli laps — neljateistkümneaastane poeg, kelle ta oli pidanud panema „parandusl ikku erikooli", nagu ta seda ise nimetas.

„Taoli vastik laps," ütles Anna. „Talle meeldis 22-kaliibrisega aknast välja kõmmutada ja asju loopida ja Woolworthist varastada; kohutav jõnglane, just nagu sina."

Ometi oli Anna tema vastu hea ja kuulas oma vähem depressiivseil, vähem pahatahtlikel hetkedel sõbralikult, kuidas tema oma hädasid välja soigus, selgitades, miks ta on niisugune, nagu ta on. Otsekui oleks mingi sohk talle nagu kogu eluks valed kaardid kätte jaganud. Omistades Annale kõiki pahesid peale rumaluse, meeldis mehele teda omamoodi pihiemana ära kasutada; tal ei olnud rääkida midagi, mida naine õigustatult hukka oleks võinud mõista. Walter tavatses rääkida niisuguseid asju nagu: „Ma olen Kuhnhardtile Margareti peale palju valetanud; ma tean, see on alatu, aga tema teeks mulle sedasama, ja mul polegi tarvis, et ta lahti lastaks, piisaks Chicagosse üleviimisest."

Või: „Olin raamatupoes ja hakkasin seal ühe mehega vestlema, ta oli keskealine, üsna hea välimusega ja väga intelligentne. Kui ma välja läksin, tuli ta mulle natuke maad tagapool järele: mina läksin üle tee — tema läks üle tee, mina kõndisin kiiremini — tema kõndis kiiremini. Nii kuus, seitse kvartalit, ja kui ma lõpuks aru sain, mis käimas oli, oli mul väga lõbus; mul oli tunne, et võiks teda edasi narrida. Peatusin nurgal ja pidasin takso kinni, siis pöörasin ümber ja heitsin mehele pika-pika pilgu, ta tormas üle näo särades minu poole. Kargasin taksosse, virutasin ukse kinni, kallutasin aknast

välja ja naersin valju häälega; tema ilme oli kohutav — nagu Kristusel. Mul ei lähe see meelest. Ja ütle, Anna, milleks ma pidin niisuguse jabura tüki tegema? See oli nagu tagasitegemine kõigile inimestele, kes mulle kunagi haiget on teinud, aga ka midagi enamat." Ta jutustas Annale need lood ära ning läks koju magama. Unenäod olid puhassinised.

Praegu tegi talle muret armastuse probleem, peamiselt seetõttu, et ise ta seda probleemiks ei pidanud. Ometi oli ta teadlik, et teda ei armastatud. See teadmine tuksus tal kogu aeg sees nagu lisasüda. Aga tal ei olnud kedagi. Kui ehk Anna. Kas Anna armastas teda? „Oh," ütles Anna, „millal on mõni asi olnud nii, nagu see pealtnäha paistab? Ühel hetkel on see kulles, järgmisel konn. See, mis näeb välja nagu kuld, jätab sõrme pannes rohelise võru järele. Võta või minu teine mees — pealtnäha kena inimene, kes osutus lihtsalt järjekordseks närukaelaks. Vaata siin toas ringi: kaminas ei saa viirukit põletada ja peeglid, mis loovad avaruse — need ju valetavad. Miski, Walter, ei ole see, mis ta pealtnäha paistab. Jõulupuud on tsellofaan ja lumi ainult seebilaastud. Meie sees heljub miski, mida nimetatakse hingeks; surnult ei ole sa iialgi surnud ja elades iialgi elav. Sa küsid, kas ma armastan sind? Ära ole juhm, Walter, me ei ole isegi mitte sõbrad...

4

Kuula ventilaatori sosinal pöörlevaid hoobasid: tema ütles, sina ütlesid, nemad ütlesid, meie ütlesime — nii ringiratast, kiiresti ja aeglaselt, aeg endast lõputu vadistamisega märku andmas. Vana katkine ventilaator vaikust lõhestamas: kolmas, kolmas, kolmas august.

Reede, kolmas august ja tema enda nimi Winchelli veerus: „Reklaamipomo Walter Ranney ja Piimakombinaatide pärijanna Rosa Cooper soovitavad sõpradel riisi ostma hakata." Walter oli ise andnud selle sõnumi oma sõbrale, kes oli Winchelli sõber. Ta näitas seda baaripoisile Whelanis, kus ta hommikust sõi. „See olen mina," ütles ta, „siin on minust juttu." Poisi ilme mõjus hästi tema seedimisele.

Oli juba hilja, kui ta sel hommikul büroosse jõudis. Piki kirjutuslaudade vahekäike kõndides liikus tema ees masinakirjutajate

vaikne, rahuldust pakkuv elevus. Kummatigi ei lausunud keegi midagi. Üheteistkümne paiku, pärast mõnusat tundi, mille vältel ta midagi peale reipuse tunnetamise ei teinud, läks ta alla kohvikusse, et juua tass teed. Seal olid kolm meest büroost: Jackson, Ritter ja Byrd, ning kui tema sisse astus, müksas Jackson Byrdi ja Byrd müksas Ritterit ja nad kõik pöörasid ümber. „Mis sa kostad, suured pomod ka platsis!" lausus Jackson — punetava nahaga noor, kuid kiilaspäine mees; teised kaks naersid. Käitudes, nagu poleks ta kuulnud, astus Walter kiirelt telefoniputkasse. „Tõprad," ütles ta, teeseldes, et valib numbrit. Ja lõpuks, tükk aega nende lahkumist oodanud, võttis kõne. „Tere, Rosa, kas ajasin su üles?"

„Ei."

„Räägi, kas sa Winchelli artiklit oled näinud?"

„Jah."

Walter naeris. „Ei tea, kust ta sellist jama võtab?"

Vaikus.

„Milles asi? Sa oled kuidagi naljakas."

„Olen või?"

„Kuri oled või, mis?"

„Lihtsalt pettunud."

„Milles?"

Vaikus. Ja siis: „See oli labane, Walter, lihtsalt labane."

„Ma ei saa aru, mida sa mõtled."

„Hüvasti, Walter."

Välja minnes maksis ta kassapidajale tassi kohvi eest, mille ta joomata oli unustanud. Majas oli juuksur. Ta ütles, et tahab habet ajada, ei — juukseid lõigata, ei — maniküüri; ja korraga, nähes end peeglist, milles tema nägu heiastus peaaegu niisama kahvatuna kui juuksuri põll, sai ta aru, et ei tea, mida tahab. Rosal oli õigus — ta on labane. Ta oli alati olnud valmis oma vigu tunnistama, sest omaks võttes tegi ta need nagu olematuks. Ta läks tagasi üles ja istus kirjutuslaua taha tundega, nagu jookseks tal sisemus verd, ja ta soovis väga, et võiks jumalat uskuda. Aknaäärel paterdas tuvi. Mõnda aega vaatles ta selle päikesekiirtes virvendavaid sulgi, liigutuste võbelevat tõsimeelsust; ja korraga, enne kui ta ise aru sai, oli ta võtnud klaasist paberipressi ja visanud: tuvi ronis rahulikult kõrgemale, paberipress kaldus külili nagu hiiglasuur vihmapiisk; kuidas oleks, mõtles ta kaugelt kostvat kiljumist kuulates, kuidas oleks, kui see kellelegi pähe kukuks, mõne inimese ära tapaks? Aga

midagi ei juhtunud. Vaid masinakirjutajatesõrmede klõbin ja koputus uksele! „Kuule, Ranney, K.K. tahab sind näha."

„Kahju küll," ütles härra Kuhnhardt kuldsulepeaga hajameelselt kritseldades. „Ja ma võin kirjutada soovituskirja, Walter, millal tahes."

Nüüd sõitis ta liftiga alla, ümberringi vaenlased, kes teda endi vahel laiaks olid litsumas; Margaret oli seal, peas sinine juuksepael. Naine silmitses teda ning tema nägu oli teistest erinev, mitte mõttelage ja tuim nagu nood — siin oli veel kaastundmust. Aga meest vaadates vaatas Margaret temast tegelikult läbi. See naine on mu unistus, ma ei või lubada endal midagi muud uskuda. Ometi kandis Walter kaenla all midagi, mis sellele unistusele vastu rääkis: jõupaberist ümbrikut, mis oli pungil täis kirjutuslaualt kokku korjatud isiklikke asju. Kui lift koridoris tühjenes, teadis Walter, et peab Margaretiga rääkima, tema kaitset paluma, kuid naine libises sujuvalt väljapääsu poole, hajudes vaenlaste sekka. Ma armastan sind, ütles mees talle järele joostes, ma armastan sind, ütles ta midagi ütlemata.

„Margaret! Margaret!"

Naine pööras ringi. Sinine juuksepael sobis silmadega, mis Walterit uudistades leebusid ja üsna sõbraliku ilme omandasid. Või haletseva.

„Palun," ütles mees, „kas me ei võiks kuskil natuke napsu võtta, läheksime näiteks Benny juurde. Meile meeldis seal, mäletad?"

Margaret raputas pead. „Mul on kohtamine, ma olen juba hiljaks jäänud."

„Oehh."

„Jah, ma olen juba hilinenud," ütles naine ja pistis jooksu. Tema seisis, vaadates, kuidas Margaret mööda tänava lippab, juuksepael lainetamas ja säramas hämarduvas suvevalguses. Ja siis oli ta läinud.

Ühetoaline korter Gramercy Parki lähedal ilma liftita majas vajas tuulutamist ja kraamimist, ent kui Walter oli endale ühe napsu valanud, saatis ta kõik põrgusse ja sirutas end kušetile välja. Mis sellest kõigest kasu oli? Ükskõik mida ta tegi, kui kõvasti pingutas — lõpuks muutus kõik nulliks; iga päev, igal pool, igaüht peteti — ja keda selles süüdistada sai? Siiski oli kummaline, et siin videvikus hämarduvas toas lebades ja viskit rüübates tundis ta end rahu-

likumana kui juba kes teab mis ajast saadik. See oli nagu tookord, kui ta algebras läbi oli kukkunud ning tõelist kergendust ja vabanemist tundis: läbikukkumine oli selge, midagi kindlat, ja kindlad asjad sisendasid alati rahu. Ta lahkub New Yorkist ja teeb puhkusereisi; tal oli mõnisada dollarit — küllalt, et sügiseni vastu pidada.

Pidades aru, kuhu sõita, nägi ta korraga — otsekui oleks ta peas käivitunud film — kirsi- ja sidrunikarva siidmütsidega tarkade nägudega mehikesi, seljas imekaunid mummulised särgid. Silmi sulgedes oli ta korraga viieaastane, sulnis oli meenutada toole, grillvorste, isa suurt binoklit. Saratoga! Hääbuvas valguses katsid varjud tema näo. Ta pani lambi põlema, segas uue napsu, asetas grammofonile rumbaplaadi ning hakkas kingataldade vaibal sahisedes tantsima; ta oli alati arvanud, et mõningase praktika järel võiks temast gigolo saada.

Just siis, kui muusika lõppes, helises telefon. Ta lihtsalt seisis, millegipärast kartes vastata, ja lambivalgus, mööbel, kogu tuba muutus nagu elutuks. Kui ta lõpuks arvas, et tirin on lõppenud, algas see uuesti: tundus, et veel valjemini ja pealetükkivamalt. Ta tippis jalapingi juurde, võttis toru, langetas selle, tõstis taas ning sõnas: „Jaa?"

Kaugekõne mingist Pennsylvania osariigi linnast, mille nime ta ei kuulnud. Krampliku ragina järel kuuldus kuiv ja sootu hääl, millesarnast ta kunagi varem kuulnud polnud: „Tere, Walter."

„Kes räägib?"

Ei mingit vastust teises otsas, üksnes tugev korrapärane hingamine; ühendus oli nii hea, et tundus, et kes iganes see oli, seisis ta sealsamas kõrval, huuled vastu tema kõrva surutud. „Mulle sellised naljad ei meeldi. Kes see on?"

„Sa tunned mind, Walter. Sa oled mind juba kaua tundnud."
Plõks ja kõik.

5

Oli öö ja sadas vihma, kui rong Saratogasse jõudis. Enamiku reisiajast oli ta vaguni niiskes kuumuses higistades maganud ja näinud unes vana lossi, milles elasid mingid tüübid, ja näinud unenäo, kus olid isa, Kurt Kuhnhardt, keegi ilma näota olevus, Margaret, Rosa, Anna Stimson ja kummaline kiiskavate silmadega paks naine. Tema ise

seisis pikal inimtühjal tänaval, peale aeglaselt läheneva musta matuserongkäigu moodi autorodu polnud seal vähimatki elumärki. Siiski teadis ta, et nähtamatuks jäävad silmad näevad igast aknast tema alastiolekut; meeletu liigutusega peatas ta esimese limusiini, see jäi seisma ja üksmees — tema isa — hoidis ust kutsuvalt lahti. Isa, hüüdis ta edasi joostes, uks prantsatas kinni, lömastades tal sõrmed, ja rõkkavalt naerdes kallutas isa end aknast välja ning heitis tema poole hiiglasuure roosipärja. Teises autos oli Margaret, kolmandas kiiskavate silmadega daam (kas polnud see preili Casey, tema vana algebra õpetaja?), neljandas härra Kuhnhardt oma uue soosiku — selle ilma näota olevusega. Kõik uksed avanesid ja sulgusid, kõik naersid, kõik viskasid roose. Sujuvalt kulges rongkäik mööda tühja tänavat kaugusesse. Walter kukkus jubedalt karjatades roosikuhja otsa, okkad tekitasid haavu ning järsku alanud vihm — hall valang — rebis õied puruks ja pesi maha üle lehtede niriseva heleda vere.

Vastasistuva naise tardunud pilgu järgi oli talle kohe selge, et oli unes valju häälega karjunud. Ta naeratas naisele vagurալt ja too, nagu Walterile tundus, vaatas kimbatuses kõrvale. Ta oli vigane: vasaku kinga konts oli tohutu suur. Pärast aitas ta naisel Saratoga jaamas pakke kanda ja nad võtsid koos takso; nad ei vestelnud, kumbki istus vihma ja ähmaseid tulesid vaadeldes oma nurgas. New Yorkis oli ta mõni tund enne ärasõitu võtnud pangast välja kõik oma säästud, lukustanud korteriukse, jätmata mingit teadet; selles linnas polnud enam ainsatki hingelist, kes teda tundnud oleks. See oli hea tunne.

Hotell oli täis, võiduajamistega seotud inimesi, ja administraatori sõnade kohaselt toimus seal veel meditsiinikonverents. Ei, kahjuks ei teadnud ta kusagil mujal öömaja soovitada. Võib-olla homme.

Siis leidis Walter selle baari. Kui ta niikuinii pidi öö läbi üleval olema, võis ta seda niisama hästi ka purjuspäi teha. Väga ruumikale, väga palavale ja kärarikkale baarile andsid hiilgust suveaegsed veidrused: sorgus hõberebasekraedega daamid, lühikesed kängus džokid ning kahvatu jume ja valju häälega mehed, seljas mingid imelikud odavad ruudulised ülikonnad. Mõne napsu järel näis müra kummatigi kaugenevat. Siis, ringi vaadates, nägi ta vigast naist. Too istus üksi lauas ja rüüpas peenutsevalt *crème de menthe*'i. Nad naeratasid teineteisele. Walter tõusis ja läks tema juurde. „Me

oleme vist kohtunud," ütles naine, kui ta istet võttis. „Kas tulite võiduajamisi vaatama?"

„Ei," ütles ta, „puhkusele. Ja teie?"

Naine pigistas huuled kokku. „Võib-olla olete märganud, et mul on kompjalg. Oi, kindlasti olete, ärge tehke üllatunud nägu — see torkab ju silma. Minu arst teeb sel konverentsil minu ja mu jala kohta ettekande, sellepärast, et see on küllaltki eriline juhtum. Oi, kuidas ma kardan. Mõistate, ma pean oma jala ette näitama."

Walter ütles, et tunneb kaasa, ja naine ütles, et ei ole põhjust kaasa tunda — tänu konverentsile saab ta ju väikese puhkuse, kas pole? „Ma ei ole kuus aastat linnast välja saanud. See oli kuus aastat tagasi, kui ma nädal aega Bear Mountain Innis veetsin." Naise põsed olid laigulised ja punetasid, kahvatulillad silmad asetsesid liiga lähestikku, tundus, et need ei pilgu kunagi. Sõrmes, kus tavaliselt kantakse abielusõrmust, oli tal kuldsõrmus — see pidi olema mäng, seda ei usuks ükski inimene.

„Ma olen majateenija," ütles naine vastuseks. „Sellest pole midagi. Se on aus töö ja meeldib mulle. Nendel inimestel, kelle juures ma töötan, on nii terane poeg Ronnie. Mina olen tema vastu parem kui oma ema ja ta armastab mind rohkem, ta on seda mulle ise öelnud. Too on kogu aeg purjus."

Seda oli masendav kuulata, kuid üksinduse ees hirmu tundes jäi ta naise juurde ja jõi ja rääkis nii, nagu ta kunagi oli rääkinud Anna Stimsoniga. Tsss, ütles naine kuhugi osutades, sest mehe hääl oli liiga valjuks muutunud ja paljud inimesed vahtisid neid. Walter saatis nad põrgusse, ta ei hoolinud enam millestki; tal oli tunne, nagu oleksid ajud klaasist ja kõik joodud viski muutunud haamriks; ta tajus killustunud tükkide plärisemist, see moonutas piirjooni, võltsis vorme; viganenäiteks paistis mitte ühe, vaid mitme inimesena: Irving, ema, mees nimega Bonaparte, Margaret — kõik need ja teisedki; üha selgemini sai ta aru, et kogemus on ring, millest ei saa eraldada ja unustada ainsatki hetke.

6

Baar pandi kinni. Nad tegid arve pooleks ja kelnerit oodates ei rääkinud kumbki. Walterit oma lillade pilkumatute silmadega vaatav naine oli pealtnäha üsna vaos hoitud, kuid Walter tajus temas

varglikku erutust. Kui kelner naasis, tegid nad peenraha pooleks ning naine ütles: „Kui soovid, võid minu juurde tulla." Ta läks näost üleni punaseks, see oli nagu lööve. „Tähendab, sa ütlesid, et sul pole ööbimiskohta..." Walter võttis naise käe, tolle naeratus oli liigutavalt uje.

Odava parfüümi lõhna levitades tuli naine vannitoast välja, seljas vaid õhuke ihukarva kimono ja see koletu must king. Just siis mõistis Walter, et ta ei saa sellega hakkama. Ja iialgi polnud tal endast nii kahju olnud: seda ei oleks isegi Anna Stimson andestanud. „Ära vaata," ütles naine häälevärinal. „Nii imelik on, kui keegi mu jalga näeb."

Mees pöördus akna poole, kus käeulatuses rabisesid vihma käes jalaka lehed ja väljaspool kuuldekaugust välgatas valge välk. „Valmis," ütles naine. Walter ei liigutanud.

„Valmis," kordas naine ärevalt. „Kas ma panen tule põlema? Tähendab võib-olla soovid sa pimedas end valmis seada?"

Mees tuli voodi äärde, kummardus alla ja suudles naist põsele. „Sa oled väga armas, aga..."

Teda katkestas telefon. Naine vaatas teda tummalt. „Issand jumal," ütles ta ja kattis kuuldetoru käega, „kaugekõne! Ronnie'ga on vist midagi lahti. Kindla peale on ta haige, või... halloo, kuidas, Ranney? Oi, ei, teil on vale..."

„Oota," ütles Walter toru võttes, „Walter Ranney kuuleb."

„Tere, Walter."

Kauge tuhm sootu hääl tungis otse südamesse. Tundus, nagu oleks tuba kõikuma löönud ja kaldu vajunud. Ülahuulel tärkasid higivurrud. „Kes räägib?" küsis ta nii aeglaselt, et sõnad ei seondunud selgelt.

„Sa tunned mind, Walter. Sa oled mind juba kaua tundnud." Vaikus; toru oli hargile pandud.

„Hm," ütles naine, „mis sa arvad, kuidas nad teadsid, et sa minu juures oled? Kas halvad uudised? Sa näed kuidagi..."

Walter viskus naise juurde, klammerdus tema külge, surus oma märja põse vastu naise põske. „Kallista mind," ütles ta, avastanud, et suudab veel nutta. „Palun kallista mind."

„Vaene poisu," ütles naine tal selga silitades, „sa mu vaene poisu — täiesti üksi siin maailmas, või kuidas?" Ja peagi oli ta naise kaisus.

Kuid ta ei saanud und, veel nüüdki laisalt suigutavat

ventilaatorit kuulates mitte; selle pöörlemises kuulis ta rongi rattaid: Saratogast New Yorki, New Yorkist New Orleansi. Ja New Orleansi valimiseks polnud tal mingit põhjust peale selle, et see linn oli võõras ja kaugel eemal. Neli ringivurisevat ventilaatorilaba ja ringiratast liikuvad hääled; nüüd, pärast kõike seda mõistis ta, et kurjusevõrgul ei ole lõppu, mitte mingisugust.

Seintesees torudes pahises vesi, peakohal möödusid sammud, koridoris kilisesid võtmed, kusagil kõmises uudistekommentaar, kõrvaltoas ütles väikese tüdruku hääl: miks? Miks? MIKS? Ometi tunnetas ta toas vaikust. Ukse kohal oleva akna valguses olid ta jalad säravad, nagu kivisse raiutud, helkivad varbaküüned meenutasid kümmet pisikest roheliselt heiastavat peeglit. Istukile tõustes pühkis ta rätikuga higi; praegu kohutas teda kõige rohkem kuumus, sest see teadvustas talle käegakatsutavalt ta abituse. Ta viskas rätiku üle toa, see maandus lambikuplile ja jäi seal edasi-tagasi kiikuma. Sel hetkel helises telefon. Ja helises. Ja tirises nii valjusti, et seda pidi terve hotell kuulma. Nagu oleks sõjavägi uksele prõmminud. Ta surus näo patja, kattis kõrvad kätega ja mõtles: mõtle eimillelegi, mõtle tuulele.

HÕBEDAKANN

Pärast kooli käisin tööl Valhalla kohvikus. See kuulus mu onule, härra Ed Marshallile. Nimetan teda härra Marshalliks, sest nii kutsusid teda kõik inimesed, teiste seas ka tema enda naine. Sellest hoolimata oli ta tore mees.

Võib-olla oli kohvik vanamoodne, kuid avar, hämar ja jahe; suvisel ajal polnud linnas meeldivamat paika. Uksest vasakule jäi tubaka ja ajakirjade lett, mille taga istus nagu ikka härra Marshall: masajas, nurgelise näo, õhetava jume ja keerdus hallide vuntsidega mees. Teisel pool letti oli kena mineraalvee ja kokteilide müügilaud. Selles suurepärasest kollasest marmorist valmistatud, libeda pinnaga tõelises antiikesemes polnud jälgegi odavast hiilgusest. Härra Marshall oli müügilaua ostnud 1910. aastal New Orleansi oksjonilt ega varjanudki oma uhkust selle üle. Istudes kõrgetel, peene konstruktsiooniga baaripukkidel ja vaadates üle müügilaua, võis mahagonraamis antiiksete peeglite reast näha otsekui läbi küünlavalguse heiastumas oma enese ähmast kujutist. Kõik müügiks oli välja pandud iselaadsetesse vitriinkappidesse, mille klaasuksed pronksvõtmega lukus käisid. Alati lõhnas seal siirupi, muskaatpähkli ja muu hõrgutava järele.

Valhalla oli Wachata maakonna inimeste kooskäimispaik, kuni linna saabus keegi Rufus McPherson, kes otse teisel pool kohtuplatsi oma kohviku avas. Nurjatu oli see McPherson nimelt seetõttu, et ta mu onu ärile kahju hakkas tekitama. Ta hankis kohvikule toreda sisustuse: elektriventilaatorid ja värvilise valgustuse, tema juures sai lasta end autos teenindada ning grill-liha ja juustuvõileibu tellida. Ehkki oli ka neid, kes härra Marshallile truuks jäid, ei suutnud enamik inimesi mõistagi Rufus McPhersoni ahvatlustele vastu panna.

Mõnda aega eelistas onu konkurenti ignoreerida: kui keegi

juhtus McPhersoni nime mainima, tavatses ta turtsatada, vuntse keerutada ja kõrvale vaadata. Aga oli aru saada, et ta oli vihane. Ja aina vihasemaks läks. Siis ühel päeval oktoobri keskpaiku Valhallasse sisse astudes leidsin ma ta müügilaua taga doominot mängimas ja Hamurabiga veini joomas.

Hamurabi oli egiptlane ja ameti poolest hambaarst, ehkki see suurt sisse ei toonud, sest siinkandi inimestel on tänu mingile joogivee komponendile ebatavaliselt tugevad hambad. Ta veetis palju aega Valhallas logeldes ning oli mu onu parim sõber. Ilusa kehaehitusega mees oli see Hamurabi: tõmmu ja ilmatu pikk. Linnakese emandad hoidsid oma tütred luku ja riivi taga ja heitsid talle ise silma. Mingit võõrapärast aktsenti tal ei olnud ja minu arvamus oli, et egiptlase verd polnud temas rohkem kui igas teises vastutulijas.

Seal nad igatahes istusid ja rüüpasid gallonilisest kannust punast Itaalia veini. See oli murelikke mõtteid äratav vaatepilt, sest härra Marshall oli tuntud karsklane. Loomulikult oli mu esimene mõte: oi jumal, nüüd on McPherson on tal kopsu üle maksa ajanud. Seekord siiski mitte.

„Tule siia, noormees," ütles härra Marshall, „tule, võta klaasike veini."

„Muidugi," sõnas Hamurabi, „aita meil lõpp peale teha. Poekraam — seda ei või lasta raisku minna."

Märksa hiljem, kui kann juba tühi oli, võttis härra Marshall selle kaenlasse ja ütles: „Me veel vaatame seda asja," ning kadus sellega pärastlõunasele tänavale.

„Kuhu ta läks?" küsisin mina.

„Hmm," oli kõik, mis Hamurabi vastas. Talle meeldis mind kiusata.

Möödus pool tundi, enne kui onu tagasi jõudis. Ta oli oma kandami all kühmu vajunud ja ägises. Kannu asetas ta müügilauale ning astus naeratades ja käsi hõõrudes tagasi. „Noo, mis te kostate?"

„Hmm," nurrus Hamurabi.

„Jee..." ütlesin mina.

Taevas teab, et see oli sama veinikann, kuid teinud läbi imepärase muutuse: nüüd oli ta ääreni täis 5- ja 10-sendilisi, mis tuhmilt läbi paksu klaasi särasid.

„Ilus, mis?" ütles onu. „Rahvuspanga töö. Midagi suuremat

kui 5-sendiline sinna sisse ei läinud. Raha on seal ikkagi kõvasti, seda ma teile ütlen."

„Aga miks, härra Marshall?" küsisin mina. „Või mis selle asja mõte on?"

Härra Marshalli naeratus venis veel laiemaks: „Seda siin võiks nimetada hõbedakannuks..."

„Rahapada vikerkaare otsas," katkestas teda Hamurabi.

„...ja asja mõte, nagu sa seda nimetasid, on selles, et me laseme inimestel mõistatada, kui palju seal sees raha on. Sa ostad näiteks midagi kahekümne viie sendi eest ja saad sellega võimaluse arvata. Mida rohkem sa ostad, seda rohkem sul võimalusi on. Aga mina panen kuni jõuluõhtuni kõik vastused raamatupidamispäevikusse kirja, ja kelle arvamine selleks ajaks kõige täpsemaks osutub, saab kogu kupatuse endale."

Hamurabi noogutas tõsiselt. „Ta mängib jõuluvana, päris riuklikku jõuluvana," sõnas ta. „Ma lähen koju ja kirjutan raamatu „Rufus McPhersoni osav mõrv"." Tegelikult kirjutaski ta mõnikord lugusid ja saatis neid ajakirjadele. Need tulid alati tagasi.

Hämmastav, tõesti imepärane oli see, kuidas rahvas kannu omaks võttis. Tõepoolest, Valhalla äri polnud nii hästi läinud sellest ajast saadik, kui jaamaülem Tully täielikus sõgedushoos kinnitas, et on raudteejaama taga nafta avastanud, mille tulemusena metsikud naftaotsijad linnakese üle ujutasid. Isegi piljardisaali santlaagrid, kes iial ei kulutanud sentigi millegi peale, mis polnud seotud viski või naistega, investeerisid oma vaba raha piimakokteilidesse. Mõni vanem daam mõistis hära Marshalli ettevõtmise kui hasartmängu avalikult hukka, kuid nad ei tõstnud mingit tüli ning mõni leidis koguni võimalusemeid külastada ja omapoolse pakkumisega riskida. Koolilapsed olid kogu selle värgi järele hullud ning minu isik oli väga populaarne, sest arvati, et ma tean vastust.

„Ma räägin sulle, milles asi on," sõnas Hamurabi, pannes põlema Egiptuse sigareti, mida ta ühelt New Yorki firmalt posti teel tellis. „Põhjus polemitteselles, mida võiks arvata, teiste sõnadega — saamahimus. Ei, see on salapära, mis lummab. Vaata vaid neid 5- ja 10-sendiseid münte, ja mis mõte sul pähe tuleb: ohoo, nii palju! Sugugi mitte. Sa mõtled: kui palju? Vaat see on alles küsimus. Igal inimesel on sellele erinev vastus, mõistad?"

Küll Rufus McPherson oli vihane! Kaubanduses loodetakse ju

jõuluajalt suuremat osa aastatulust — tema oli aga klientide leidmisega päris hädas. Nii üritas ta oma kannu teha, kuid kitsi nagu ta oli, täitis selle pennidega. Samuti kirjutas ta meie nädalalehe Tähelipp toimetajale kirja, milles ütles, et härra Marshall tuleks „sulatõrva sisse kasta, sulgi täis pikkida ja kinni siduda pisikeste süütute lapsukeste veendunud hasartmängijateks pööramise ning neile põrguteesillutamise eest!". Kujutateette, missugunenaerualune temast sai. See ei tekitanud McPhersoni vastu midagi peale põlguse. Ja nii tuli tal novembri keskel lihtsalt tänaval seista ja kibedalt teisel pool väljakut toimuvaid pidustusi pealt vaadata.

Umbes sel ajal ilmusid esimest korda välja Õunaseeme ja tema õde.

Ta oli linnas võõras. Vähemalt ei mäletanud keegi, et oleks teda kunagi varem näinud. Poiss ütles, et elab Indian Branchesest miil kaugemal asuvas talus, et ta ema kaalub vaid kolmkümmend kolm kilo ja et tal on vanem vend, kes on viiekümne sendi eest valmis igaühe pulmas viiulit mängima. Ta kinnitas, et Õunaseeme oli ainus nimi, mis tal on olnud, ning et ta on kaksteist aastat vana. Ent õde Middy ütles, et kaheksa. Poisil olid sirged ruuged juuksed. Tema pisikesepäikesepruuni ja kinnisenäo ärevate roheliste silmade vaade oli väga tark ja iseteadev. Ta oli väike, armetu ja tugeva sisepinge all; seljas oli tal alati seesama punane sviiter, jalas sinised jämedast riidest teksapüksid ja paar täismehele parajaid kummisaapaid, mis igal sammul klobisesid.

Tol esimesel korral, kui nad Valhallasse tulid, sadas vihma, poisi juuksed olid tihedalt pea ligi kleepunud nagu müts ja saapaid kattis maanteede punane pori. Vend taaruval kauboisammul ees, õde tema sabas, nii sammusid nad müügilaua juurde, kus mina parajasti klaase kuivatasin.

„Käivad jutud, et teil siin on üks pudelitäis raha ära anda," ütles ta mulle otse silma sisse vaadates. „Teate, kui te selle nagunii ära annate, me oleks õige tänulikud, kui me ta omale saaksime. Mu nimi on Õunaseeme ja see on mu õde Middy."

Middy oli armetu, armetu välimusega laps. Ta oli vennast märksa pikem ja vanem ning lahja nagu hernekepp. Tal olid lühikeseks näritud takused juuksed ning pisike, kahvatu ja hale nägu. Seljas oli tal pleekinud puuvillane kleit, mille alläär kondistest põlvedest tükk maad kõrgemale jäi. Tüdruku hammastel oli

midagi viga ning seda varjata püüdes hoidis ta huuled peenutsevalt pruntis nagu vanad daamid.

„Vabandage," ütlesin ma, „te peaksite rääkima härra Marshalliga."

Seda ta ka tegi. Kuulsin, kuidas onu talle selgitas, mida kannu võitmiseks teha tuleb. Õunaseeme kuulas teraselt, noogutas aeg-ajalt. Peatselt tuli ta tagasi ja seisatas kannu ees ning ütles seda õrnalt puudutades: „Kena asjake, mis, Middy?"

„Kas nad annavad selle meile või?" küsis tüdruk.

„E-ei, enne tuleb ära mõistatada, kui palju seal sees raha on. Ja siis tuleb kahekümne viie sendi eest midagi osta, siis saab pakkuda."

„Oeh, meil pole ju kahtkümmend viit senti. Kust sa mõtled saada kakskümmend viis senti?"

Õunaseeme kortsutas kulmu ja nühkis lõuga. „See on asja lihtsam külg, see jäta minu hooleks. Põhimure on see, et ma ei saa niisama arvata... ma pean *teadma.*"

Paari päeva pärast ilmusid nad jälle kohale. Õunaseeme prantsatas müügilaua ette baaripukile ja palus söakalt kaks klaasi vett — enesele ja Middyle. Sel korral andis ta üht-teist ka oma perekonna kohta teada: „...meil on vanapapi, kes on ema isa, tema on Louisianast ega räägi sellepärast suurt inglise keelt. Vend, see, kes viiulit mängib, on kolm korda vangis istunud. Tema pärast me pidimegi oma koli kokku pakkima ja Louisianast minema tulema. Ta läks endast kümme aastat vanema naise pärast taplema ja see teine mees sai noaga päris kõva matsu. Tollel naisel olid ruuged juuksed."

Tagapool passiv Middy ütles närviliselt: „Mis sa meie pere eraasju nõnda välja räägid, Õunaseeme!"

„Ole nüüd vakka, Middy," vastas vend ja tüdruk jäigi vakka. „Minu tore väike õde," lisas poiss, pöördudes tüdruku pead patsutama, „aga talle ei või liiga palju lubada. Mine vaata pildiajakirju, kullake, ja lõpeta see hammaste pärast pabistamine. Õunaseemnel tuleb siin väikest arvestust pidada."

Arvestamine tähendas ainiti kannu vahtimist, just nagu püüaks ta seda silmadega ära süüa. Pikka aega uuris ta seda käsipõsakil, kordagi silmalauge pilgutamata. „Louisianas rääkis üks naine, et ma näen asju, mida teised inimesed ei näe, sest ma olen sündinud, õnnemärk otsaees."

„Fakt, et sa ei saa näha, kui palju seal sees on," ütlesin ma talle. „Paku lihtsalt, mis pähe tuleb, äkki läheb täppi."

„Oeh," lausus ta, „liiga suur risk, kurat. Ma ei saa endale sellist asja lubada. Ja nagu ma aru olen saanud, on üksainus surmkindel võimalus: viimane kui münt ära lugeda."

„Lugeda!"

„Mida lugeda?" küsis äsja sisse astunud Hamurabi, kes end müügilaua äärde sättis.

„See poiss siin ütleb, et kavatseb kokku lugeda, kui palju raha kannus on," selgitasin mina.

Hamurabi vaatas huvitatult Õunaseemet. „Kuidas sa seda teha plaanid, noormees?"

„Ah, loen üle," sõnas Õunaseeme tuimalt.

Hamurabi naeris: „Selleks peaksid sul röntgensilmad olema, poja, muud ma ei ütle."

„Oh ei. Tuleb ainult sündida, õnnemärk otsaees. Üks naine Louisianast ütles. Ta oli nõid, armastas mind, ja kui minu ema mind talle ei andnud, nõidus ta ema ära ning nüüd ei kaalugi ta rohkem kui kolmkümmend kolm kilo."

„Vä-äga hu-vi-tav," kommenteeris Hamurabi, heites Õunaseemnele imeliku pilgu.

Middy lonkis ligi, „Kinosaladuste" väljaanne kramplikult pihku pigistatud. Ta näitas Õunaseemnele üht fotot ja ütles: „Kas see pole kena väljanägemisega naine? Vaata, Õunaseeme, vaata, kui ilusad hambad tal on! Mitte üks pole viltu."

„Ah, ära pabista."

Kui nad olid lahkunud, tellis Hamurabi pudeli apelsinijooki ning jõi seda aeglaselt, suitsetades sigaretti. „Mis sina arvad, võibolla ei olegi poiss nupust nikastanud?" küsis ta veidi aja pärast hämmeldunult.

Minu meelest on väikelinnad parimad paigad jõulude veetmiseks. Nad tabavad jõulumeeleolu kiiremini ning muutuvad ja elustuvad selle lummuses. Esimeseks detsembrinädalaks olid välisuksed vanikutega kaunistatud, kaupluste vaateakendel helkisid punasest paberist jõulukellad ja sädelevast kalaliimist lumehelbed. Lapsed käisid metsades uitamas ja tulid tagasi, igihaljaid okkalisi puid enda järel lohistades. Juba olid naised ametis puuviljakookide küp-

setamisega, pirukatäidise purkide avamisega ning mustika- ja muskaatveini pudelite lahtikorkimisega. Hiiglasuur kuusepuu keset kohtuplatsi oli kaunistatud kassikullast ehete ja värviliste elektriküünaldega, mis alati pärast päikeseloojangut põlema pandi. Õhtupoolikutel võis kuulda iga-aastaseks vabaõhuetenduseks valmistuvat presbüteri kirikukoori jõululaule laulmas. Küdooniad olid kõikjal linnas täies õies.

Ainus inimene, keda see südantkosutav õhkkond täiesti külmaks paistis jätvat, oli Õunaseeme. Suure järjekindluse ja hoolega jätkas ta, nagu oli teatanud, kannuraha loendamist. Nüüd tuli ta iga päev Valhallasse ja keskendus põrnitsedes ja omaette pomisedes kannule. Esialgu oli see kõigi meelest paeluv, kuid ajapikku läks tüütavaks ja talle ei pööratud enam mingit tähelepanu. Ta ei ostnud kunagi midagi, ilmselt polnud tal lihtsalt kunagi kahtkümmend viit senti. Mõnikord jutles ta Hamurabiga, kes ilmutas poisi suhtes hoolitsust ja tegi talle mõnikord penni eest präänikuid või lagritsat välja.

„Kas sa ikka veel arvad, et ta on segane?" küsisin ma.

„Ma ei ole päris kindel," ütles Hamurabi, „aga küll ma sulle ütlen. Ta ei söö piisavalt. Kavatsen viia ta Vikerkaare kohvikusse ja grillprae välja teha."

„Kahtkümmend viit senti hindaks ta kõrgemalt."

„Ei. Talle kulub just grillpraad ära. Pealegi oleks parem, kui ta kunagi mingit pakkumist ei teeks. Ebatavaliselt tundlik laps nagu tema — ma ei tahaks end vastutavana tunda, kui ta kaotab. See oleks kole."

Pean tunnistama, et olin mõnda aega Õunaseemne veidrustest rabatud. Härra Marshallil oli temast kahju, lapsed üritasid teda pilgata, aga kui ta keeldus neile vastamast, tuli neil loobuda. Nii ta seal müügilaua taga täie enesestmõistetavusega istus, laup kipras, silmad kannule naelutatud. Samas oli ta nii endasse sulgunud, et aeg-ajalt hiilis ligi kohutav tunne, et hmm, äkki ei olegi teda olemas. Ja kui sa selles siis juba üsna veendunud olid, tuli ta äkki teadvusele ja lausus midagi niisugust nagu: „Tead, ma loodan, et see 1913. aasta pühvlipildiga münt on ka seal sees. Üks kutt rääkis, et teab kohta, kus selle eest viiskümmend dollarit saaks," või siis: „Middy saab kuulsaks filminäitlejaks. Need teenivad kõva raha, need näitlejannad, ja siis ei pea me enam elu sees toorest lehtkapsast sööma. Ainult Middy ütleb, et teda ei võeta enne filmi, kui tal ilusad hambad on."

Alati ei olnud Middy vennaga kaasas. Siis ei tundnud Õunaseeme end vabalt, oli kohmetu ja lahkus peatselt.

Hamurabi pidas sõna ja kostitas Õunaseemet kohvikus grill-praega.

„Härra Hamurabi on väga tore," ütles Õunaseeme hiljem, „aga tal on isemoodi kujutlused: sihuke kujutlus, et kui ta elaks seal Egiptuse-nimelises kohas, oleks ta kuningas või midagi sellist."

Ja Hamurabi ütles: „Sellel poisil on väga liigutav usk. Ilus on sellele kaasa elada. Aga seda kremplitseal hakkan ma jälestama." Ta osutas kannu poole. „Julmoli inimestes niisugust lootust äratada, ja mul on neetult sant tunne, et mina üks asjaosaline olen olnud."

Populaarseimaks meelelahutuseks Valhallas oli arutamine, mida keegi ostaks, kui kannu võidaks. Nende seas, kes selles osalesid, olid Solomon Katz, Phoebe Jones, Carl Kuhnhardt, Puly Simmons, Addie Foxcroft, Marvin Finkle, Trudy Edwards ja üks värviline mees nimega Erskine Washington. Mõned nende vastustest olid: keemilised lokid ja reis Birminghami, pruugitud klaver, shetlandi poni, kuldkäevõru, „Röövlipoiste" raamatusari ja elukindlustus-poliis.

Kord küsis härra Marshall Õunaseemnelt, mida tema ostaks. „See on saladus," kõlas vastus ja mingi lunimine ei pannud teda rääkima. Pidasime enesestmõistetavaks, et mis see iganes oli, ta pidi seda küll pööraselt tahtma.

Tavaliselt ei jää õige talv meie kandis püsima enne jaanuari lõppu ning on pehme ja kestab vaid lühikest aega. Aga aastal, millest kirjutan, õnnistati meid nädal enne jõule külmalainega. Sellest kõneldakse seniajani, ja see oli tõesti kohutav: veetorud külmusid kinni, mõned inimesed, kes kaminapuude varumise hooletusse olid jätnud, pidid oma päevad voodis vatitekkide alla kerra tõmbunult mööda saatma; taevas tõmbus kummaliselt tumehalliks nagu enne tormi ja päike oli tuhm, meenutades kahvatut kuud. Tuul oli lõikav; eelmise sügise vanad ärakülmunud lehed langesid jäisele maapinnale ja kohtuplatsi kuuselt tuli kaks korda jõulukaunistused ära võtta. Hingeõhust moodustusid aurupilved. Siidivabriku kandis, kus elasid väga vaesed inimesed, kogunesid perekonnad õhtupimeduses ja jutustasid lugusid, et mõtteid külmast eemal hoida. Maal katsid talumehed oma õrnemad taimed džuutriidest kottidega ja palvetasid, mõned kasutasid ilma, et nuumorikaid veristada ja linna värsket vorsti tuua. Linnakese joodik härra R.C. Judkins pani selga punase

marlikostüümi ja mängis mõnekümne dollari eest jõuluvana. Härra R.C. Judkinsil oli suur pere ning kõik olid rõõmsad, nähes teda küllalt kainena, et raha teenida. Toimus mitu kiriklikku koosviibimist, ühel neist sattus härra Marshall vastamisi Rufus McPhersoniga; lausuti küll kibedaid sõnu, kuid löömiseks ei läinud.

Nagu mainitud, elas Õunaseeme Indian Branchesest miil edasi asuvas talus, võib-olla umbes kolme miili kaugusel linnast — üsna pikk ja üksildane teekond. Siiski tuli ta külmast hoolimata iga päev Valhallasse ja jäi siia kuni sulgemiseni, mis lühikeseks muutunud päevade tõttu toimus kohe pärast videviku saabumist. Vahel harva õnnestus tal siidivabriku meistri küüdis pool koduteed sõita, kuid seda ei juhtunud sageli. Ta nägi väsinud välja, suu ümber murekurrud. Alati oli tal külm ja ta värises kõvasti. Ma ei usu, et tal punase sviitri ja siniste teksaste all veel soe pesu oleks olnud.

See oli kolm päeva enne jõule, kui ta otsekui välk selgest taevast teatas: „Valmis! Ma tean, kui palju seal pudelis on." Ta väitis seda nii sügava ja tõsise kindlusega, et raske oli tema jutus kahelda.

„Pea nüüd, noormees," sõnas kohal viibiv Hamurabi. „Sa ei või ju seda teada, nii on vale mõelda, sa teed endale sellega ise halba."

„Ära pea mulle jutlust, härra Hamurabi. Ma tean, mis ma teen. See naine Louisianast rääkis mulle..."

„Jaa-jaa, unusta see! Mina sinu asemel läheksin koju, oleksin seal ja unustaksin selle kuradima kannu."

„Vend mängib täna õhtul tšerokiide pulmas viiulit ja tema annab mulle kakskümmend viis senti," lausus Õunaseeme põikpäiselt. „Homme teen ma oma pakkumise."

Olin järgmisel päeval päris ärevil, kui Õunaseeme ja Middy kohale jõudsid. Muidugi oli tal kakskümmend viis senti olemas, igaks juhuks olid need punase kaelarätiku nurka seotud.

Käsikäes kõndisid need kaks vitriinkappide ees ja pidasid sosinal nõu, mida osta. Lõpuks otsustasid nad sõrmkübarasuuruse gardeenia kölni vee pudeli kasuks, mille Middy otsekohe avas ja suure hulga vedelikku pähe valas. „See lõhnab nagu... Oi, armas taevas, ma pole kunagi midagi nii magusat nuusutanud, Õunaseeme, kullake, las ma kastan sinu juukseid ka natuke!" Aga poiss ei lubanud.

Härra Marshall võttis välja raamatupidamispäeviku, millesse ta ülestähendusi oli teinud. Samalajal jalutas Õunaseeme müügilaua juurde ja võttis kannu õrnalt pihkude vahele. Poisi silmad särasid ja põsed punetasid erutusest. Mitu kohvikus viibijat tuli parves lähemale. Middy seisis vaikselt reitkratsides ja kölni vett nuusutades tagapool. Hamurabit ei olnud.

Härra Marshall niisutas keelega pliiatsiotsa ja naeratas. „Noh, noormees, mis sa ütled?"

Õunaseeme hingas sügavalt sisse. „Seitsekümmend seitse dollarit ja kolmkümmend viis senti," prahvatas ta.

Ümardamata arvu valimisega näitas ta üles originaalsust, sest tavapäraselt pakuti lihtsaid ümmargusi arve. Härra Marshall kordas summat tõsiselt ja märkis selle üles.

„Millal ma teada saan, kas ma võitsin?"

„Jõululaupäeval," ütles keegi.

„See on homme, jah?"

„Tõepoolest, see on homme," ütles härra Marshall üllatumata. „Tulge kell neli."

Öösel langes temperatuur veelgi ja vastu koidikut hakkas järsku sadama rajuvihma nagu suvel, nii et järgmine päev oli kirgas ja jäine. Linnake nägi välja justkui põhjamaa vaatega piltpostkaart, valendavad jääpurikad helklemas valgetel puudel ja jäälilled katmas aknaklaase. Härra R.C. Judkins tõusis varakult ja kõmpis ilma igasuguse põhjuseta õhtusöögikella helistades mööda tänavaid, peatudes aeg-ajalt, et rüübata puusataskus olevast viskiplaskust. Kuna päev oli tuulevaikne, tõusis suits laisalt paljudest korstnatest otsejoones külmunud taevasse. Keskhommikuks oli presbüteri kirikukoori esinemine täie hoo sisse saanud ja linna põngerjad ajasid üksteist mööda kohtuplatsi taga, õudustäratavad maskid ees nagu kõigi pühakute päeval, korraldades pöörase segaduse.

Lõuna ajal astus Valhallasse sisse Hamurabi, et aidata meil kohvikut korda teha. Ta tõi kaasa priske kotitäie pähkleid ja üheskoos sõime viimase kui ühe ära, visates koored äsja paika seatud kõhuka pliidi alla (härra Marshalli kingitus iseendale), mis seisis keset saali. Siis võttis onu kannu müügilaualt maha, lõi läikima ja asetas kõige kesksemal kohal olevale lauale. Seejärel polnud temast enam mingit abi, sest kogu ülejäänud aeg kulus tal kannu ümber räbaldunud rohelise paela kinni-lahti sidumisele. Seega pidime Hamurabi ja

mina tegema kõik ülejäänu: küürisime põrandad ja pesime peeglid, võtsime kappidelt tolmu ja kinnitasime punase ja rohelise krepp-paberi ribasid ühest seinast teise. Kui valmis saime, nägi kõik väga ilus ja elegantne välja.

Kuid Hamurabi silmitses tehtut nukralt ja sõnas: „Mul on nüüd parem astuma hakata."

„Kas sina ei jäägi?" küsis härra Marshall jahmunult.

„Oi ei," vastas Hamurabi aeglaselt pead raputades. „Ma ei taha selle lapsenägu näha. Jõuludon käes ja mina kavatsen lustiaega pidada. Ja kui midagi sellist meeles mõlgub, pole see sugugi võimalik. Põrgu päralt, ma ei saaks magadagi."

„Kuidas heaks arvad," ütles härra Marshall. Ta kehitas õlgu, kuid näha oli, et ta on sügavalt solvunud. „Elu on selline — ja pealegi, miks ei võiks ta võita?"

Hamurabi ohkas süngelt: „Kui palju ta pakkus?"

„Seitsekümmend seitse dollarit ja kolmkümmend viis senti," ütlesin mina.

„No öelge, kas see pole fantastiline?" küsis Hamurabi. Ta vajus roidunult härra Marshalli kõrvale toolile, viskas jala üle põlve ja süütas sigareti. „Kui sul mõni Baby Ruth juhtub olema, võiksid mulle ühe anda, kibe maik on suus."

Pärastlõuna edenes ja meie istusime kohutavalt nukralt kolmekesi ümber laua. Ükski ei lausunud vist sõnagi, ja kuna jõnglased olid platsi hüljanud, olid ainsaks heliks kohtuhoone teravtorni kella löögid. Valhalla oli suletud, kuid inimesed kõndisid pidevalt mööda ja piilusid sisse. Kell kolm käskis härra Marshall mul ukse lukust lahti teha.

Kahekümne minutiga oli ruum puupüsti inimesi täis, kõigil parimad pühapäevarõivad seljas; lõhnas magusasti, sest enamik pisikesi siidiveski plikasid olid vanilliga lõhnastatud. Nad kogunesid kobaras seinteäärde, sättisid end müügilaua servale, pugesid kuhu vähegi võimalik; varsti valgus rahvamass juba kõnniteele ja ulatus sõiduteelegi. Platsil seisid ridamisi kokkurakendatud neljarattalised sõiduvankrid ja T-mudeli Fordid, milles talumehed pered linna olid sõidutanud. Palju oli seal naeru, hõikeid ja naljatlemist; paar solvunud naisterahvast nurises küll vägisõnade pruukimise ning noorte meeste tahumatu tõuklemise üle, ent ära ei läinud keegi. Küljesissekäigu juurde oli kogunenud kamp mustanahalisi, kes toimuvat ülimalt

nautisid. Kõigil oli lõbu laialt. Harilikult elatakse siinkandis üpris vaikselt, harva, kui midagi juhtub. Võib julgelt väita, et seekord olid kohal kõik Wachata maakonna elanikud, välja arvatud invaliidid ja Rufus McPherson. Vaatasin Õunaseemet otsides ringi, kuid ei näinud teda kusagil.

Härra Marshall köhatas kurgu puhtaks ja plaksutas tähelepanu nõudes käsi. Kui siis rahvas rahunenud ja õhkkond asjakohaselt pinevust täis oli, hüüdis ta valju häälega nagu oksjonipidaja: „Kuulake kõik! Selles ümbrikus siin minu käes," ta tõstis ümbriku kõrgele pea kohale, „siin sees on vastus, mida seni teavad vaid Jumal taevas ja Rahvuspank, haa-haa-haa. Ja sellesse raamatusse," vaba käega tõstis ta üles raamatupidamispäeviku, „olen ma üles kirjutanud kõik teie pakkumised. Kas küsimusi on?" Vastuseks üksnes vaikus. „Tore. Kui meil nüüd üks vabatahtlik oleks..."

Ükski hingeline ei nihkunud paigalt, inimesi oleks just nagu vallanud mingi üleüldine ujedus; isegi alatised loomupärased kehklejad olid seekord pilgud kimbatust tundes maha löönud. Siis huikas üks hääl, Õunaseemne oma: „Las mina... eest ära palun, proua." Ettepoole tõukleva Õunaseemne järel sammusid Middy ja keegi vibalik uniste silmadega kutt, kes ilmselt oli viiulimängijast vend. Õunaseeme oli riides nagu alati, kuid nägu oli pakatavalt puhtaks küüritud, saapad hiilgama löödud ja juuksed pumatiga üle pea silutud ja läikima löödud. „Kas me jõudsime õigeks ajaks?" hingeldas ta.

Kuid härra Marshall ütles: „Sina soovid siis vabatahtlik olla?"

Õunaseeme näis hetkeks segadusse sattuvat, siis noogutas ta agaralt.

„Kas kellelgi on midagi selle noore mehe vastu?"

Ikka valitses hauavaikus. Härra Marshall ulatas ümbriku Õunaseemnele, kes selle sõnatult vastu võttis. Alumist huult närides uuris ta seda hetke, enne kui klapi lahti käristas.

Kokkutulnute seast ei kostnud piuksugi, kui mitte arvestada juhuslikke köhatusi ja härra R.C. Judkinsi õhtusöögikella tasast tilinat. Hamurabi vahtis müügilauale nõjatudes lakke, Middy jõllitas pärani silmi üle venna õla, ning kui too ümbrikut lahti hakkas rebima, tõi kuuldavale vaikse valuliku oige.

Õunaseeme tõmbas välja roosa sedeli ja, hoides seda, otsekui oleks see õhkõrn, pomises midagi. Korraga muutus ta nägu kahvatuks ja silmades hakkasid sädelema pisarad.

„Hei, noormees, anna kuulda!" hõikas keegi.

Hamurabi astus ette ja peaaegu napsas tal lehe käest. Ta köhatas kurgu puhtaks ja oli juba valmis ette lugema, kui ta ilme väga pentsikuks muutus. „Jumala pärast!" sosistas ta.

„Valjemini, valjemini!" nõudis pahane publik.

„Petiste kamp!" karjus härra R.C. Judkins, kes oli jõudnud juba nosu täis tõmmata. „Ärge mõelgegi meid ninapidi vedada!", mille peale vilekoor läbi õhu kaikus.

Õunaseemne vend pööras ümber ja raputas rusikat. „Olge vait, või muidu kolgin kõigi te kuradi kuplid nii kokku, et melonisuurused muhud järel, saite aru?"

„Kodanikud," kisendas linnapea Mawes, „kodanikud, ma ütlen, et need jõulud... ma tahan öelda..."

Ja härra Marshall kargas tooli peale ning plaksutas ja trampis seni, kuni elementaarne kord oli jalule seatud. Märgiksin siinkohal ära, et nagu hiljem selgus, oli Rufus McPherson härra R.C. Judkinsile peale maksnud, et too mürgli valla päästaks. Igatahes kui lärmipuhang oli vaibunud, ei olnud sedel kusagil mujal kui minu käes... ärge ainult küsige, kuidas see sinna sattus.

Midagi mõtlemata hõikasin: „Seitsekümmend seitse dollarit, kolmkümmend viis senti." Loomulikult ei tabanud ma erutuse tõttu kohe öeldu tähendust — see oli kõigest üks arv. Seepeale tõi Õunaseemne vend kuuldavale kõrvulukustava huilge ning nüüd ma taipasin. Võitja nimi levis kiiresti ja aukartlik sosin kohises läbi kohviku nagu vihmatorm.

Oi, Õunaseeme ise nägi hale välja. Ta nuttis, otsekui oleks surmavalt haavata saanud, ent kui Hamurabi ta õlgadele tõstis, et igaüks teda oma silmaga näha saaks, kuivatas ta sviitrikäisega silmad ja nägu tõmbus naerule. Härra R.C. Judkins karjus: „Pettevärk! Alatu pettus!", kuid selle lämmatas kurdistav aplaus.

Middy rabas mul käest. „Hambad," kriunus ta. „Nüüd saan ma omale hambad."

„Hambad," ütlesin ma mõningase hämminguga.

„Valehambad," ütles ta, „selle raha eest ostame ilusad valged valehambad."

Sel hetkel huvitas mind ainult, kuidas Õunaseeme vastust oli teadnud. „Hei, ütle mulle," küsisin meeleheites, „kuidas ta, jumal hoidku, võis teada, et seal sees on just seitsekümmend seitse dollarit ja kolmkümmend viis senti?"

Middy heitis mulle imeliku pilgu. „Mu meelest ta ütles sulle," sõnas ta täiesti tõsiselt. „Ta luges ära."

„Jaa, aga kuidas — kuidas?"

„Kas sina siis numbreid ei tunne?"

„Kas see oli kõik?"

„Hmm," kostis ta ja sellele järgnes mõtlik paus. „Eks ta palunud natuke jumalat ka." Juba minema sööstmas, pööras tüdruk veel ümber ja hüüdis: „Pealegi on ta õnnemärgiga sündinud."

Ja see oli parim, mis sai tehtud selle saladuse lahendamiseks. Kui hiljem Õunaseemnelt küsiti: „No räägi, kuidas?", naeratas ta kummaliselt ja vahetas teemat. Aastaid hiljem kolis ta perega Floridasse ja me ei saanud temast enam kunagi kuulda.

Linnakeses elab see legend aga tänini; kuni oma surmani selle aasta aprillis kutsuti härra Marshalli igal esimesel jõulupühal baptistide piiblitundi Õunaseemne lugu jutustama. Hamurabi pani selle kord kirja ja saatis ümberkaudsetele ajakirjadele. Ainuski ei avaldanud. Üks toimetaja kirjutas talle vastu: „See jutt võiks midagi väärt olla, kui tüdrukust tõesti filmi täht oleks saanud." Kuid seda ju ei juhtunud, ja milleks luisata?

KOGU LUGU MINU MÄTTA OTSAST

Ma tean, mida minust mõeldakse, ja on igaühe enda asi, kas olla minu või nende poolt. Kummal on õigus, kas Olivia-Annil ja Eunice'il või minul — see peaks igale terve silmanägemisega inimesele selge olema. Tahaksin, et Ameerika Ühendriikide kodanikud fakte teaksid, muud midagi.

Faktid on järgmised: pühapäeval, 12. augustil, käesoleval Issanda aastal üritas Eunice mind oma isa Kodusõja-aegse mõõgaga ära tappa ning Olivia-Ann lõikas neljateistkümnetollise seatapupussiga kõik asjad puruks. Igasugu pisiasjadest rääkimata.

Kõik sai alguse poole aasta eest, kui ma Marge'iga abiellusin. See oli esimene asi, mis ma valesti tegin. Abiellusime Mobile'is ainult neli päeva kestnud tutvuse järel. Olime mõlemad kuusteist ning tema oli külas mu nõo Georgia juures. Nüüd, mil mul on olnud piisavalt aega kõige üle järele mõelda, ei mahu mulle parima tahtmise juures pähe, miks ma temast sisse võetud olin. Ei tegu ega nägu, ajudest rääkimata. Aga Marge on loomulik blond ja selles vist asi oligi. Niisiis, me olime kolmandat kuud abielus, kui Marge'il äpardus juhtus ja ta rasedaks jäi — teine asi, mis ma valesti tegin. Siis lasi ta nutu lahti, et peab koju ema juurde minema, ainult et mingit ema tal polnud, ainult need kaks tädi. Eunice ja Olivia-Ann. Minul tuleb tema pärast ära tulla oma tipp-topp müüjakohalt Cash'n' Carrys ja kolida siia Admiral's Milli, mis pole muud kui üks maantee muhk, vaata kust otsast tahad.

Sel päeval, kui Marge ja mina L & N jaamas rongilt maha astusime, kallas nagu oavarrest, ja kas te arvate, et keegi oli meile vastu tulnud? Ja mina olin veel nelikümmend üks senti telegrammi eest välja ladunud! Mu naine on rase ja me peame paduvihmas seitse miili maha vantsima. Marge'ile oli see raske, sest oma kohutava seljahäda tõttu ei saanud ma peaaegu midagi kanda võtta. Pean tunnistama, et esimesel pilgul jättis maja vägeva mulje: see on suur

ja kollane, päris sambad maja ees ning punaste ja valgete õitega küdooniapõõsad aia ääres.

Eunice ja Olivia-Ann olid meid tulemas näinud ning ootasid vestibüülis. Tõepoolest, te oleksite pidanud neid kaht nägema. Te oleks rabanduse saanud, ausalt! Eunice on selline paks vanaeit, kelle tagumik võib oma kümnendiku tonni kaaluda. Sadagu vihma või paistku päike, tema müdistab majas ringi oma vanamoodsas öösärgis, mida ta ise kimonoks nimetab, aga millekski muuks kui räpaseks flanellöösärgiks ei saa seda elu sees pidada. Pealegi närib see eit tubakat ja sülitab salaja, et peenemat muljet jätta. Pidevalt lobiseb ta sellest, kui hea hariduse ta on saanud, püüdes mind niimoodi oma arust halvustada, kuigi mulle isiklikult ei lähe see põrmugi korda, sest ma tean kindla peale, et ta ei oska koomikseidki lugeda, iga sõna välja veerimata. Üht tuleb tema kasuks siiski tunnistada: raha liita ja lahutada oskab ta nii kiiresti, et pole mingit kahtlust, kui kõrgel kohal võiks ta töötada Washingtonis, kus seda kraami toodetakse. Mitte et tal endal raha küllalt ei oleks! Tema loomulikult väidab just seda, aga mina tean, et on, sest ühel päeval leidsin juhuslikult külgveranda lillepotti peidetud peaaegu tuhat dollarit. Ma ei võtnud sealt sentigi, aga Eunice ütleb, et mina olevat varastanud sajadollarilise, mis on läbi ja lõhki ilge vale. Muidugi on kõik, mis Eunice ütleb, nagu korraldus kõrgemalt poolt, sest ükski inimolend Admiral's Millis ei saaks püsti tõusta tunnistamata, et ta Eunice'ile raha võlgu ei ole; ja kui Eunice kinnitaks, et Charlie Carson (üheksakümneaastane pime invaliid, kes 1896. aastast saadik pole sammugi astunud) on ta selili paisanud ja ära vägistanud, vannuksid kõik siin maakonnas piiblikuhja otsas sedasama.

Aga Olivia-Ann on veel hullem, ausalt. Ainult et närvidele ei ole ta nii kahjulik kui Eunice, sest ta on sünnist saati poolearuline ja õigem oleks teda kuskil pööningul pidada. Ta on täiesti kahvatu, kõhn, vuntsikestega naine. Päevad läbi on ta kükakil ja lõigub oma seatapupussiga pulka; vastasel juhul on tal käsil midagi kuratlikku nagu see, mis ta proua Harry Steller Smithiga tegi. Vandusin küll, et ei räägi sellest kunagi kellelegi, aga kui juba kuritahtlikult inimese elu kallale kiputakse, saadan ma kõik lubadused põrgusse.

Proua Harry Steller Smith oli Eunice'i kanaarilind, oma nime oli ta saanud ühe Pensacola naise järgi, kes valmistab kodus imerohtu, mida Eunice oma podagra vastu tarvitab. Ühel päeval kuulsin võõrastetoast kohutavat müra ning asja lähemal uurimisel ei leidnud ma muud kui Olivia-Anni, kes luuaga proua Harry Steller Smithi

lahtisest aknast välja kõssitas, puuriuks pärani lahti. Poleks mina just sel hetkel sisse astunud, olekski lind võinud minema pääseda. Olivia-Ann kartis, et ma räägin asjast Eunice'ile, ning ladus kogu loo pikemalt mõtlemata lagedale, öeldes, et üht jumala loomakest pole õige nõnda riivi taga hoida, pealegi ei kannata ta proua Harry Steller Smithi laulu. Mul oli Olivia-Annist päris kahju, ta andis mulle kaks dollarit ning ma aitasin tal Eunice'ile seletust välja mõelda. Loomulikult poleks ma raha võtnud, aga arvasin, et see peaks tema meelt rahustama.

Kõige *esimesed* sõnad, mis Eunice ütles, kui ma sellesse majja astusin, olid: „Sihukesega sa siis meie teadmata minema jooksid ja abiellusid, Marge!"

Marge ütleb: „Kas mul pole kena mees, tädi Eunice?"

Eunice silmitseb mind pealaest jalatallani ning ütleb: „Las ta pöörab ümber!"

Kui ma seal siis, selg tema poole, seisan, ütleb ta: „Mille pealt sa selle äbariku oled riisunud? Hmm, see pole ju mingi mees."

Mind pole elus niimoodi rabatud! Olen küll veidi jässakas, kuid ma pole ju oma pikkust veel täis kasvanud.

„On küll," ütleb Marge.

Olivia-Ann, kes kogu selle aja on seisnud, suu ammuli, nii et kärbsed sisse-välja võiksid sumiseda, ütleb: „Kuulsid, mis õde ütles. See pole mees ega midagi. Mõelda vaid, see väike äbarik käib ringi ja väidab, et on mees! Ise pole meessoostki!"

Marge lausub: „Tädi Olivia-Ann, sa oled vist unustanud, et ta on minu abikaasa ja veel sündimata lapse isa."

Eunice tõi kuuldavale nii vastiku häälitsuse, nagu ainult tema oskab, ja ütles: „Mina sihukesega kohe kindlasti ei kiitleks, muud ma ei ütle."

Tore vastuvõtt, kas pole? Pärast seda, kui ma olin loobunud oma tipp-topp müüjakohast Cash'n' Carrys.

Aga need olid alles õiekesed, võrreldes sellega, mis tuli õhtupoolikul. Kui Bluebell oli õhtusööginõud ära koristanud, küsis Marge nii ilusasti kui oskas, kas me tohiksime autot laenata, et Phoenixisse kinno sõita.

„Päris segaseks läinud," ütleb Eunice, just nagu oleksin tema kimonot ihaldanud, ausalt.

„Päris segaseks läinud," ütleb Olivia-Ann.

„Kell on kuus," sõnab Eunice, „ja kui te arvate, et ma luban sellel äbarikul oma sama-hea-kui-uhiuue 1934. aasta Chevrolet'ga

peldikuni ja tagasi sõita, peate päris segased olema."

Loomulikult ajab niisugune jutt Marge'ile nutu peale.

„Ära tee välja, kallis," ütlesin mina, „ma olen omal ajal nõrkemiseni Cadillacidega ringi kimanud."

„Häh," ütleb Eunice.

„Ja-ah," ütlen mina.

Eunice ütleb: „Võiksin tosina tärpentinis praetud suslikut nahka panna, kui see siin kord elus sahagagi on sõitnud."

„Ma ei luba oma abikaasast niimoodi rääkida," ütleb Marge. „Sa käitud lihtsalt imelikult. Kas sa arvad, et ma olen kes-teab-kust mõne võhivõõra siia toonud?"

„Eks sa kanna, kui king ei pigista!" ütleb Eunice.

„Aga ära loodagi meile puru silma ajada," sõnab Olivia-Ann oma kimeda häälega, mis on äravahetamiseni sarnane isaeesli paaritushüüuga.

„Tead, ega meie ka eile pole sündinud," ütleb Eunice.

Marge ütleb: „Võtke palun teadmiseks, et ma olen selle mehega juba kolm ja pool kuud rahukohtuniku tunnistuse järgi seaduslikult abielus, kuni surm meid lahutab. Võite küsida kellelt tahes. Peale selle, tädi Eunice, on ta valge, vaba ja kuusteist täis. Peale selle ei kiidaks ka George Far Sylvester heaks, kui kuuleks, et tema isast niimoodi räägitakse."

George Far Sylvester on nimi, mille kavatseme panna oma lapsele. Vägev, kas pole? Ainult et asjade praegust seisu arvestades ei saa mul tema vastu mingeid soojemaid tundeid olla.

„Kuidas võib tüdruk tüdrukuga lapse saada?" küsib Olivia-Ann, ja see on juba sihilik kallaletung minu mehelikkusele. „Tõepoolest, iga päev toob midagi uut."

„Ah, olge vait," ütleb Eunice. „Ma ei taha Phoenixisse kinnominekust enam midagi kuulda."

Marge tihub nutta: „Oh, aga seal mängib Judy Garland."

„Pole viga, kallis, ma vist nägin seda filmi kümne aasta eest Mobile'is," ütlen mina.

„Jultunud vale!" karjub Olivia-Ann. „Küll on kaabakas, tõepoolest. Nii kaua pole Judy filmis mänginudki!" Olivia-Ann pole ise kõige oma viiekümne kahe eluaasta jooksul ühtki filmi näinud (tema ei ütle oma vanust kellelegi, aga ma saatsin Montgomerysse järelepärimise ja nemad vastasid väga lahkesti), aga tal käib kaheksa filmiajakirja. Postimaja ülema proua Delancey sõnade järgi on see ainus post, mis ta saab peale Sears & Roebucki kataloogide. Ta on

haiglaselt sisse võetud Gary Cooperist — suur kast ja kaks kohvrit on tolle fotosid täis.

Nii tõuseme lauast ja Eunice veab ennast akna alla, vaatab välja ja ütleb: „Linnud lendavad õrrele, aeg on meilgi voodisse heita. Sina, Marge, saad oma endise toa ja selle härra jaoks panin ma tagaverandale välivoodi valmis."

Kulub tubli minut, enne kui öeldu minuni jõuab. Ütlen: „Ma ei taha küll häbematu olla, aga mis teil selle vastu on, et ma koos oma seadusliku naisega magan?"

Nüüd hakkasid nad mõlemad minu peale röökima.

Just siis viskaski Marge'il närv üle: „Lõpetage ära! Ma ei kannata seda enam välja! Kullakene, anna järele ja maga, kus nad ütlevad, homme vaatame..."

Eunice ütleb: „Ime küll, et sel lapsel pärast kõike seda veel teragi mõistust alles on."

„Vaeseke," ütleb Olivia-Ann kätt ümber Marge'i piha pannes ja teda minema talutades. „Nii ilma süüta lapsukene. Lähme nutame Olivia-Anni õla najal."

Mai, juuni, juuli ja suurema osa augustist olen ma higist nõretades konutanud sellel neetud tagaverandal, millel pole ribagi varju päikese eest. Aga Marge pole kordagi protestiks suud lahti teinud. Siinkandis on Alabama soine; kärbsed võiksid härjagi ära tappa, kui neil selleks võimalust oleks; ohtlikest tarakanidest ja rotikarjadest, mis on nii rohkearvulised, et jaksaksid terve vaguni siit Timbuktusse tirida, ma parem ei räägi. Ah, kui poleks olnud seda väikest veel sündimata George'i, oleksin juba ammu siinse tolmu jalgadelt raputanud. Tahan sellega öelda, et tollest esimes t õhtust saadik pole ma viit sekunditki Marge'iga kahekesi saanud olla. Üks neist on alati temaga kaasas ning vahejuhtum eelmisel nädalal, kui Marge end oma tuppa oli luku taha pannud ja neil mind kusagilt leida ei õnnestunud, viis nad täiesti endast välja. Õigupoolest jälgisin mina sel ajal puuvillapalle pakkivaid neegreid, aga lihtsalt kiusu pärast vihjasin Eunice'ile, nagu oleks Marge'il ja minul ei-teamis käsil olnud. Nüüdsest arvati ka Bluebell vahtkonda.

Kogu selle aja pole nad mulle isegi suitsuraha andnud.

Päevast päeva on Eunice mind välja tööd leidma utsitanud. „Miks ei otsi see kurinahk endale mingit ausat tööd?" Nagu te võib-olla tähele olete pannud, ei pöördu ta minu poole kunagi otse, kuigi enamjaolt olen mina ainus olevus tema kõrgeaulises lähikonnas. „Kui ta õige mees oleks, tooks ta tüdrukule leivakannika rahagi

koju, selle asemel et mind paljaks süüa." Võtke teadmiseks, et kolm kuud ja kolmteist päeva olen ma elanud ainult mitme aasta vanustest külmadest bataatidest ja kaeratangu jääkidest. Ma olen kaks korda dr. A.N. Carteri vastuvõtul käinud. Ta ei ole päris kindel, kas see on skorbuut või ei.

Mis puutub minu mittetöötamisse, siis tahaksin ma teada, kas mõni teine minu võimetega mees, kellel on olnud Cash'n' Carrys täiesti tipp-topp töökoht, leiaks midagi tegemisväärset sellises kirbukotis nagu Admiral's Mill? Siin on üksainus kauplus ja selle omanik härra Tubberville on tegelikult nii laisk, et igasugune müümine kui niisugune on talle pingutav. Veel on siin baptistlik kirik Hommikutäht, aga neil seal on jutlustaja juba olemas: üks kohutav vana julgats, Shell, kelle Eunice ühel päeval minu hinge päästmiseks siia vedas. Kuulsin omaenda kõrvaga, kuidas too Eunice'ile kinnitas, et mina olevat juba päästmatult kadunud.

Kogu loo krooniks on aga see, mida Eunice Marge'iga on teinud. Kõige nurjatumal, sõnulkirjeldamatul moel on ta tüdruku minu vastu pööranud. Asi läks koguni niikaugele, et ta mulle häbematustega vastama hakkas, aga sellele tegin ma paari tubli laksuga lõpu. Minu naine minuga juba lugupidamatult ei käitu, eluilmaski mitte.

Vaenulike jõudude rivi on tihe: Bluebell, Olivia-Ann, Eunice, Marge ja kogu ülejäänud Admiral's Mill (rahvaarv 342). Liitlasi: mitte ainsatki. Selline oli olukord pühapäeval, 12. augustil, mil üritati minu elu kallale kippuda.

Eile oli ilm vaikne ja nii palav, et kividki sulasid. Pahandused algasid täpselt kell kaks. Tean seda, sest Eunice'il on niisugune tobe käo-kaadervärk, mis mind alati poolsurnuksehmatab. Mina tegelesin võõrastetoasomaenese asjadega: komponeerisin laulu Eunice'i poolt Olivia-Annile ostetud pianiinol; Eunice oli palganud ka klaveriõpetaja, keskordnädalasnii pika maa tagant kui Columbusest, Georgia osariigist, siia sõitis. Postimajaülem proua Delancey, kes oli minu sõbranna nii kaua, kuni ta seda mõistlikuks pidas, rääkis, kuidas see peen õpetaja ühel pärastlõunal majast välja tormas, otsekui oleks Adolf Hitler ise tal kannul, oma kaheistmelisse Fordi hüppas ja eales endast enam elumärki ei andnud. Niisiis viibisin mina kedagi häirimata rahumeelselt võõrastetoas, kui Olivia-Ann, lokirullid peas, sisse paterdas ja kriiskas: „Lõpeta otsekohe see põrgulärm! Kas minutit ei saa ka puhata? Ja jalamaid minu klaveri juurest minema! See pole sinu, vaid minu klaver, ja kui sa jalamaid

selle juurest ei kao, tuleb sul veel septembri esimesel esmaspäeval kohtu ees vastust anda!"

Ta on lihtsalt kade mu loomupärase musikaalsuse ja omatehtud laulude peale, mis on fantastilised, muud midagi.

„Ja vaata vaid, härra Sylvester, mis sa minu puhtast elevandiluust klahvidega oled teinud," ütleb ta klaveri juurde paterdades. „Viimase kui ühe sulaselgest õelusest lahti kangutanud!"

Ta teab väga hästi, et juba sel hetkel, kui mina siia majja esimest korda sisse astusin, oli see klaver paras prügimäele viia.

Ütlesin: „Paistab, et teie olete suur kõiketeadja, preili Olivia-Ann, äkki tuleb teil meelde, et mina tean ka üht-teist huvipakkuvat. Mõningaid seiku, millest kuuldes mõningad inimesed võib-olla väga tänulikud oleksid. Nagu näiteks see, mis juhtus proua Harry Steller Smithiga."

Kas tuleb meelde, proua Harry Steller Smith?

Olivia-Ann vakatas ja vaatas tühja linnupuuri poole. „Sa andsid mulle tõotuse," ütles ta ja tõmbus näost kõige jubedamat tooni lillaks.

„Võib-olla andsin, võib-olla mitte," ütlesin mina. „Sinust oli nurjatu Eunice'it niimoodi petta, ning kui mõni inimene nüüd teise rahule saaks jätta, võiks selle asja ehk ära unustada."

Nii *vaikselt* ja *kenasti*, kui ma üldse tahta oskasin, kõndis ta toast välja. Mina läksin ja heitsin pikali sohva peale, mis on kõige jubedam mööbliese, mida ma näinud olen, ning moodustab ühe osa kokkuklapitud komplektist, mille Eunice 1912. aastal Atlantast kahe tuhande dollari sularaha eest — nagu ta ise väidab — ostis. Komplekt on mustast ja oliivivärvi plüüsist ning haiseb märgade kanasulgede järele. Ühes võõrastetoa nurgas on suur laud, sellel seisavad kaks preili Eunice'i ja Olivia-Anni vanematefotot. Isal pole vigagi, aga nii omavahel öeldes, mulle tundub, et temas on veidi neegri verd. Ta oli Kodusõjas kapten ja see on üks neid asju, mida ma kunagi ära ei unusta — seda tänu tema mõõgale, mis on mantelkorstna kõrvale välja seatud ja mängib varsti toimuvas stseenis peaosa. Emal on samasugune armetu ja poolearuline ilme mis Olivia-Annilgi, kuigi tuleb öelda, et emale sobib see paremini.

Olin just tukkuma jäänud, kui kuulsin Eunice'it lõugamas: „Kus ta on?" Järgmine asi, mida nägin, oli tema ukseavaga raamitud kogu, käed jõehobupuusadel, kogu ülejäänud kamp — Bluebell, Olivia-Ann ja Marge — kobaras tema selja taga.

Möödus mõni sekund, mille jooksul Eunice oma suurt paljast

jalga nii kiiresti ja metsikult, nagu vähegi jaksas, vastu põrandat tagus ja oma higist leemendavale näole Niagara joa kartongpildiga tuult lehvitas.

„Kus need on?“ küsib ta. „Kus on minu sada dollarit, mis ta minu usaldava selja taga sisse on vehkinud?“

„See tilk paneb karika üle ääre voolama,“ lausun mina, kuid olen palavusest liiga rammetu, et püsti tõusta.

„Siin võib täna muudki voolata,“ ütleb tema, põrnikasilmad pealuust välja kargamas. „See oli minu matuseraha ja ma nõuan seda tagasi. Kas te kujutate ette, ta varastab surnute tagant!“

„Ehk ei ole ta seda võtnud,“ lausub Marge.

„Sina, preilna, pea oma suu kinni,“ ütleb Olivia-Ann.

„Ta varastas mu raha ära, see on kindel nagu ükskordüks. Vaadake ta silmi: must südametunnistus vaatab neist vastu!“

Ütlesin haigutades: „Kohtus öeldakse selle kohta, et valesüüdistuse esitanud poole võib trellide taha panna, isegi kui tema õige koht kõigi asjassepuutuvate isikute julgeoleku huvides oleks osariigi hullumaja.“

„Jumal karistagu teda,“ ütleb Eunice.

„Ärme jää Jumalat ootama, õde,“ ütleb Olivia-Ann.

Mispeale Eunice, pilk väga iseäralik, minu poole hakkab liikuma, määrdunud öösärk mööda põrandat lohisemas. Olivia-Ann loovib tema sabas ja Bluebell toob kuuldavale sellise huilge, mis peaks Eufalani selgelt kuulda olema, samal ajal kui Marge käsi murdes ja tihkudes kõrvalt vaatab.

„Oi-oi-oi-oi,“ hädaldab mu naine, „paikene, anna talle see raha tagasi.“

„Et tu Brute,“ ütlesin mina — see on William Shakespeare'ilt.

„Vaat see talle meeldib,“ ütleb Eunice, „päev läbi logelda ja mitte lillegi liigutada.“

„Kahetsusväärne,“ kaagutab Olivia-Ann.

Eunice: „Jääb mulje, nagu ootaks tema titte, ja mitte see vaene laps.“

Bluebelli suugi pole seinapragu: „Täitsa tõsi, mis?“

„Kas ei sõima siin mitte pajad katelt,“ ütlen mina.

„Kas sellel äbarikul jätkub pärast seda, kui ta on kolm kuud minu majas vedelnud, veel jultumust mind laimata?“

Laskmata end vähimalgi määral häirida, raputasin varrukalt tolmukübeme ja ütlesin: „Dr. A.N. Carter andis mulle teada, et ma põen raskekujulist skorbuuti ega tohi endale lubada vähimatki

ärritust. Võin hakata suust vahtu välja ajama ja inimesi hammustama."

Siis ütleb Bluebell: „Las ta läheb tagasi oma tühipaljasse Mobile'i, preili Eunice. Ma olen surmani tüdinud ta pasaämbri väljaviimisest."

Mõistagi ajas see süsimust neeger mind marru, nii et mul silme ees mustaks läks.

Külmalt nagu kala tõusin püsti, võtsin varnast päevavarju ja vemmeldasin teda sellega lagipähe, kuni vari pooleks raksatas.

„Minu puhtast Jaapani siidist päevavari!" kriiskab Olivia-Ann.

Marge karjatab: „Sa tapsid Bluebelli ära, sa tapsid vaese vana Bluebelli ära!"

Eunice tonksab Olivia-Anni ja ütleb: „Kuule, õde, ta on päris sõgedaks läinud. Jookse! Jookse, kutsu härra Tubberville!"

„Mulle ei meeldi härra Tuberville," ütleb Olivia-Ann põikpäiselt, „ma lähen toon oma seatapupussi." Ta sööstab ukse poole, kuid surma hingust tajudes ei hooli ma millestki ja raban ta teatud võttega pikali. Väänasin sellega oma selja paigast ära.

„Ära tapab!" huilgab Eunice nii valjusti, et maja ähvardab kaela kukkuda. „Ta tapab meid kõiki! Ma hoiatasin sind, Marge! Kähku, mu laps, anna isa mõõk!"

Ja Marge võtab isa mõõga ning ulatab selle Eunice'ile. Räägitagu veel abikaasalikust andumusest! Ja nagu oleks sellest veel vähe, annab Olivia-Ann mulle põlvega kohutava obaduse ning ma olen sunnitud ta lahti laskma. Peatselt kuuleme teda juba aias kirikulaule üürgamas:

„Kord Jumalat ta hiilguses
on näha saand mu silm,
ta veinimarju tümitas,
kus vajul kurja ilm..."

Samal ajal kargleb Eunice isa mõõgaga metsikult vehkides mööda tuba ringi ja minul on teadmata moel õnnestunud klaveri otsa hüpata. Siis ronib Eunice klaveritoolile, ja küsimusele, kuidas see logisev riistapuu temasuguse monstrumi all kokku ei kukkunud, ei oskaks ma küll iialgi vastust anda.

„Alla sealt, sa alatu argpüks, enne kui ma su läbi torkan!" ütleb ta ja äigab mõõgaga ning selle tõestuseks on mul pooletolline haav.

Selleks ajaks on Bluebell toibunud ja minema padistanud, et ühineda eesaias palvust pidava Olivia-Anniga. Ma usun, et nad palusid Issandalt mu ihu ja nad oleks selle ka saanud, kui Marge poleks jalapealt ära minestanud.

See on ainus hea asi, mis mul tema kohta öelda on.

Ma ei suuda täpselt meenutada, mis edasi toimus, välja arvatud Olivia-Anni uus etteaste neljateisttollise seatapupussiga ning jõuk naabreid. Kuid ootamatult sai Marge etenduse tõmbenumbriks, ja ma oletan, et ta viidi oma tuppa. Igatahes niipea kui nad olid läinud, barrikadeerisin ma võõrastetoa ukse.

Lükkasin kõik mustad ja oliivikarva plüüstoolid ja suure mahagonlaua, mis peab küll mitu tonni kaaluma, samuti kübaravarna ja hulga muid asju vastu ust. Panin aknad kinni ja tõmbasin katted ette. Ühtlasi leidsin kopsaka „Magusa armastuse" kommikarbi, ja just praegu mugin rammusat, prisket kirssi šokolaadis. Aeg-ajalt tulevad nad ukse taha, koputavad, hüüavad ja anuvad. Nüüd laulavad nad teist laulu. Aga mina annan neile iga natukese aja tagant klaveripalaga teada, et mu meel on rõõmus.

ÖÖPUU

Oli talvine aeg. Väikese raudteejaama külma tuulist ooteplatvormi valgustasid kupliteta elektripirnid, millest igasugune soojus näis olevat välja hajunud. Õhtupoolikul oli sadanud vihma, nüüd rippusid jaamahoone räästa küljes purikad, mis meenutasid kristallkoletise vihaseid kihvu. Platvorm oli inimestest tühi, kui mitte arvestada üht pikemat kasvu tüdrukut. Tüdrukul oli seljas flanellkostüüm ja vihmamantel, kaelas pleedrätt. Tema paksud heledad juuksed olid keskelt lahku kammitud ja külgedelt üles seatud. Nägu oli kitsas, koguni ahas, ja siiski oli ta — ehkki mitte silmatorkavalt — ilus. Lisaks ajakirjade patakale ja hallile seemisnahast kotile, millele oli peenikeste messingtähtedega kirjutatud Kay, oli tal kaenla all roheline kitarr, mis kohe silma hakkas.

Kui rong auru pahvides ja valgust kiirates pimedusest välja sööstis ning müринaga seisma jäi, korjas Kay oma kompsud kokku ja ronis viimasesse vagunisse.

Vagun oli ajast ja arust: lagunenud istmed, mida kattis siit-sealt ära kulunud plüüs, joodpruunid puuosad, mille värv kestendas, ja laes rippuv igivana vasklamp, mis tundus romantiline ja siia sobimatu. Õhus liugles sünge kolkunud suits ja vaguni sumbuses tungis teravalt ninna äravisatud võileibade, õunasüdamete ja apelsinikoorte seiskunud lehk. Need toidujäänused, pluss pabertopsid, limonaadipudelid ja kortsutatud ajalehed risustasid pikka koridori. Seinale kinnitatud veejahutist tilkus põrandale katkematu nire. Reisijad, kes Kay sisenedes roidunud pilke tõstsid, ei paistnud ebamugavust üldse tajuvat.

Surudes maha kiusatuse nina kinni pigistada, sundus Kay ettevaatlikult mööda vahekäiku edasi ja oleks äärepealt komistanud ühe tukkuva paksu mehe väljasirutatud jala otsa. Kaks mitte-midagiütleva välimusega meest vahtisid teda huvitatult, kui ta neist

möödus, ja üks põngerjas kargas istmel püsti ning kisendas: „Mamma, vaata, sellel on bandžo! Preili, lubage mul bandžot mängida!", kuni mamma antud laks ta maha rahustas.

Üksainus koht oli vaba. Kay leidis vaguni lõpust väikese eraldatud kupee, kus juba istusid mees ja naine, kes olid jalad hooletult vastasistmele tõstnud. Kay kõhkles, enne kui küsis: „Kas ma tohiksin siia istuda?"

Naise pea nõksatas, nagu ei olekski talt lihtsale küsimusele vastust palutud, vaid teda hoopis nõelaga torgitud. Sellegipoolest manas ta näole naeratuse. „Ma'i näe, mis sind takistada võiks, kulla laps," vastas ta ja võttis kõigepealt oma jalad ning tõstis seejärel mingi kummalise isikupäratusega tühjalt istmelt maha ka mehe jalad, kes aknast välja vahtis ja toimuvale vähimatki tähelepanu ei pööranud.

Naist tänades võttis Kay mantli seljast ja istus, sättides koti ja kitarri küljealla ning ajakirjad sülle; üsna mugav oli, kuigi selja taha oleks padi ära kulunud.

Rong jõnksatas, aurutont sisises aknaklaasi taga, aegamisi sulandusid üksildase jaama tuled pimedusse.

„Oh sa poiss, mis pärapõrgu siinon," ütles naine. „Ei linnamaju ega midagi."

Kay ütles: „Linnani on veel mõni miil."

„Või nii? Elad seal?"

Ei. Kay seletas, et oli käinud onu matustel. Mõistagi jättis ta mainimata, et onu polnud talle testamendis jätnud muud kui selle rohelise kitarri. Kuhu ta sõidab? Ah, kolledžisse.

Järele mõelnud, tegi naine kokkuvõtte: „Misasja sa niisuguses kolkas õpid? Tahad, ma ütlen sulle midagi, kulla laps. Mina olen igatpidi haritud inimene, kuigi pole ühtki kolledžit seestpoolt näinud."

„Ah tõesti," pomises Kay viisakusest ja tegi vestlusele ajakirja avamisega lõpu. Valgus oli viletsja ükski lugu ei ahvatlenud lugema. Tahtmata lõputusse jutuajamisse sukelduda, vahtis ta mõttetult ajakirja, kuni tundis põlvel kerget koputust.

„Ära loe," ütles naine. „Mul on tarvis kellegagi rääkida. *Temaga* rääkimine ei paku mingit mõnu," osutas ta pöidlaga vaikiva mehe poole. „Ta on kurttumm, viga küljes, saad aru, mis ma mõtlen?"

Kay pani ajakirja kinni ja vaatas naisele esimest korda tõsimeeli otsa. Naine oli lühike, jalad ulatasid vaevu põrandale. Ja nagu paljudel alakasvulistel, nii olid ka temal keha proportsioonid

ebardlikud. Tal oli nimelt tohutu suur pea, tõesti tohutult suur pea. Lottis ja lihav nägu oli nii kärtsuks meigitud, et vanust arvata oli raske, võib-olla oli ta viiskümmend, võib-olla viiskümmend viis. Suured lambasilmad vaatasid kõõrdi, otsekui keeldudes nähtut uskumast. Juuksed olid ilmselt punaseks värvitud ja hargnevatesse rasvastesse spiraallokkidesse keeratud. Omal ajal elegantne, pilkupüüdvalt suur kahvatulilla kübar vajus ikka ja jälle totakalt ühele küljele ja naisel tuli pidevalt tagasi lükata kübara servale õmmeldud tolknevat tselluloidist kirsikobarat. Tal oli seljas lihtne, pisut kulunud sinine kleit. Naise hingeõhk lõhnas magusalt džinni järele.

„Eks ole, sa tahad ju minuga juttu ajada, kallis?"

„Jaa," vastas Kay lõbustatult.

„Muidugi tahad. Võin pea anda. See mulle rongides meeldib. Bussides on inimesed nagu kamp lukus suuga pilveshõljujaid. Aga rongis saab igaüks kaardid lagedale laduda, seda olen ma alati öelnud." Naise rõõmus ja kõmisev hääl oli mehelikult kähe. „Aga *tema* pärast katsun ma alati siia tagaistmele saada, siin on rohkem omaette, justkui mõnes peenes kupees, eks ju?"

„Siin on väga meeldiv," nõustus Kay. „Aitäh, et mind enda juurde lubasite."

„Suurima heameelega. Meil ei ole siin eriti seltsi, mõni läheb teda nähes närviliseks."

Otsekui seda eitades tõi mees sügavalt kõripõhjast kuuldavale kummalise koriseva häälitsuse ja sikutas naist varrukast. „Jäta mind nüüd rahule, kallikene," ütles naine, just nagu räägiks ta tähelepanematu lapsega. „Kõik on korras. Me lihtsalt puhume pisut juttu. Käitu nüüd korralikult, muidu läheb see ilus tüdrukära. Ta on väga rikas, ta sõidab kolledžisse." Ja silma pilgutades lisas naine: „Ta arvab, et ma olen purjus."

Mees vajus raskelt istmele, keeras pea kõrvale ja uuris Kayd pingsalt silmanurgast. Tema tihedate ripsmetega kaunid, otsekui looritatud silmad meenutasid piimjat marmorit. Tema laial näol, millel ei kasvanud ühtki karva, puudus igasugune ilme, kui mitte arvestada mingit äraolevat olekut. Tundus, nagu oleks see võimetu läbi elama või peegeldama põgusaimatki tundmust. Mehe hallid juuksed olid tihedalt klambriga kokku kinnitatud, tukk ebaühtlaste salkudena ette kammitud. Ta nägi välja nagu laps, kes mingil võikal moel on järsku vanaks saanud. Seljas oli tal viledaks kulunud sinine seržkostüüm ja ta oli ennast lõhnastanud mingi odava ilge parfüümiga. Ümber randme kõlkus Miki-hiirega käekell.

„Ta mõtleb, et ma olen purjus," kordas naine. „Ja, naljakas küll, ma olengi. Pagana pihta, sina peaksid ka midagi ette võtma, õigus, mis?" Ta kallutas end ligemale. „Või kuidas?"

Kay vahtis ikka veel ammuli sui meest, see, kuidas too teda silmitses, ajas talle iivelduse peale, kuid ta ei suutnud mehelt silmi pöörata. „Ma arvan küll," ütles ta.

„Võtame siis klaasikese," pani naine ette. Ta pistis käe vahariidest reisikotti ja tõmbas sealt välja pooliku džinnipudeli, hakkas juba korki lahti keerama, kuid nagu paremale mõttele tulles andis pudeli Kay kätte. „Näh, mul läks juba meelest ära, et sina meil seltsiks oled," ütles ta, „ma lähen toon paar topsikut."

Ja enne kui Kay jõudis vastu öelda, et ta juua ei taha, oli naine püsti tõusnud ja ebakindlad sammud veejahuti poole seadnud.

Kay haigutas ja toetas otsmiku vastu aknaraami, sõrmedega laisalt kitarri kopsides; keeled helisesid õõnsalt ja suigutavalt, nende kõla oli monotoonne ja rahustav nagu pimeduses mustav lõunaosariigi maastik, mis teisel pool akent mööda libises. Rongi kohal kulges üle öötaeva talviselt jäise kuu õhuke valge ratas.

Ja siis, ilma hoiatuseta, juhtus midagi imelikku: mees sirutas käe välja ja puudutas pehmelt Kay põske. See jultunud — kuigi tohutult õrn — liigutus ehmatas Kay nii ära, et ta ei osanud sellest midagi arvata; pähe välgatas kolm-neli ebareaalset mõtet. Mees naaldus ettepoole, kuni tema veidrad silmad Kay omadega väga lähestikku olid, tema parfüüm oli hingemattev. Kitarr vaikis, kui nad uurivaid pilke vahetasid. Korraga tärkas tüdrukus kaastundmus, tal oli mehest teravalt kahju, kuid samas ei suutnud ta alla suruda võimust võtvat vastikust ja täielikku tülgastust; miski selles mehes, mingi kaudselt aimuv omadus meenutas talle — mida?

Natukese aja pärast lasi mees tõsisel ilmel käe alla ja vajus istmele tagasi; juhm irve moonutas nägu, otsekui oleks ta mingi nutika viguriga hakkama saanud ja ootaks nüüd selle eest aplausi.

„Teele nüüd, mu väike metsik ratsu-uuu..." hõiskas naine. Ja ta istus, andes kärarikkalt teada: „Hullumoodi uimane! Rampväsinud! Võeh!" Ta eraldas peotäie papptopsikute seast kaks ja pistis ülejäänud pluusitasku. „Säilitada rebenemiskindlalt kuivas kohas, haa, haa, haa..." Teda haaras köhahoog, aga kui see üle läks, tundus, et ta on maha rahunenud. „Oli sul mu sõbrakesega lõbus?" küsis ta hardalt oma rinda patsutades. „Oi, ta on nii armas." Naine nägi välja, nagu hakkaks ta kohe minestama. Kay peaaegu tahtiski, et ta minestaks.

„Ma ei taha juua," sõnas Kay pudelit tagasi ulatades, „ma ei joo kunagi, mulle ei meeldi alkoholi maitse."

„Ei tohi teise tuju ära rikkuda!" ütles naine kindlalt. „Nii, ole nüüd tubli tüdruk ja hoia tass otse!"

„Ei, palun..."

„Jessakene, hoia paigal! Kas sa näed, nii noorelt närvid läbi; mina, — minu käed võivad väriseda nagu haavalehed, mul on selleks põhjusi. Oh, jumal, neid mul juba on."

„Aga..."

Ohtlik naeratus kiskus naise näo võikalt kõverdi: „Milles asi? Kas ei kõlba koos minuga juua või?"

„Palun ärge saage valesti aru," sõnas Kay väriseva hälega. „Mulle lihtsalt ei meeldi, kui mind sunnitakse tegema asju, mida ma teha ei taha. Annaksin topsiku meeleldi sellele härrale."

„Temale? Sellele pätakale,—ära mõtlegi, tal läheb oma aruraasu veel tarvis. Lase aga käia, kallis, kalla kõrist alla!"

Nähes, et vaidlus on mõttetu, otsustas Kay järele anda, et vältida võimalikku stseeni. Ta võttis lonksu ja see ajas talle judinad peale. Džinn oli vastik. See põletas kurku, nii et silmad pisaraid täis valgusid. Kiiresti, hetkel, mil naine tema poole ei vaadanud, kallas Kay topsiku kitarri heliavasse tühjaks. Mees nägi siiski pealt ja seda taibates andis Kay mõtlematult silmadega paludes märku, et too teda ei reedaks. Kuid mehe mõttelagedast ilmest polnud võimalik aru saada, kas ta midagi mõistnud oli.

„Kust sa pärit oled, lapsuke?" alustas naine varsti jälle juttu.

Hetkeks sattus Kay segadusse ega suutnud vastust anda. Ühekorraga tulid talle pähe paljude linnade nimed. Viimaks tegi ta sellest segadusest valiku: „New Orleansist. Ma elan New Orleansis."

Naise silmad lõid särama: „New Orleans — sinna tahaks ma siis saada, kui ükskord vedru välja viskan. Omal ajal, see võis olla 1923-ndal, oli mul seal kena väike tuleviku ennustamise salong. Õige jah, see oli St. Peteri tänavas." Ta tegi pausi, et kummarduda ja tühi džinnipudel põrandale panna.. See veeres vahekäiku ning jäi sinna uinutava kumina saatel edasi-tagasi kiikuma. „Mina kasvasin üles Texases, suures rantšos; isa oli mul jõukas mees. Meil, lastel, olid ikka kõige paremad asjad: rõivad Pariisist ja puha. Ma võin pea anda, et sina elad ka uhkes majas. Kas teil aed on? Kas te lilli kasvatate?"

„Ainult sireleid."

Vagunisse sisenes konduktor, kes lasi enda ees sisse külma

tuulepahvaku, mis vahekäigu rämpsu sees krabinat tekitas ja sumbunud õhku natuke värskendas. Ta liikus kohmakalt piki vagunit edasi, peatudes aeg-ajalt reisijatega kõnelemiseks või pileti läbilöömiseks. Aeg oli üle südaöö. Keegi mängis meisterlikult suupilli. Keegi tõi esile ühe poliitikamehe väärtusi. Kostis unesegust lapsenuttu.

„Äkisti sa'i oleks nii upsakas, kui teaksid, kes me oleme," ütles naine tohutut pead jõnksutades, „me'i olegi mingid tühipaljad inimesed, kaugeltki mitte."

Kimbatusega avas Kay närviliselt sigaretipaki ja pani ühe suitsu põlema. Ta pidas aru, ehk on eespool vagunis mõni vaba koht. Ta ei suutnud enam taluda ei naise ega — hiljutise vahejuhtumi tõttu — mehe lähedust. Kuid kunagi varem polnud ta ligilähedaseltki võrreldavas olukorras olnud. „Vabandage," ütles ta, „ma pean nüüd lahkuma. Teiega oli väga meeldiv, aga ma lubasin rongis oma sõbra üles otsida..."

Peaaegu märkamatult sujunud liigutusega haaras naine tal randmest. „Kas ema ei rääkinud sulle, et valetamine on patt?" sõnas ta selgesti kuuldava sosinaga. Kahvatulilla kübar põrus peast, kuid naine ei püüdnudki seda üles võtta. Ta nilpsas huuli niisutades keelt. Ja kui Kay püsti tõusis, tugevnes haare veelgi.

„Istu, kallis laps, mingit sõpra pole olemas... meie oleme su ainukesed sõbrad ja me ei lase sul niikuinii ära minna..."

„Ausalt, miks ma valetama peaksin?"

„Istu, kallis laps!"

Sigaret pudenes Kay sõrmede vahelt, mees korjas selle üles. Ta kössitas nurka, süvenedes puhuma lopsakatesse suitsurõngaste ahelaid, mis kerkisid nagu õõnsad silmad ning hajusid taas olematuks.

„Sa'i taha teda ometi lahkumisega solvata, ega ju, kallis?" kudrutas naine mahedalt. „Istu, istu ilusasti, tubli tüdruk. Kui tore kitarr, oi-oi kui tore kitarr..." Kui naise hääl vaibus, kostis korraga müra, mida tekitas vastusõitev rong. Ja hetkeks kustusid vagunis tuled, pimedas vilksatasid vaid mööduva rongi helendavad aknad: must-kollane-must-kollane-must-kollane. Mehe sigareti võbelev tuluke vilkus nagu jaanimardikas; häirimatult kerkisid suitsurõngad. Väljas kaikus metsik kellahelin.

Kui tuled taas põlema läksid, masseeris Kay rannet, millele naise sitked sõrmed olid jätnud valuliku võru. Ta oli pigem jahmunud kui pahane. Ta otsustas paluda konduktorit endale uus koht leida. Aga kui too tema juurde piletit võtma jõudis, takerdus palve seosetult tüdruku huultel.

„Kuidas palun, preili?"

„Ei midagi."

Ja mees oli läinud.

Väikese kupee kolmik silmitses üksteist saladuslikus vaikimises, kuni naine ütles: „Ma tahan sulle ühte asja näidata, kallis laps." Ta soris taas vahariidest reisikotis. „Ma'i usu, et sa enam nii upsakas oled, kui sa sellele siin pilgu peale oled visanud."

See, mille ta Kayle ulatas, osutus vanaaegsele kollasele paberile trükitud kuulutusleheks, mis võis mitusada aastat vana olla. Peenekoelises ilutsevas trükikirjas oli sinna kirjutatud:

L A A T S A R U S
ELAVALT MAETUD INIMENE
IMEDE IME
TULE VAATA ISE!
Täiskasvanuile 25 senti, lastele 10 senti

„Mina laulan alati kirikulaule ja pean jutlust," ütles naine. „See on jube kurb; mõnel tuleb nutt peale, eriti vanematel inimestel. Ja mul on igavesti peen kostüüm: must loor ja must kleit, mis mulle õige hästi passib. *Temal* on mõõdu järgi tehtud uhke peigmeheülikond seljas ja turban peas, nägu paksult talgiga koos. Saad aru, meie tahame, et see näeks välja nagu päris matus. Aga pagan võtaks, viimasel ajal käivad meid vaatamas vaid mingid ninatargad, kes ainult nalja tahavad saada; seepärast mul mõnikord ongi hea meel, et tal niisugune viga küljes on, muidu solvuks veel."

Kay küsis: „Kas teil on mõnes tsirkuses oma programm või midagi sellist?"

„Ei kedagi, ainult meie," vastas naine mahakukkunud kübarat üles tõstes. „Eks me ole seda aastate viisi teinud ka; kõigis vägevamates Lõuna linnades oleme esinenud: Singasongis, Mississippis — Spunkys, Louisianas — Eurekas, Alabamas..." — need ja paljud teised nimed veeresid meloodiliselt üle naise huulte, langedes ühtejärge nagu vihm.

„Pärast kirikulaule ja pärast jutlust, siis matame ta maha."

„Kirstu sees?"

„Enam-vähem. See on õige tore, kaas hõbedasi tähti täis maalitud."

„Kuidas ta ära ei lämbu?" küsis Kay hämmeldunult. „Kui kauaks ta maa alla jääb?"

„Kõik kokku teeb see ehk nii tunni, ma'i arvesta siin muidugi eelmängu."

„Eelmängu?"

„Ja-ah, see on eelmisel õhtul enne etendust. Vaata, me otsime välja mõne poe, ükspuha missuguse suure klaasist aknaga poe, ja küsime omanikult luba, et *tema* seal akna taga võiks istuda ja ennast nagu öeldakse transsi viia. Istub seal öö otsa kangelt justkui ahjuroop ja kohutab neil, kes vaatama tulevad, hinge seest välja." Rääkides uuristas naine näpuga kõrva, aeg-ajalt sõrme ülevaatamiseks välja tõmmates. „Ja ükskord see igavene sindrinahk Mississippi šerif..."

Järgnev lugu oli nõutust tekitavalt mõttelage, Kay ei võtnud vaevakski seda jälgida. Ometi — see, mis talle kõrvu oli jäänud, taaselustas tema meeltes ähmaselt onu matused; sündmuse, mis oli tüdruku, kes kadunut vaevalt tundis, tegelikult üsna külmaks jätnud. Ja nüüd, uudistades hajameelselt vastas istuvat meest, kerkis tüdruku vaimusilma ette pilt kirstus lebava onu kahvatust näost valeva siidpadja taustal. Samaaegselt kaht nägu — tolle mehe ja onu oma — jälgides tundus talle, et näeb neis kummalist sarnasust: vastasistuja näost leidis ta sedasama palsameeritu vapustavalt saladuslikku rahu, otsekui oleks mees tõepoolest vaatamiseks klaaskasti välja seatud: enesenäitamisega rahulduv, ise nägemise suhtes ükskõikne.

„Vabandust, kuidas palun?"

„Ütlesin, et nad võiksid meile mõne kalmistu päriselt rendile anda. Praegu on nii, et meie esinegu, kus aga saame — tavaliselt tühjadel ehitusplatsidel, mille kõrval on üheksal juhul kümnest kohe mõni haisev bensujaam ja sellest pole suurt kasu midagi. Aga nagu ma ütlesin: etendus ise on tipp-topp. Sa peaksid mõnikord vaatama tulema."

„Oi, suurima heameelega," ütles Kay mõtetega mujal olles.

„Oi, suurima heameelega," ahvis naine. „Kes see sind kutsus? Ei tea, kes see sind on kutsunud?" Ta rebis seeliku üles ja nuuskas pahinal alusseeliku räbaldunud palistusse. „Mis sa mõtled, et nii on kerge ära elada? Tead, palju me eelmisel kuul kätte saime? Viiskümmend kolm dollarit! Kallis laps, proovi ise selle rahaga välja tulla." Naine luristas nina ja sättis rõhutatult peenutsedes seeliku sirgu. „Ühel heal päeval kõngeb mu armas poisu seal all maha, aga mõni ütleb ikka, et see oli pettus."

Siinkohal võttis mees taskust asjakese, mis nägi välja nagu šellakiga kaunistatud virsikuseeme. Ta heitis pilgu Kayle, ja veendunud, et tüdruk vaatab teda tähelepanelikult, ajas silmad

suureks ning hakkas ebamääraselt rõvedate liigutustega seemet pigistama ja silitama.

Kay kortsutas kulmu. „Mida ta tahab?"

„Et sa selle ära ostaksid."

„Aga mis see on?"

„Talisman," vastas naine. „Armastuse talisman."

Tundmatu suupillimängija jäi vait. Momentaanselt pääsesid mõjulemuud, märksa vähem ainulaadsed helid: kellegi norskamine, edasi-tagasi veereva džinnipudeli kumin, uniselt vaidlevad hääled ja rongirataste kauge ümin.

„Kust sa armastust odavamalt saaksid, kallis laps?"

„See on kena, tähendab, see on ilus..." ütles Kay, puigeldes, et aega võita. Mees hõõrus seemne vastu püksisäärt läikima. Tema pea oli anuvalt nukra nurga all kaldu. Ja nüüd torkas ta seemne hammaste vahele ning hamustas seda, nagu oleks tegemist kahtlase hõbemündiga. „Talismanid ei ole mulle midagi head toonud. Pealegi... tehke palun midagi, et ta nii ei käituks!"

„Miks sa nii ära kohkusid," ütles naine ühetoonilisemalt kui kogu eelneva jutu jooksul. „Ta ei tee sulle midagi."

„Las ta lõpetab selle veiderdamise, jumal hoidku!"

„Mis mina teha saan?" küsis naine õlgu kehitades. „Sina oled see, kellel on raha. Sina oled rikas. Ta tahab ainult dollarit, ühta ainukest dollarit."

Kay torkas rahakoti kaenla alla. „Mul on täpselt nii palju, et kooli tagasi saada," valetas ta rutakalt püsti tõustes ja välja vahekäiku astudes. Seal seisatas ta hetke, kartes, et järgneb midagi ebameeldivat. Kuid midagi ei juhtunud.

Naine ohkas mõtlikult ja loiult ning pani silmad kinni; vähehaaval rahunes ka mees ja pistis talismani tagasi taskusse. Seejärel libises mehe käsi üle istme ning ühines lõdvas pigistuses naise käega.

Kay pani ukse kinni ja läks vaateplatvormi eesossa. Värskes õhus oli krõbekülm, vihmamantli oli ta aga kupeesse jätnud. Ta võttis pleedräti õlgade ümbert ära ja tõmbas selle üle pea.

Kuigi tüdruk ei olnud siinkandis iial varem käinud, olid paigad, kust rong läbi sõitis, kummaliselt tuttavad: mõlemal pool rööpaid tõusid taeva suunas kõrged uduvinesse mähkunud puud, millele kuupaiste kahvatut ja kurjaendelist valgust heitis, ei ainsatki tühja vahet ega lagendikku. Pea kohal vaenulik sünkjassinine taevalaotus täis siravaid tähti, mis siin-seal tuhmusid. Kay silmad

seletasid suitsuhoovusi, mis venisid veduri sabas nagu auraplasma pilved. Ühes platvorminurgas kumas punane petrooleumilamp.

Kay leidis sigareti ja püüdis seda põlema panna, kuid tuul kustutas järgemööda kõik tikud, kuni alles oli jäänud üksainus. Tüdruk kõndis nurka, kus põles latern, ning pani pihud viimast tikku kaitstes kokku; leek süttis, väreles ja suri välja. Vihaselt viskas ta sigareti ja tühja tikuvoldiku minema; pitsitav pinge võttis ta justkui pihtide vahele, ta prõmmis rusikaga vastu seina ja hakkas nagu hädine laps tasakesi tihkuma.

Terav külm pani pea valutama. Ta ihaldas soojas vagunis unne vajuda. Kuid seda ta teha ei saanud — veel mitte —, ja mõttetu oli küsida, miks: vastus oli liiga hästi teada. Valjusti, osalt hammaste plaginast jagusaamiseks, osalt omaenese häälest kindluse leidmiseks, ütles ta: „Minu meelest oleme praegu Alabamas, homme Atlantas; ma olen üheksateist ja augustis saan kakskümmend; ma käin teisel kursusel..." Ta vaatas pimeduses ringi, lootes leida mingitki märki koidikust, kuid nägi vaid sedasama lõputut puudeseina, sedasama jäist kuud. „Ma vihkan seda meest, ta on vastik, ma vihkan teda..." Tüdruk jäi vait, tundes piinlikkust omaenese tobeduse üle; liialt väsinud, et tõe eest kõrvale põigelda: tal oli hirm.

Korraga sundis mingi ebausklik kartus teda maha põlvitama ja laternat puudutama. Selle sile trehter oli soe, punane valgus hõõgus sõrmede vahelt läbi, käed tõmbusid helendavaks. Kuumus soojendas sõrmi ja pakitses mööda käsivarsi kõrgemale.

Ta oli nii haaratud, et ei kuulnud, kuidas uks lahti läks. Rongirataste rat-tat-rat-tat-rat-tat summutas läheneva mehe sammud.

Mingi õrn vaevu tajutav aisting hoiatas lõpuks tüdrukut, kuid möödus mõni sekund, enne kui ta selja taha söandas vaadata.

Seal see mees seisiski: tummas eraldatuses, pea viltu, käed külgedel kõlkumas. Vahtides tema kahjutusse tuima näkku, mis laternavalguses hiilgavpunaseks oli värvunud, jõudis Kay teadvusesse see, milleees ta hirmu oli tundnud: mälestused, lapsikud mälestused õudustest, mis kunagi ammu aega tagasi nagu ööpuu painajalikud harud tema kohal olid hõljunud. Tädid, kokad, muiduvõõrad — igaüks oli innuga valmis vestma mõnd lugu või õpetama värsikesi kummitustest, surmast, ennustustest, hingedest ja deemonitest. Ning alati oli neis lakkamatu nõiaähvardus: laps, ära mine kodust kaugele, muidu tuleb nõid, krabab su endaga kaasa ning sööb elusalt ära! See oli nõid, kes elas igal pool, igal pool võis

varitseda oht. Kas kuuled öösel voodis, kuidas ta aknale koputab? Kuula!

Käsipuule toetudes tõusis tüdruk tollhaaval üles, kuni lõpuks sirgelt püsti oli. Mees noogutas ja viipas käega ukse poole. Kay hingas sügavalt sisse ja astus sammu, üheskoos läksid nad sisse.

Õhk oli unedest rambe; vagunit valgustas üksainus lamp, mis tekitas kunstliku hämariku õhkkonna. Ei mingit liikumist peale rongi pikaldase õõtsumise ja minemavisatud ajalehtede vargliku krabina.

Ainult see naine oli täiesti ärkvel. Oli näha, et ta on äärmiselt erutatud: ta näperdas lokke ja tselluloidkirsse, pahkluudest ristis pisikesed jalad kiikusid ägedalt edasi-tagasi. Ta ei vaadanud Kay poolegi, kui see maha istus. Mees seadis end istuma, sättides ühe jala enda alla, ja pani käed rinnale risti.

Püüdes käituda sundimatult, võttis Kay ajakirja. Tal oli tunne, et mees jälgib teda hetkekski pilku kõrvale pööramata; ta teadis seda, ehkki kartis sellele kinnitust leida; tüdruk oleks tahtnud karjatada ja kõik inimesed vagunis üles äratada. Aga mis siis, kui nad ei kuule teda? Kui nad tegelikult ei magagi? Pisarad tungisid silma, suurendades ja moonutades trükikirja, nii et leht ähmaselt laiali valgus. Järsu ja raevuka liigutusega lõi ta ajakirja kinni ja vaatas naisele otsa.

„Ma ostan selle ära," ütles ta, „ma mõtlen seda talismani. Ma võtan selle, kui see on see — kui te seda tahate."

Naiselt ei tulnud mingit vastust. Apaatse naeratusega pöördus ta mehe poole.

Mehe nägu näis Kay pilgu all kuju muutvat, vähenedes nagu veepinna alla libisev kuukujuline kivi. Soe rammestus lõdvestas tüdrukut. Vaid viduselt tundis ta, kuidas naine võttis ära tema rahakoti ning tõmbas vihmamantli õrnalt nagu surilina üle pea.

TRUMAN CAPOTE

Oma viiekümne üheksast eluaastast kolmekümne vältel õnnestus Truman Capotel pidevalt avalikkuse tähelepanu keskmes püsida. Tema karjääri tipphetk oli kindlasti aasta 1966, kui ilmus kriminaalsele tõsieluainesele tuginev romaan „Külmavereliselt" („In Cold Blood"), millele kohe said osaks nii tunnustus kui ka müügiedu. (Eesti keeles ilmus see 1968 Enn Soosaare tõlkes.) Viimased kümmeeluaastatolid selle lapsena geeniuseks tituleeritud kirjaniku elus loominguliselt siiski väheviljakad.

Truman Capote sündis 30. septembril 1924 Nina ja Joseph Personsi pere ainukese lapsena. Vanemate abielu oli õnnetu. (Ema oli abiellunud üksnes selleks, et sünnilinnast minema pääseda.) Nad lahutasid, kui Truman oli nelja-aastane. Ema kolis ära New Yorki, kus pea tselt uuesti abiellus. Trumanjäeti Alabamasse sugulaste hoole alla.

Need aastad Monroeville'is olid üksildased, ainsateks sõpradeks mustanahalised (sel ajal oli nahavärv väga oluliseks eristusjooneks), aga ka Harper Lee, kes hiljem sai tuntuks romaani „Tappa laulurästast" autorina. Üks lähedasemaid inimesi oli Trumanile sel ajal tema küpses eas nõbu preili Sooh Faulk, kelle lihtne ja lapsemeelne, ent tark loomus andis kirjanik Capotele inspiratsiooni mitmes tema teoses figureeriva ekstsentrilise vanatüdruku kuju loomisel (nt. „Rohukandle" Dolly).

Kümneaastaselt sõidab Truman New Yorki ema juurde, võõrasisa adopteerib poisi ja tema perekonnanimeks saab Capote. Truman käibmitmes erakoolis, aga need talle ei meeldi ja nii katkeb haridustee seitsmeteistkümneaastaselt. Tegelikult oli ta selleks ajaks juba küllaltki palju kirjutanud ning oma töid ka ajakirjadele saatnud. Nii lähebki ta pärast kooli poolelijäämist tööle väljaande The New Yorker juurde. Ööd kuluvad aga kirjutamisele,ja seda tegi ta eluaeg pliiatsiga ja joonelisele paberile. 17-aastaselt saab ta novelli „Mi-

riam" eest O. Henry auhinna. See annab usku, et ees ootab kuulsusrikas tulevik. Esikromaani „Teised hääled, teised ruumid" („Other Voices, Other Rooms") kirjutamisele kulub kaks aastat. Alguses püüab ta teha seda oma lapsepõlvemail Alabamas, ent tema kirjutav eluviis muudab sugulased mõnevõrra närviliseks ja nii on ta sunnitud jätkama teistes Lõuna linnades. Romaan ilmub, kui Capote on kahekümne nelja aastane, ja teeb ta üleöö tuntuks.

Kriitikute ja kirjandusteadlaste suhtumised olid küll vastakad, ent lugejamenu oli vaieldamatu. Ise kommenteeris autor asjaolu, et tunnustus oli tulnud nii noores eas, väitega, et ta ei olnud sel ajal enam mingi algaja, vaid kirjutamisega tegelnud juba neliteist aastat.

Käesoleva valimiku novellid on valminud pärast esikromaani ja Capote ise pidas tööd nendega oma teise loomeperioodi alguseks. Sinna kuuluvad ka 1951. aastal ilmunud romaan „Rohukannel" (eesti keeles 1962 E. Roksi tõlkes) ja 1958. aastal avaldatud „Hommikueine Tiffany juures" (eesti keeles 1984 U. Uibo tõlkes).

Kuuekümnendate aastate kolmanda loomeperioodi põhitööks oli juba eespool mainitud „Külmavereliselt". Pärast selle romaani menu hakkas üha enam energiat kuluma avalikule elule ja vähem kirjutamisele. Capote oli alati seltskonnas oodatud külaline, ta ise korraldas oma aja prominentsetele inimestele must-valge kostüümi balle. Ja ajakirjanduse jaoks oskas ta oma nime ja foto alati ahvatlevana hoida.

Tegelikult oli ta varajasest lapsepõlvest alates depressioonihoogude ja epilepsia all kannatanud. Tema ema oli õnnetu ja heitliku loomuga naine, kes kahekümne üheksa aastaselt enesetapu sooritas. Väiksena oli Truman sageli pidanud üksi hotellituppa luku taha maha jääma, rääkimata neist üksildasena ja hüljatuna veedetud poisipõlveaastatest Alabamas. Hirm hülgamise ja mittearmastatud-olemise ees jäid teda saatma kogu eluks.

Oma depressioonide teiseks põhjuseks pidas Capote elus nii sageli kogetud reetmisi sõprade ja armsamate poolt. Elu lõpuaastail kõneles ta avameelselt oma homoseksuaalsusest. Esimesed kogemused olid tal tekkinud kaheksa-aastaselt (selles vanuses hakkas ta ka kirjutama), kui kujunes romaan endast vanema keskkoolipoisiga. Seejärel oli tal suhe ühe Harvardi ülikooli inglise keele professoriga, kes tema pärast oma perekonna mitmeks aastaks maha jättis. Tema suurimaks armastuseks oli aga romaanikirjanik Jack Dunphy, kellega ta sõbrunes kahekümnekolmeselt. Nad olid viisteist aastat armsamad ning kiindumus ja lugupidamine jäid

püsima ka edaspidi. Capote on nimetanud Dunphyt oma perekonnaks, inimeseks, kes teda kunagi maha ei jäta. Aga lisaks Dunphyle oli veel teisigi: abielumehi, keda ta perekonna juurest ära meelitas, ent ka igasuguseid kahtlasi tüüpe. Keelepeksumaiaid see mõistagi külmaks ei jätnud.

Leevendust depressioonile püüdis Capote leida alkoholist ja narkootikumidest. Need vaid süvendasid nii hingeahastust kui ka loomingulist viljatust. 1975. aastal pärast pikka vaikimist avaldatud katkenditele uuest auahnest romaanist „Vastatud palved" („The Answered Prayers") sai osaks ebaedu. Mitmed Capote sõbrad — tuttavad, kes end tegelaste prototüüpidena ära tundsid — ütlesid tast lahti. Ka kriitika suhtus romaanisse halvakspanevalt. Oma elu lõpuaastail leidis ta taas iseenda ja loomisvõime, liikus vähe ringi ja tegeles kirjutamisega („Kunstniku jaoks tähendab terviklikkus vastupidamist, vastupidamist kõigele vaatamata.") Ta oli viiekümne üheksa aastane, kui 29. augustil 1984. aastal tuli surm.

A.R.

SISUKORD